

UTRIKESDEPARTEMENTET
Enheten för
Europeisk integration
ESEK

ARKIV exp. 96-07-01

183/001
1996-07-01

P 2 eu'

ESEK

Ambassadrådet Sören Lundvall

BUDAPEST

Wallenberg-ärendet

Broder,

Med hänvisning till Ditt handbrev den 19 juni 1996 får jag meddela att vi tyvärr saknar uppgifter om Sandor Erdei, född den 14 augusti i Pusztavacs. De förteckningar som gjordes över fångar i Budapest har sannolikt förkommit. Själv har jag aldrig hört talas om att några sådana dokument har återfunnits.

Lage Olson

KOPIA TILL:

SB
UM
BITR UM
KABS
POLCH
BITR POLCH
SS KARLSSON
EC
EC/HANS MAGNUSSON

AVD.	GR.	MÅL
p	2	En H

ag
M

AMBASSADEN MOSKVA

1996-07-03

UD STOCKHOLM

FÖR EC, DELGES HANS

MAGNUSSON.

RE RAOUL WALLENBERG.

FORTS.

RE RAOUL WALLENBERG.

1. VI KONTAKTADE ROGINSKIJ HÄROMDAGEN OCH MEDDELADE ATT VINOGRADOV FÖR MAGNUSSON FÖRKLEARAT SIG SAMTYCKA TILL ATT LÅTA ROGINSKIJ OCH DENNES MEDARBETARE GRANSKA RELEVANTA ORIGINALDOKUMENT I DERAS ARKIVSAMANHANG. ROGINSKIJ UPPMANADES AV OSS KONTAKTA VINOGRADOV HÄROM. VI VILL DOCK ERINRA OM ATT VINOGRADOV SÅVITT VI FÖRSTÅR HAR SEMESTER TILL I BÖRJAN AV AUGUSTI VARFÖR BESKED KAN DRÖJA OM HUR DENNA DEL AV UNDERSÖKNINGSARBETET FORTSKRIDER. VI FÖRSTÅR ATT MAGNUSSON PLANERAR BESÖKA MOSKVA VID DENNA TIDPUNKT.

2. VID KONTAKT SOM GULLGREN HÄROMDAGEN HADE MED SOKOLOV, MID, FRAMKOM FÖLJANDE:

- ALEXANDER IVANOVITJ PLACHIN AVLED I JUNI 1957. SOKOLOV KUNDE EJ PÅ RAK ARM SVARA PÅ OM PLECHINS PM FANNS I MID:S ARKIV.

- SOKOLOV HADE EJ HÖRT TALAS OM NÅGRA BRITTISKA OCH AMERIKANSKA DOKUMENT SOM SKULLE HA ÖVERLÄMNATS TILL VINOGRADOV AV DEN SVENSKA SIDAN VID MÖTET I MARS.

VI AVSER KONTAKTA VINOGRADOV SÅ SNART DENNE ÅTERVÄNT FRÅN SEMESTER FÖR ATT KLARA UT FRÅGAN.

- BETRÄFFANDE KGB-DOKUMENTET FRÅN 1955 UPPREPADE SOKOLOV VAD HAN TIDIGARE SAGT, NÄMLIGEN ATT DOKUMENTET EJ TILLHÖRDE MID OCH ATT MID DÄRFÖR EJ KUNDE FATTA BESLUT OM ATT UTLÄMNA EN KOPIA AV DOKUMENTET. ENLIGT RYSK LAGSTIFTNING KUNDE ENDAST DEN MYNDIGHET SOM UPPRÄTTAT EN HANDLING, I DETTA FALL KGB, FATTA BESLUT OM UTLÄMNANDE ELLER KOPIERING. EFTERSOM KGB UPPHÖRT ATT EXISTERA MÅSTE ETT SÅDANT BESLUT FATTAS AV NÅGON AV SUCCESSORMYNDIGHETERNA FSB OCH SVR. DET VAR DOCK OKLART VILKEN AV DESSA MYNDIGHETER SOM HADE ERFORDERLIG KOMPETENS. VID DEN TIDPUNKT FÖR NÅGRA ÅR SEDAN DÅ MAGNUSSON HADE FÅTT SE DET AKUTELLA DOKUMENTET HADE RELEVANT LAGSTIFTNING SAKNATS. BESLUTET HADE FATTATS I ETT RÄTTSLIGT VAKUM. NU VAR LÄGET ANNORLUNDA. GULLGREN ERINRADE OM ATT TATARINTSEV I FEBRUARI VID ETT MÖTE MED MAGNUSSON FÖRKLEARAT ATT DET AKTUELLA DOKUMENTET NU VAR

FORTS.

AVHEMLIGAT. SOKOLOV UPPREPADE MED BEKLAGANDE ATT MID
EJ HADE KOMPETENS ATT UTLÄMNA KOPIA AV DOKUMENTET.
MAGNUSSON HADE JU FÖR ÖVRIGT REDAN SETT DOKUMENTET
OCH VISSTE VAD SOM STOD DÄRI.

PÅ GULLGRENS FRÅGA HUR MAN SKULLE KUNNA NÅ EN
LÖSNING PÅ DEN UPPKOMNA FRÅGAN, SVARADE SOKOLOV ATT
HAN REKOMMENDERADE EN KONTAKT MED VINOGRADOV.
AMBASSADEN/MAGNUSSON UNDER SITT MOSKVA-BESÖK I
AUGUSTI FÅR DÄRFÖR KONTAKTA VINOGRADOV I DENNA FRÅGA
SÅ SNART DENNE ÅTERKOMMIT FRÅN SIN SEMESTER.

3. ÅTERKOMMER BEKRÄFTANDE FÖRHÖRSPROTOKOLLET RÖRANDE
SCHELLENBERG. ÅTERKOMMER ÄVEN BETRÄFFANDE
KOORDINATERNA TILL VALENTIN FALIN.

HIRDMAN

AMBASSADEN MOSKVA AF

SVERIGES AMBASSAD
KIEV

1 (1)

1996-07-02

HP 1/RW

Departementsrådet Hans Magnusson
UTRIKESDEPARTEMENTET

184/001

INKOM UD			
1996 -07- 03			
Avd	p	Gr	Mål
		2	5

L.O. ✓
Kan du försöka utvärdera
den dokumentationen?
+ delge / Hm

Korrespondens om Budilov ✓
(1 bil.)

Ex jänte bilagor till:

Broder,

Von Dardel

Carl Persson

Magnusson, AI/UTB

Olson, EI/EXEK

Foyer, EC

Raoul Wallenberg-Föreningen

Amb. Moskva

etp 96-08-13

Närslutet korrespondensen om Budilov om eventuellt
RW-spår.

Få se om det blir någon fortsättning, och om Glusman
kommer fram till några nya uppslag vid en noggrannare
genomläsning av delvis de papper han skulle ha fått
för länge sedan!

Martin Hallqvist

a. a. / H

SWEDISH EMBASSY

March 25, 1996

INK. AMB. KIEV		
D.Nr. 16:375		
1996-03-26		
HP	3B	MAN

Wallerberg

Mr. Martin Halquist
Ambassador of the Government of Sweden
to the Ukraine
Kiev, Ukraine

3 Pages
VIA FACSIMILE

Dear Mr. Halquist:

- It was a pleasure to meet you last Tuesday, with Guy von Dardel and other members of the Swedish side of the Working Group.

As promised, I am faxing to you a letter I sent/faxed to Dr. Semyon Gluzman sometime ago, regarding the information which Alexander Budilov claimed to have sent to the Ukraine before his death in Sychovka Psychiatric Facility. Unfortunately this was faxed without an address. The letter however, acquaints you with the problem. The enclosures were materials I gave you plus others regarding the work of the ARK Project.

- I did, however, send a message to Dr. Gluzmann through a mutual friend - Svetlana Zavrozhnova Epstein - to let him know that you might be requiring his assistance.

I hope this is helpful to you and that you can decipher my handwriting.

Sincerely yours,
Susan Ellen Mesina

Russian Relief Fund, Incorporated

ARK PROJECT
123 Bank Street (Suite 110)
New York, NY 10014
(212)691-6436

October 15, 1994

Dr. Semyon Gluzman
Ukraine

10 PAGES

VIA FACSIMILE

Dear Dr. Gluzman:

Both Dr. Juri Savyckyj of Riverside, Connecticut and Mikhail Kazachkov, now of Cambridge, Massachusetts have urged me to contact you for assistance we will be urgently needing in a matter of weeks.

I am the Director of the ARK Project, mentioned in the materials attached, which I co-founded in 1991 with the former political prisoner, Mikhail Kazachkov, to search for Raoul Wallenberg and other missing prisoners-of-war. We have the only actual findings of live or recently deceased foreign prisoners in the Gulag and have done much to bring the issue of the "disappeared" into the international spotlight. Apart from that we are a "grass roots" group of dedicated volunteers who work more often than not on a great deal of courage and good will.

Where Wallenberg is concerned, we seek cooperation in two respects. The first is that we would like to trace a man, a Ukrainian engineer, who was among the arresting officers of Wallenberg in 1945. The 'competent authorities' in Moscow, now part of a Working Commission, have assured Wallenberg's half-brother and myself that they have searched diligently but the gentleman in question is not to be found. We would like to try through the independent channels, i.e. the human rights network. If necessary, we are prepared to hire a trusty researcher to help us accomplish this for a reasonable fee. The starting point would be Dnepropetrovsk.

As the report from the Congressional Record shows, I am working with Dr. Guy von Dardel, Wallenberg's half-brother, to set up a systematic search for Wallenberg in psychiatric prison hospitals and other medical facilities where there are serious sightings of him since his so-called 'death date' in 1947. Related to this is the death of Mr. Alexander Budilov, in Sychovka Psychiatric Facility in the summer of 1993. Mr. Budilov's letters appealing to the American Ambassador for help are attached. As you will notice, they reached the POW/MIA Task Force. Copies went to Lt. Col. Sergei Nikolayovich Osipov as the Task Force was obligated to share information with the other side and, in fact, were dependent upon them for access to the facilities. I have raised the danger of this arrangement to witnesses with high officials in the American government, but in the meantime, Mr. Budilov is dead -- coincidentally or otherwise.

ARK, in conjunction with NBC News/Moscow, had done considerable research in that facility in the summer of 1992. At that time there was a man who would come over to my Associate Director, Boris Yuzhin, and provide him with a clear report of foreign prisoners or other human rights violations in the facility. We do not remember his name but we have him on video. While Mr. Budilov's death stands as a possible major violation of human rights, it would be helpful to all of us to confirm that the man who was so forthcoming was or was not Mr. Budilov. If yes, there is no reason to think he would kill himself (as the Task Force officer also reports -- he was not on medication and his medical files do not indicate any real signs of mental sickness, only political).

The papers attached have been handed to Hon. Sergei Kovalyev and Doctors Savyenko and Grushansky from the Independent Psychiatric Association. I felt that they should be forwarded to you as Mr. Budilov was a dedicated Ukrainian activist. His death should be investigated in any way possible so that he receives the justice he deserves and that, at the very least, his death can serve the cause for which he lived.

For our particular search, we would also like to establish whether or not the man who helped us is Mr. Budilov because his information was always valid. Would it be possible for you or a member of your staff to further establish the identity of Mr. Budilov by meeting with his mother in Tirnopol? It will take me a little time to turn the video into a photograph. If you could work with us on this, I will send it to you Fed Ex along with her address. It should be done soon as there are a number of people who will be approaching her, possibly to her confusion. If one is able to establish where Mr. Budilov would have sent his information on both Wallenberg and the French prisoner mentioned, I will get on a plane.

Please reply by return fax when you've had a chance to review this material telling me if (please say yes) you can help, what you would recommend and what resources we should provide to make this happen as quickly as possible. Also, at a convenient time, we should probably discuss ways to network this research into the fate of foreign prisoners in psychiatric and other facilities in the Ukraine with the work we will be doing, primarily in the Russian Federation. But that is yet another conversation.

Thank you very much for any assistance you can give us.

Sincerely yours,

Susan Ellen Mesinai
Director/ARK Project

RETURN FACSIMILE: 212-645-6434. Address it to Susan Mesinai/ARK.

(2)

Oct 10
1951

Oct. 8, 91

approached
Sally
Kovalick

Received sometime
in May of 93.

5

Dear Mr Telbot!

I am kindly asking your assistance in the following matter.

In August 1991 I was sent to Moscow by Mr. Chornovil with a secret mission to be implemented in the Mossovet.

But I was stopped by the Moscow police under the KGB of the USSR.

I protested to the procurators but they keep silent and do not respond to my protests.

I protested to the prosecutor Morozov. I want to have constructive collaboration with my lawyer Orlova but they prevent me from it.

I plead not guilty.

The materials of the case have no evidence proving that I broke the law.

Russia is abusing human rights.

In Matrsosskaya Tishina (prison) I was applied different illegal actions, I was given drugs (by injections into my spine).

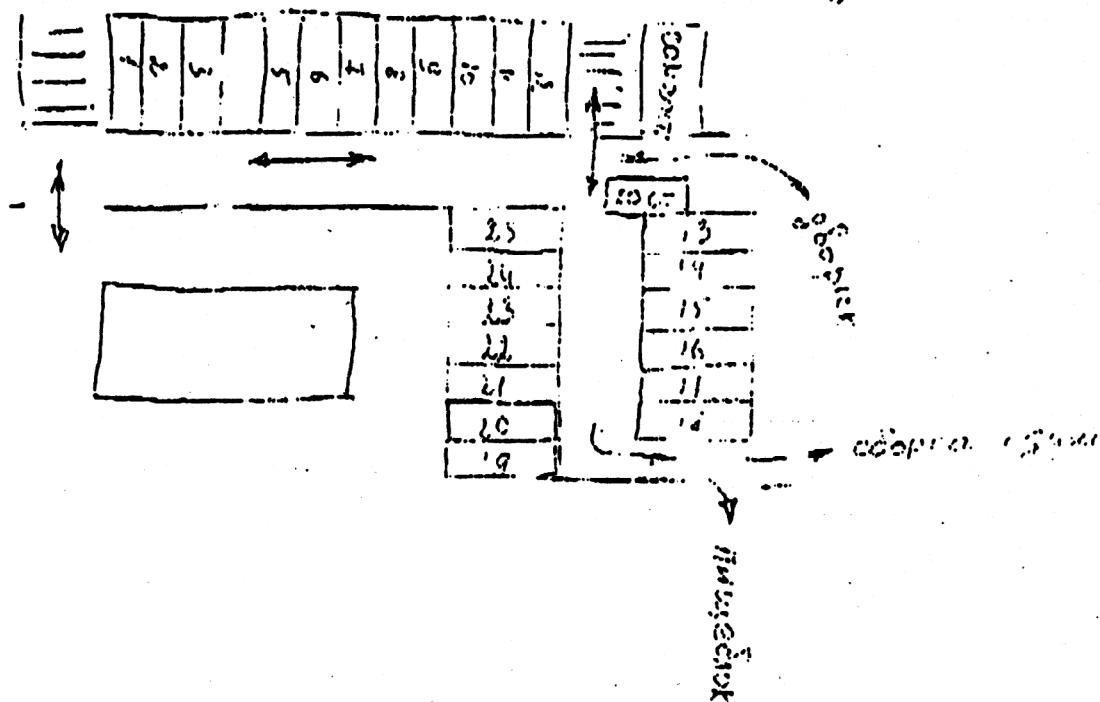
Please help me out.

1992

Уважаемый г.н. Гикерин!

Троих вас передать в посольство Франции в Москве, это сд
гражданин Гарри Бамадзали для временно доставки в
бутирьскую тюрьму 11.8.92. в к. №20 все переданные на другие
через бамадзали 9. Вывоз и они находятся у мажоранты и
грузей. Он как и я был арестован на улице УВС при КДБ и
доставлен через подвезу №5 что на Турквосток перефран в
КДБ СССР. Его была - Экономический департамент в пользу Ю.Д.
Зона откуца его доставили находится в п. Обоянск около
Москвы. В камерах на зоне по 10 человек все они иностранцы
тут же при зоне на паварку(ПЦМ). Он просит передать с
оказией, что дело Турквосток какого-то бывшего дипломата
засело в первом, а засть была по Раулю Вагнеру
отосламо лично по адресу в Киев

Это были Гикерин в Бутирке. ОМ №2

6

Гарри Бамадзали
дипломат
11.8.92

Dear Mr. Pikerling,

Please inform the Embassy of France in Moscow that the French citizen Garri Basmadzhan has been temporary taken into the Butyrskaya prison.

August 8, 1991 I managed to take all the documents and give them for safe keeping to my reliable friends.

He was captured on the street (exactly the same way like I was) by the KGB.

They accuse him of economic spying for South Afr. REp.

ZONE where he was taken is situated in Obolensk, near Moscow.

In the zone there are mostly foreigners.

He asked me to inform that the Gurariye Case of some diplomat got stuck in the first (?) and part of the documents on Raoul Wallenberg

I sent to Kyiv.

Plan of the Building in Butyrky.

UNCLAS

MOSCOW 05398

ORIGIN: POW-1
INFO: POL-1 DAO-1 MCA-1 DCM-1 AMB-1

DISTRIBUTION: POW
CHARGE: PROG
APPROVED: POL: LSELL
DRAFTED: POW: YTABACH
CLEARED: POW: APARR; DAO: GRUBUS; POL: WMERRY

VZCZCESC542
RR RUEKJCS RUEKJCS RUEKJCS RUEHC RUEAHOF
DE RUEHMO #5398/01 0591009
ZNR UUUUU ZZH
R 281009Z FEB 94
FM AMEMBASSY MOSCOW
TO RUEKJCS/SECDEF WASHDC//USDP:RSA/POW-MIA//
RUEHC/SECSTATE WASHDC 2010
INFO RUEKJCS/DIA WASHDC//DO-2/POW/COS//
RUEKJCS/JOINT STAFF WASHINGTON DC//OJCS-PW/MIA/J5//
RUEAHOF/CDRPERSCOM ALEX VA//TAPC-PEZ//

BT
UNCLAS SECTION 01 OF 02 MOSCOW 005398

DEPT FOR EUR/ISCA AND EAP

E.O. 12356: N/A
TAGS: KPOW, MOPS, PREL, PHUM, RS
SUBJECT: POW/MIA: TRIP TO SYCHOVKA PSYCHIATRIC
HOSPITAL

1. SUMMARY: TFR TEAM MEMBERS TRAVELED TO
SYCHOVKA PSYCHIATRIC HOSPITAL AND MET WITH THE
CHIEF PHYSICIAN AND HIS DEPUTY. INQUIRIES WERE
MADE CONCERNING ALEKSANDR BUDILOV, WHO HAD WRITTEN
A LETTER TO THE U.S. EMBASSY; IT WAS LEARNED THAT
BUDILOV IS DECEASED. FLYERS PREPARED BY THE
MANDRA FAMILY WERE MADE AVAILABLE FOR DISTRIBUTION
AMONG THE HOSPITAL STAFF. END SUMMARY.

2. ON 17 FEB 94, TFR TEAM MEMBERS TABACH AND
MACDOUGALL TRAVELED TO SYCHOVKA PSYCHIATRIC
HOSPITAL AND MET WITH MIKHAIL MIKHAILOVICH
FYODOROV, CHIEF PHYSICIAN AND GENNADIY ALEKSEEVICH
BABIN, DEPUTY TO THE CHIEF PHYSICIAN. ACCORDING
TO A LIST RECENTLY RECEIVED BY TFR, THE HOSPITAL
IS OFFICIALLY CALLED SMOLENSK STRICT REGIME
PSYCHIATRIC HOSPITAL AND IS LOCATED AT 63 ULITSA
KARLA MARKSA IN SYCHOVKA, SMOLENSK OBLAST.

** not in RFE files*

3. THE PURPOSE OF THE TRIP WAS TWOFOLD. FIRST,
TFR DESIRED TO CONTACT A PATIENT AT THE HOSPITAL
WHO HAD PREVIOUSLY SENT A LETTER CONTAINING
INFORMATION ON WESTERNERS IN THE SOVIET PRISON

UNCLAS

MOSCOW 05398

RW 2

(7)

BUDILOV

SYCHOVKA
HOSPITAL
MOSCOW

UNCLAS

MOSCOW 05398

SYSTEM. SECONDLY, THE TRIP WOULD ALLOW TFR MEMBERS TO EXAMINE A PSYCHIATRIC HOSPITAL TO HELP DETERMINE FUTURE RESEARCH ACTIVITIES IN THIS AREA, AND TO DISTRIBUTE MANDRA FLYERS AMONG HOSPITAL STAFF.

4. TFR WAS INFORMED THAT ALEKSANDR ALEKSANDROVICH BUDILOV, THE PATIENT FROM WHOM LETTERS HAD BEEN RECEIVED, DIED IN JULY 1993. WHILE INITIALLY NOT RECOGNIZING THE NAME, A CALL TO HIS ADMINISTRATIVE STAFF PROMPTED THE CHIEF PHYSICIAN TO REMEMBER THAT BUDILOV HAD HUNG HIMSELF ON JULY 28, 1993.

5. A LENGTHY DISCUSSION OF BUDILOV'S CASE ENSUED AND LT. TABACH WAS ALLOWED TO READ THE MEDICAL CASE FILE. SEVERAL INCONSISTENCIES IN THE CASE FILE PROMPTED FOLLOW-UP QUESTIONS TO WHICH ONLY CURSORY ANSWERS WERE GIVEN. BOTH HOSPITAL OFFICIALS INSISTED THAT NO CONTACT HAD BEEN MAINTAINED BETWEEN BUDILOV AND HIS FAMILY, AND, AS A RESULT, BUDILOV HAD BEEN BURIED AT THE HOSPITAL CEMETERY. IN THE CASE FILE THERE WAS ONE LETTER FROM BUDILOV'S MOTHER TO THE HOSPITAL REQUESTING A REVIEW OF HER SON'S CASE BECAUSE SHE FELT HE WAS NOT MENTALLY ILL. THE CRIMINAL CHARGES OUTLINED BY THE CHIEF PHYSICIAN AND LISTED IN THE FILE WERE FOR PETTY THEFT. YET THE SIX-PAGE REPORT ON HIS MENTAL STATE WAS PRIMARILY FOCUSED ON HIS HATRED TOWARDS THE SOVIET UNION AND COMMUNISTS. THIS FACT WAS NOT MENTIONED DURING THE CHIEF PHYSICIAN'S INITIAL PRESENTATION OF THE CASE.

6. INITIALLY, THE CHIEF PHYSICIAN RELATED BUDILOV'S DIAGNOSIS AS SCHIZOPHRENIA AND PSYCHOSIS. BUT, WHEN QUESTIONED ABOUT THE COHERENT AND ARTICULATE CONTENTS OF LETTERS RECEIVED BY TFR AND IN THE CASE FILE, THE CHIEF PHYSICIAN DESCRIBED THE DIAGNOSIS AS, "SCHIZOPHRENIC AND PSYCHOTIC-LIKE TENDENCIES." WHICH WAS ALSO THE DIAGNOSIS STATED IN THE MEDICAL RECORD. ALTHOUGH ONLY LIMITED TIME WAS AVAILABLE FOR REVIEWING THE CASE FILE, LT TABACH (A REGISTERED PHARMACIST) FOUND NO ENTRIES PRESCRIBING PSYCHO-ALTERING DRUGS, OR ANY OTHER THERAPEUTICAL TREATMENTS. BUDILOV WAS BURIED IN THE HOSPITAL CEMETERY. THE ADDRESS OF HIS NEXT OF KIN (MOTHER) WAS OBTAINED BY TFR.

7. TFR MEMBERS ASKED IF PRISON ARCHIVES WOULD SHOW WHETHER ANY FOREIGNERS HAD BEEN HOSPITALIZED AT SYCHOVKA. WHILE NOT RULING OUT THE POSSIBILITY, THE CHIEF PHYSICIAN STATED THAT THE TRANSLITERATION OF NAMES WOULD HAMPER THE EFFORT

UNCLAS

MOSCOW 05398

(8)

UNCLAS

MOSCOW 05398

AND CONCURRED WITH TFR TEAM'S SUGGESTION ABOUT THE POSSIBILITY THAT THE NAMES OF ANY FOREIGNERS WHO MIGHT HAVE BEEN HOSPITALIZED THERE WOULD LIKELY HAVE BEEN CHANGED. WHEN ASKED DIRECTLY ABOUT HIS KNOWLEDGE OF FOREIGNERS AT THE HOSPITAL, THE CHIEF PHYSICIAN RESPONDED THAT IN HIS 23 YEARS OF SERVICE AT SYCHOVKA HE KNEW OF ONLY TWO, A MONGOL AND A GREEK. TFR MEMBERS VIEWED THE HOSPITAL ARCHIVES WHICH CONSIST OF THREE SECTIONS: A CARD FILE OF BIOGRAPHIC INFORMATION WHICH INCLUDED A SHORT COMMENTARY ON THE INDIVIDUAL'S CRIME AND PUNISHMENT, A MEDICAL HISTORY, AND A LEGAL HISTORY. AMONG THE DATA ON THE CARDS IN THE

CARD FILE WHICH LISTED BIOGRAPHIC INFORMATION WERE ENTRIES FOR NATIONALITY, PLACE OF BIRTH AND CITIZENSHIP. THE CHIEF PHYSICIAN CONCEDED THAT IT WOULD BE POSSIBLE, IN PRINCIPLE, TO CHECK EVERY CARD IN THE FILE (AROUND 7000 BY HIS ESTIMATE) IN AN ATTEMPT TO LOCATE INFORMATION ON FOREIGNERS. HE OFFERED (SOMEWHAT FACETIOUSLY) TO LET TFR MOVE IN AND DO JUST THAT. THE ONLY FILES CURRENTLY AT THE HOSPITAL ARE THOSE OF PATIENTS HOSPITALIZED SINCE 1988. PREVIOUS RECORDS WERE SENT TO THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS (MVD) ARCHIVES, THE EXACT LOCATION OF WHICH THE CHIEF PHYSICIAN WAS NOT CERTAIN. THE HOSPITAL WAS RESUBORDINATED FROM THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS TO THE MINISTRY OF HEALTH IN 1988. <

8. FLYERS PREPARED BY THE MANDRA FAMILY WERE GIVEN TO THE CHIEF PHYSICIAN. HE WAS ASKED TO DISTRIBUTE THEM WITHIN THE HOSPITAL. HE STATED THAT ONLY ONE MEMBER OF THE STAFF HAD BEEN AT THE HOSPITAL LONGER THAN HE AND THAT HE WOULD SHOW HER THE FLYER. HE SUGGESTED THAT, IF MANDRA WAS SENT TO A PSYCHIATRIC HOSPITAL IT WAS MORE LIKELY TO HAVE BEEN THE ONE LOCATED IN THE FAR EAST AT BLAGOVESHENSK. FURTHER QUESTIONS REVEALED THAT THE BLAGOVESHENSK HOSPITAL WAS CLOSED IN 1988 IN CONNECTION WITH THE RESUBORDINATION OF PSYCHIATRIC HOSPITALS. THE CHIEF PHYSICIAN SPECULATED THAT THE ARCHIVAL RECORDS FROM BLAGOVESHENSK WERE SENT TO THE FAR EASTERN MVD. <

9. ~~BUDILOV'S DEATH COINCIDES WITH THE BEGINNING OF TFR'S INVESTIGATION OF THE CASE.~~ TFR RECEIVED TWO LETTERS FROM BUDILOV IN MAY 1993. NUMEROUS TELEPHONE CALLS ATTEMPTING TO LOCATE AND CONTACT BUDILOV WERE MADE IN MAY AND JUNE 1993. ON 31 JULY 93 A LETTER OF TRANSMITTAL (CORRESPONDENCE

UNCLAS

MOSCOW 05398

(9)

UNCLAS

MOSCOW 05398

#93-93) WAS FORWARDED IN REGARDS TO BUDILOV'S LETTERS. THE DEPUTY TO THE CHIEF PHYSICIAN SPECULATED THAT BUDILOV'S SUICIDE ON JULY 28, 1993 WAS PROMPTED BY INTERNAL CRIMINAL DEALINGS SUCH AS LOSING AT CARDS AND BEING UNABLE TO PAY HIS DEBT.

10. THE HOSPITAL OFFICIALS INTERVIEWED BY TFR WERE WELL-PREPARED. THE CHIEF PHYSICIAN'S OFFICE APPEARED TO HAVE BEEN THOROUGHLY CLEANED OUT BEFORE TFR'S ARRIVAL. NO DOCUMENTS OR BOOKS WERE ON THE DESK. A PORTRAIT OF LENIN WAS THE SOLE ITEM ON THE WALLS. NO DIRECTORY WAS SEEN NEAR THE TELEPHONE. ALTHOUGH INITIALLY THE CHIEF PHYSICIAN DID NOT RECOGNIZE THE PATIENT'S NAME (BUDILOV), ONCE REMINDED HE EXHIBITED A FIRM GRASP OF EVEN SEEMINGLY MINOR DETAILS OF THE CASE. WHILE A SIGN AT THE ENTRANCE TO THE HOSPITAL OFFICES SAID MINISTRY OF HEALTH, GUARDS WEARING THE UNIFORM OF MVD TROOPS WERE SEEN AT POSTS WITHIN THE PERIMETER FENCES.

11. TASK FORCE RUSSIA SENDS. PICKERING
BT
#5398

NNNN(((((((((((

UNCLAS

MOSCOW 05398

10

SWEDISH EMBASSY
MOSCOW

1994-08-18

Mrs Susan Mesinai
123 Bank Street
New York 100146

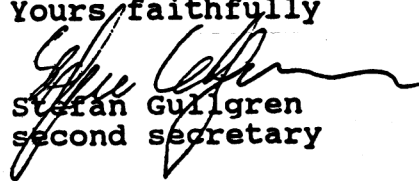
Dear Mrs Mesinai

I refer to conversations by telephone with Mr Guy von Dardel and Mr Gerry Tabach, and am happy to send You an address to the mother of a man, who is said to have had certain documents concerning Raoul Wallenberg.

Her address is:

Maria Danilovna Bugilova
Ul. Tjervono Armeiyskaja
building 17, apartment 6
Tirnopol
Ukraine

Yours faithfully

Stefan Gullgren
second secretary

SVERIGES AMBASSAD
KIEV

T E L E F A X

Handläggare: Martin Hallqvist

Date 28 June, 1996	Dnr	Dossierbet.
--------------------------	-----	-------------

AVG. AMB. KIEV		
D.Nr. 14/20		
1996 -06- 28		
AVD. HP	GR. 1	MAL RW

Russian Relief Fund, Inc.
ARK PROJECT
Fax No: 212-645-6434

Dear Mrs Mesinai,

It was indeed a pleasure to meet you in Moscow in March. I am sorry for not having answered your letter of March 25 until now.

Yesterday I saw Dr Glusman, whom I had actually met before. He had not got your faxed letter of October 15, 1994, and he had not heard from Svetlana Zavrazhnova Epstein regarding your questions to him.

When I showed him your letter to him of October 1994, he immediately said that he knew both Savyckyj and Kazachkov. In your letter you write about cooperation in two respects. As I understood it, Budilov had nothing to do with the Ukrainian engineer "who was among the arresting officers of Wallenberg in 1945". I think it is very difficult to trace him from the little you tell about the person. In case you want Mr Glusman's cooperation, I think he needs more than that, a name at least! And where in Dnepropetrovsk should one start?

Regarding Budilov, Dr Glusman has now checked with international organizations such as Amnesty International, which have registered people who for political reasons were staying at Soviet psychiatric hospitals. He found no information about Mr Budilov, which however does not absolutely mean that the man could not have been detained at such an institution. It could for instance have been for other reasons than political ones.

Dr Glusman was sceptical regarding the possibilities to get any interesting pieces of information from the lady who is

Postadress
P.O.Box 122
252 021 KIEV

~~Postadress~~ ~~Hotel "National"~~ ~~Korpus 1, 11 vån~~ ~~5, Lyseka Vår~~
Nana Franka 34/33
Kiev
252030 044-462-05-80

Telex
131479 uyut su

Telefax
044-201-8783
044-462 0581

FRP 28/6-96 66 1703

supposed to be Mr Budilov's mother. As I understood it, he was however not unwilling to let somebody go and see her, should you so wish.

But then he would need the photograph, that you were prepared to make from the video.

To me it seems somewhat strange, however, if the man who used to come and see your associate Mr Yuzhin in the summer of 1992 was Mr Budilov, because he says in his letter to Mr Talbott that he was arrested already in 1991. How could the KGB have let him free just like that?

Mr Budilov in the same letter also says that he was sent by Mr Chornovil "with a secret mission" to Moscow in 1991, and that would obviously had been the reason for Budilov's arrest.

As you certainly know, Mr Chornovil is the leader of Ruch. In 1991 he was one of the presidential candidates, getting more than 20 percent of the votes.

When I saw him at a reception to-day, he denied knowing anything about Alexander Budilov, and about a mission to Moscow back in 1991. (If it really was a secret mission, he would probably not have admitted knowing anything about that either!)

Mr Grusman did not consider it very credible, that one would have taken Budilov to a mental hospital for such a reason as late as 1991, and that the man would still have been detained for the same "crime" in 1993.

Mr Glusman advised me about the possibility to ask the Director General of the State Security Service if one would need access to the archives, for instance at some Psychiatric hospital in Dnepropetrovsk.

In that case the Embassy would certainly be willing to help. I myself am going for vacations on July 13, and shall return just for a few days at the end of August. However, I send a copy of this letter to Dr Glusman. I am sure you can contact him, hopefully with better results this time.

My deputy Mr Hans Adén, Councillor of the embassy, will be here from July 15.

A person who was mentioned in Budilov's letter to Talbott is Sergej Kovalev in Moscow. He could possibly be helpful.

*With kin regards
Yours sincerely*

Martin Hallqvist

ukrainian-american bureau for protection of human rights

Ukrainian Psychiatric Association

SEMYON GLUSMAN

director

PB 88379-336/3
Kyiv, 254210, Ukraine

Tel./fax 380/044 410-37-39
Tel. 410-41-60

Semyon F. GLUZMAN

Executive Secretary

103A Frunze str., Kyiv,
252072, Ukraine

fax 410 3739

Tel./fax 380/044 435-02-71

home 410-46-77

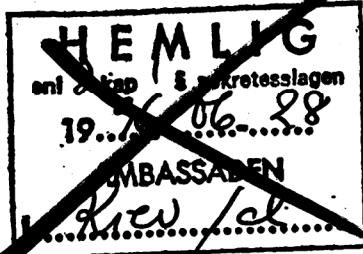
E-mail uuupa@upa.freenet.kiev.ua

Dr. Gluzhman bad mig att överlämna
den här informationen till Er. 27/6

Будников в списках международной
амнистии и других организаций, занимавшихся
проблемами злоупотребления психиатрией
в СССР отсутствует. Но это вовсе не
значит, что он не был в Днепропетровской
специальной психиатрической больнице.
Во-первых, может быть его фамилия просто
не была известна, либо он сидел по сугубо
уголовной статье, не политической.

SVERIGES AMBASSAD
KIEV

1996-06-28

Departementsrådet
Hans Magnusson

UTRIKESDEPARTEMENTET

180/001

INKOM UD			
1996-07-03			
Avd	JUP	Gr	MÅI
			Buk

Överlämnas för kännedom
av UD/EC

1996-07-22

Elisabeth Stark

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista.

Tiderna förändras, säkerhetstjänsten och
dissidenterna med dem. Mer eller mindre.
(1 bilaga)

Broder,

Samtal med före detta lägerfångnen Semjon Glusman
om fallet Budilov och Wallenberg, om gamla
dissidenter, säkerhetstjänsten av idag, antisemitism
och andra etniska problem.

Han har två visitkort, ett som exekutivsekreterare i
ukrainska psykiatriska föreningen, ett som direktör
för ukrainsk-amerikanska byrån för mänskliga
rättigheter.

Glusman är till yrket psykiater. Han hamnade i Gulag
på Brezjnev-tiden, sedan han skrivit en uppsats om
det "psykiatriska" fallet Grigorenko, den där
alldeles skallige generalen. Texten hade han skickat
till Sacharov. Denne hade låtit publicera uppsatsen,
men först sedan Glusman blivit fängslad och dömd för
det han skrivit.

Det blev sju års läger i Perm, sträng regim. Bilder
på honom före och efter bifogas. De är hämtade ur
Amnesty-rapport från Sovjet, 1980. Numera har han
grått, välvårdat skägg. Han kan vara lite över de
femtio.

Som påspädning efter lägret hade han fått tre års
förvisning.

Tiden i lägret hade varit den lyckligaste tiden i
hans liv, påstod han, med ett snett leende. Då hade
han varit fri, fri att säga vad han ville till KGB-

UTRIKESDEPARTEMENTET

Enheten för strategisk exportkontroll

Handläggare: Ambr L Olson

185/010
PROMEMORIA

1996-07-03

P 2 Eu I

Delges:
Kab.sekr.
von Dardel
Carl Persson
Magnusson, A4/UTB
Olson, EI/ESEK
Foyer, EC
Amb Moskva

Stp. 96-07-09

a.a. / 12
H E M L I G

Möte i Raoul Wallenberg-ärendet i Moskva den 20 mars 1996
(1 bil.)

Ett möte i Raoul Wallenberg-ärendet inom ramen för den svensk-ryska arbetsgruppen hölls den 20 mars 1996 på den svenska ambassaden i Moskva. Deltagarförteckning närslutes.

Magnusson hälsade välkommen till mötet och uttryckte sin tillfredsställelse över att mötet kunnat komma till stånd. Utöver att ta upp några viktigare frågor rörande Raoul Wallenberg (RW) avsåg han överlämna några dokument i ärendet.

Vinogradov tackade för mottagandet och förklarade att man på rysk sida var beredd att besvara de frågor som ställts vid det 12:e arbetsmötet samt frågor avseende olika arkiv.

Magnusson introducerade Susanne Berger från Tyskland. Berger hade gjort arkivundersökningar i USA och Tyskland och funnit dokument avseende de polska vittnesmålen bl.a.

Magnusson hänvisade till ett amerikanskt dokument från Mesinai enligt vilket det fanns en länk mellan den svenska legationen i Budapest och den ungerska motståndsrörelsen. Enligt ett telegram från OSS via Iver Olsen vid den amerikanska ambassaden i Stockholm

28

fanns det en person som kunde kontaktas via den svenska legationen i Budapest. Utöver detta fanns någon sorts signalplan. Från den brittiska ambassaden i Moskva förelåg ett dokument från december 1944 rörande en person som ingick i den ungerska motståndsrörelsen. I dokumentet talades om ett besök i Budapest i november 1944 av en sovjetisk förbindelseofficer, major Vary, och att motståndsrörelsen önskade en signal från Moskva för att sätta igång olika aktioner mot tyskarna. Från svensk sida överlämnades även en promemoria från OSS till den amerikanske presidenten med en rapport från Abraham Hewitt, vilken mött Himmlers representant Kersten avseende ett försök att förhandla om en separatfred.

Magnusson hoppades att de överlämnade dokumenten kunde ge intressanta spår i ryska arkiv.

Vinogradov tackade för dokumenten och framhöll att det skulle bli intressant att ta del av innehållet. En sammankoppling med RW-ärendet kunde ge intressanta associationer liksom frågan avseende RW och familjen Wallenberg samt lösningen av en del frågor i slutet av andra världskriget. Dokumenten kunde vidare ge en klarare bild av RW:s förhållande till den sovjetiska regeringen liksom till orsaken till att han blev arresterad.

Vinogradov omtalade vidare att man på rysk sida gjort en undersökning avseende de båda schweiziska diplomaterna Meier och Feller, vilka också arresterats i Budapest (men utväxlats redan under 1946). Enligt undersökningen fick dessa båda personer frågor på fyra olika områden beträffande a) familjerelationer och arbetsuppgifter, b) medlemskap i politiska partier m.m., c) professionella och personliga relationer med tyska ambassaden och d) omständigheterna kring deras arrestering i Budapest.

Tolken Kopelanskij hade ej deltagit i utfrågningarna av de båda schweizarna.

Ingenting hade framkommit rörande Rado

Dokument hade även kontrollerats avseende Pataka men även där utan resultat. Orsaken kunde vara att Patakas grupp upplöstes och dess ledare sköts av tyska nazister.

Vladimir Bojarskij levde fortfarande men var svårt sjuk. Han var född 1913. Vinogradov ville föreslå att man på svensk sida överlämnade en lista med frågor till Bojarskij.

Magnusson tillade beträffande de överlämnade dokumenten att svensken Ternberg, som var aktiv i C-byrån under kriget, omnämns i dessa. Han berör radiolänken under kriget med andra länder, bl.a. Ungern. Ternberg var också nämnd i förbindelse med signalplanen i OSS-dokumentet. Betydelsen av allt detta var något oklart. Även om det inte haft någon avgörande betydelse beträffande RW kan det det ändå haft viss betydelse för den svenska legationen i Budapest.

von Dardel framhöll att de överlämnade dokumenten var intressanta men att RW troligen ej varit involverad i dessa planer. I detta fall rörde det sig om en icke-kommunistisk motståndsrörelse, vilken senare utplånades av tyska trupper. Denna fråga berörde inte direkt RW-ärendet. RW var nämnd i liten omfattning och var endast uppsatt som stand-by som kontaktman i Budapest beträffande signalplanen. Troligen var RW inte aktiv i denna roll, då han hade handen full med att rädda flyktingar.

Vinogradov menade att man tycktes ha samma inställning i denna fråga. Under inga omständigheter ville man förringa RW:s humanitära roll i Budapest. Samtidigt

gav de nya dokumenten en bakgrund till RW:s roll och insatser. Det var nödvändigt att försöka utröna varför RW arresterades. Dokumenten motsade därför inte RW:s förtjänstfulla roll under kriget.

Den sovjetiska underrättelsetjänsten hade inga kontakter i Ungern, då landet var allierat med Tyskland. Det fanns inte heller några motståndsrörelser som var vänligt inställda till Sovjetunionen. Å andra sidan fanns det kanske grupper, som var vänligt inställda till USA och Storbritannien. Detta gällde rent historiska omständigheter.

Magnusson framhöll att det dock var nödvändigt att diskutera vad som ägt rum i detta historiska sammanhang, även om RW endast nämndes i förbigående och blott hade en biroll i sammanhanget.

Mesinai förklarade att Geza Soos varit ledare för en motståndsrörelse knuten till USA i första hand. Det var den brittisk-vänliga motståndsgruppen som utplånats. Signalplanen tydde på en länk med OSS och Donovan/OSS i Moskva 1943. Ursprunget till denna plan borde undersökas på rysk sida.

Teorier fanns också om att RW hade haft kontakter med den tyske Abwehr-generalen Schellenberg, som var involverad i flera fredsplaner.

På Magnussons fråga om Schellenberg framhöll Vinogradov att man på rysk sida inte funnit några dokument avseende möten mellan RW och Schellenberg. Enligt vad Vinogradov mindes hade RW åkt till Tyskland (enligt passet), men man hade inte gjort några undersökningar om detta. Schellenbergs roll i motståndet mot Hitler var väl känd liksom hans resor till Stockholm. Detta var dock en sak för sig. Man kunde dock inte utesluta att detta var en möjlig orsak till RW:s arrestering. Samtidigt kunde man anta att RW inte varit en huvudperson i detta skeende, men att han

dragits in i detta. Sovjetunionen kunde därför haft anledning att intressera sig för RW. Till detta torde också ha bidragit att han tillhörde Wallenberg-familjen.

Vinogradov sade sig inte känna till vad Donovan och Fitin gjort under 1943 och om de talat om motståndsrörelsen i Ungern eller signalplanen.

von Dardel framhöll att Iver Olsen varit RW:s kontaktman till World Refugee Board (WRB) men även representant för OSS. Det senare hade dock varit en tillfällighet och hade ingenting med RW att göra i sig. På Bulganins arresteringsorder hade fyra personer tagits upp, nämligen RW, de två schweizarna Meier och Feller samt slovaken Spisjak (vilken utlämnades till Prag 1947). Kanske fanns det något gemensamt för dessa personer som föranlett arresteringarna?

Vinogradov framhöll att man redan förra året svarat på frågor avseende Spisjak. Man var dock beredd att ta upp frågan igen om dessa personer. En lämplig form för svar torde vara en promemoria, som överlämnades via den ryske ordföranden Tatarintsev.

Beträffande Vladimir Bojarskij hade denne omtalats i en bok om KGB av Virginia Arbal. Bojarskij påstods i boken ha haft nära band med Abakumov.

Ziborov framhöll att man skulle försöka kontakta Bojarskij. Denne var dock gammal och sjuk. Journalister var journalister och man kunde inte utgå ifrån att det som omtalades i boken var hela sanningen. Under arbetets gång hade man talat med personer som stått Abakumov nära, däribland hans personlige assistent. Ingen hade därvid nämnt Bojarskijs namn. Man borde därför inte förvänta sig särskilt mycket. Magnusson bekräftade att man skulle ställa skriftliga frågor till Bojarskij.

Berger tog upp frågan om den sovjetiska intressesektionen vid den svenska legationen i Budapest under kriget och undrade om man på rysk sida inte hade några dokument som behandlade den sovjetiska begäran till Sverige att tillvarata de sovjetiska intressena i Ungern. Vinogradov förklarade att detta var en fråga för utrikesministeriet och dess arkiv. Rent allmänt visade dock dokumenten att relationerna mellan Sverige och Sovjetunionen under andra världskriget varit speciella och knappast kunde kallas vänskapliga. Detta berodde, trodde han, på neutralitetspolitiken och brott mot denna, t.ex. på det ekonomiska området. Samtidigt befann sig Sverige i en svår situation. Norge och Danmark var ockuperade, och det fanns en risk att Tyskland skulle ockupera Sverige. Å andra sidan stödde Sverige Finland aktivt under kriget, varför relationerna mellan Sverige och Sovjetunionen inte var okomplicerade. Dessa frågor borde dock lämnas till våra diplomater och historiker. Magnusson erinrade om att man på svensk sida överlämnat svenska dokument om den sovjetiska intressesektionen i Budapest. En begäran hade gjorts av Lozovskij år 1941, och den svenska regeringen hade redan påföljande dag beslutat att godkänna denna. De flesta uppgifterna i B-sektionen gick ut på att ta hand om sovjetiska soldater i Ungern.

Magnusson påminde om att man vid det första arbetsmötet ställt frågor om den tyske SS-officeren Kurt Becher, vilken i början av 1945 hade arresterats av amerikanska trupper och senare förhörts (i Budapest) av sovjetiska tjänstemän. Vinogradov framhöll att man noga gått igenom dokument från The Allied Control Commission, men ej funnit något av intresse i denna fråga. Magnusson erinrade om att man på svensk sida överlämnat exakta uppgifter avseende vilka dagar Becher förhörts i Budapest. Mesinai tillade att Himmler sett till att Becher hamnade i den amerikanska sektorn. Becher var bl.a. ansvarig för kontakter med Joint, som finansierade RW:s

sekretariat. Becher hade bl.a. hand om en vagnslast guld för Joints räkning. Vinogradov framhöll att man var intresserad av de sovjetiska förhören med Becher. Magnusson tillfogade att Berger var den ende av deltagarna på mötet som träffat Becher, som dog 1995. Berger undrade huruvida man på rysk sida kanske kunde identifiera Becher, om man fick hans tågnummer etc. Han hade vid samtalet med henne inte kunnat redogöra för vem som förhörde honom i Budapest. Becher, som var tillsammans med andra höga officerare, stannade där i två månader, innan han sändes tillbaka. Förhören hade bl.a. gällt olika diplomaters förehavanden i Ungern, inkl. RW. Vinogradov sade att det kunde vara av värde att få ta del av de andra officerarnas namn. Magnusson lovade att man skulle försöka få fram den önskade namnlistan. von Dardel erinrade om att Becher varit vittne i Eichman-rättegången. Berger skulle kunna ta fram dokument om detta.

Magnusson tog upp frågan om den arbetsplan som utarbetats av Makinen och Mesinai och som sedan diskuterats i januari i år. Planen var ett försök att noggrant kontrollera de viktigaste vittnesmålen och samtidigt avgränsa frågeställningen till ett möjligt arbetsuppdrag. Arbetet skulle utföras i nära samarbete. Avsikten var att närmare diskutera hur arbetsplanen, vilken hade accepterats av Nikisjkin i januari, skulle utföras och hur rapporteringen skulle ske.

Makinen framhöll att det efter 1947 fanns flera uppgifter om sammanträffanden med RW. Ett försök hade gjorts att identifiera de personer som kunde ge oss mest information om RW. En av dessa källor var arkivet i Vladimir. Självt hade han samtalat med en äldre person där, som talat om en utlänning som hållits fängslad och isolerad i Vladimir. Det verkade röra sig om RW eller en person som liknade honom. Detta berörde i första hand Korpus II. Man borde kontrollera registerkortet för dem som suttit i Korpus

II från slutet av 1950-talet på andra våningen (1st floor) och i cell nr 49. Därigenom skulle man kanske kunna identifiera personer som ännu levde och suttit i denna cell eller i denna del av fängelset. Enligt Makinens uppgiftslämnare hade en äldre ryss vid namn Osmak, som suttit i cell nr 49, avlidit i fängelset. Om man vid kontroll av registerkortet fann att en cell varit "tom" under längre tid, betydde detta att en fånges kort saknades. Expertgruppen var beredd att hjälpa till med en sådan genomgång.

En annan del av arbetsplanen gick ut på att kontrollera registreringskort på de personer som togs från Vladimir till Lubjanka. En genomgång hade skett av korten från 1947-49. Ett önskemål var att även kontrollera dem från 1960-64.

För någon tid sedan hade en person i Israel, Fromoivna Sheremet, uppgivit att hon sett en fånge i en korridor i Lubjanka i december 1947, som sagt att han varit svensk diplomat.

Den brittiske fången Greville Maynard Wynne hade uppgivit att han i Lubjanka hört någon säga "Taxi, taxi" och tillagt att det var "A Swede". Wynne hade informerat Makinen om detta i Vladimir 1963.

En tredje plats av intresse var Bratsk. Under det tolfte mötet i september 1995 hade man berört det s.k. polska spåret. Det var viktigt att man kontrollerade uppgifterna om de läger och de fångar som därvid diskuterades. En viktig detalj var vidare på vilket sätt fångarnas nummer fördelades och hur de kunde kommunicera med varandra.

Nikisjkin framhöll att de nummer som fångarna erhöll fördelades i samband med registreringen och inte hade något att göra med vem som fick tala med vem. Numren var avsedda för fängelsedirektionen och kanske inte kända av fångarna. Makinen tillade att det viktiga i

sammanhanget inte var att diskutera numren utan att undersöka registreringskortet för tiden 1948-49. Det gällde att fokusera undersökningen, och denna period föreföll vara av särskilt intresse. Makinen bekräftade på Nikisjkins fråga att han redan tagit kopior av registreringskort i Vladimir avseende perioden 1947-49. Det rörde sig dock endast om en del av Korpus II och inte om en komplett uppsättning. Det hade bl.a. visat sig att många av de utländska fångarna hade ryska medfångar.

Nikisjkin sade att man tidigare bekräftat att det i cell nr 49 funnits en person som man ej kunnat identifiera. Skälet skulle ha varit ett tekniskt misstag. Möjligheten fanns också att korten kan ha avlägsnats av misstag eller p.g.a. ett speciellt syfte. Man kunde således anta att en Mr X funnits i denna cell. Frågan var dock om man till följd av detta jämte vittnesmålet från den äldre kvinnan kunde säga att personen i fråga var RW. Makinen upprepade att det var viktigt att identifiera den person som dog (Osmak) och att begränsa arbetet. Man kunde inte säga med full säkerhet att det var fråga om RW. Å andra sidan kunde man inte heller utesluta att det rörde sig om RW. Det var därför viktigt att kontrollera vilka som satt i närheten av cell 49.

Nikisjkin menade att de som uppgivit att de mött RW sagt så p.g.a. misstag eller för att de haft särskilda avsikter. Ofta ledde denna typ av vittnesmål till en återvändsgränd. Det gällde därför att på ett rationellt sätt kontrollera de teorier man hade framfört.

Magnusson framhöll att man borde koncentrera arbetet på arbetsplanen. Det fanns många teorier, av vilka en del var mer välgrundade än andra. Efter Lubjanka och Lefortovo var Vladimir ett av de mest intressanta ställena att söka på. När slutrapporten presenterades måste man kunna visa detta. Det var detta frågan

handlade om. Makinen tillfogade att han önskade renodla arbetsplanen så mycket som möjligt. Frågan rörande cell 49 var viktig så tillvida att om man kunde visa att andra medfångar sade att det funnits någon i denna cell, kunde man dra slutsatsen, att fängelsedirektionen systematiskt undanhållit registreringskortet för cell 49. Han hade själv i Vladimir hört från två medfångar att det funnits en svensk fånge i detta fängelse. Krumish hade t.ex. uppgivit att RW varit involverad i underrättelseverksamhet och att han skulle bli rikligt belönad. I arbetsplanen hade man beträffande Vladimir försökt begränsa arbetet till detta viktiga avsnitt.

Nikisjkin framhöll att man måste vara försiktig när man försökte identifiera en person efter 50 år med hjälp av ett fotografi. Makinen ansåg att det var viktigt på vilket sätt en sådan identifiering ägde rum och var beredd att diskutera hur i detalj vittnet i Vladimir identifierat RW (efter ett foto). Nikisjkin vidhöll dock att man måste vara mycket försiktig vid denna form av identifiering.

Mesinai tog upp frågan om fyra numrerade fångar samt om Wolfen, vilken omtalats som "svensk spion". Nikisjkin meddelade att man tidigare gett information om att Wolfen inte var bosatt i Moskva oblast. Av de andra fyra hade man troligen informerat om två. Man var dock beredd att kontrollera dessa personer på nytt, om de fanns med bland det material (avseende 16 vittnen) som överlämnats till MID.

Vinogradov framhöll att Makinen berört de arbetsmetoder som borde användas i arbetet. Det vore idealiskt om man kunde databehandla alla kort och personuppgifter. En manuell genomgång kunde inte uteslutas, även om det var tidskrävande. En sådan genomgång skulle troligen dock inte bli nödvändig. Dels hade man alltid informerat så fort man funnit något om RW, dels hade RW alltid uppträtt under eget

namn. Det fanns nu ett antal vittnesmål, som kunde betecknas som tvivelaktiga. Trots detta hade man kommit överens om att kontrollera alla oklarheter och arbeta efter denna linje. Det var dock inte möjligt att låta någon utomstående få tillgång till kartoteket. Genomgången skulle alltså ske endast på rysk sida. Detta innebar i sin tur en fråga om förtroende, men Vinogradov trodde inte att det förelåg några tvivel om att man på rysk sida skulle utföra detta arbete på ett riktigt sätt. Den ryska arkivpersonalen hade inte arbetat i utländska kartotek. De var dock vana vid att genomföra de order som gavs av den ryska regeringen. Man hade gjort ett undantag beträffande RW och lämnat information till den svenska sidan. Det hade inte heller varit något problem att vidarebefordra denna typ av information. Man var därför beredd att, efter översättning av de nu överlämnade dokumenten, fortsätta arbetet. Detta skulle ske så effektivt och snabbt som möjligt, varefter rapportering skulle ske vid nästa möte. Man hade kvalificerad personal för det arbete som förestod. Den enda återstående frågan gällde förtroende. Man kunde t.ex. utesluta att någon ropat "taxi, taxi" eller bortse från fängelsenummer som ej föreföll rimliga. I övrigt fann man arbetsplanen acceptabel och var beredd att följa denna.

Magnusson framhöll att man på svensk sida hyste förtroende för Vinogradovs medarbetare och att man respekterade de ryska arbetsmetoderna. På svensk sida ville man erbjuda medhjälparskap, då detta skulle vara ömsesidigt nyttigt. Det kunde t.ex. vara av värde för de lokala medarbetarna att ha någon att diskutera med, som var väl insatt i ärendet. I första hand skulle detta avse Makinen och Mesinai i Vladimir och Berger i Bratsk. Ziborov ville beträffande Bratsk ifrågasätta att man kontrollerade uppgifter avseende detta läger, då det var omöjligt att hålla någon gömd där. I det fall man godtog slutsatsen att RW levte efter 1947 borde man i stället utgå ifrån att han gömdes i något

fängelse eller i en psykiatrisk institution. Vid de tillfällen man kontrollerat uppgifter om RW i något läger, hade detta också gett negativt resultat. Magnusson höll i princip med Ziborov men underströk att man beträffande Bratsk hade ett antal vittnesmål, som inte kunde avfärdas utan vidare. Berger framhöll att det i detta speciella fall rörde sig om mycket specifik information. Det skulle därför vara ganska enkelt att kontrollera denna. Ziborov erinrade om att man redan kontrollerat alla fängelser och läger i Sovjetunionen via olika myndigheter. Nikisjkin sade att han redan vid sitt första möte om RW erhållit dokument om det s.k. polska spåret. Genomgången av detta material hade dock inte gett något avseende RW:s eventuella vistelse i Bratsk. För två möten sedan hade man kommit överens om att studera dessa nya vittnesmål. Han hade dock endast erhållit material om två personer. Berger erinrade om att det nya materialet om de polska vittnena överlämnats under mötet i september 1995. Magnusson tillade att man skulle överlämna en kopia av det aktuella materialet. Nikisjkin medgav att man erhållit det polska materialet från Mats Foyer. Man hade dessutom tagit emot ryska dossierer, som funnits på inrikesministeriet i över nio månader, men som ingen hade kommit för att titta på. Makinen hade sett materialet och sagt att någon expert skulle granska dokumenten. Endast Petrov hade hittills tittat närmare på dessa.

Makinen sade att han inte varit medveten om att dossierer fanns tillgängliga hos Nikisjkin. Ett problem var att få tid att göra en genomgång. Detta skulle dock lösas på något sätt.

Makinen frågade om akter som fanns i olika delar av f.d. Sovjetunionen. Nikisjkin framhöll att personakter kunde förvaras på olika ställen beroende på vilka kategorier av fångar som avsågs. Ziborov tillade att förhörsdossierer förvarades i den stat där resp. dom

avkunnats. Nikisjkin meddelade att i Makinens fall förvarades dossieren i inrikesministeriet (i Moskva). I de flesta fall återfanns dylika dossierer i resp. republiks inrikesministerium. I andra fall kunde det vara mera komplicerat. I flera fall återfanns akterna på fel plats sedan man gjort regeländringar. Det fanns dock möjligheter att ta fram de akter som behövdes för kontroll av uppgifter avseende RW.

Vinogradov framhöll att man behövde närmare information om Bratsk, eftersom man vid genomgång (i Moskva) kunde välja mellan undersökningsdossieren, fångdossieren eller fångregistret. Det fanns dock ingen anledning att resa till Bratsk. Arbetet kunde trots alla restriktioner genomföras i Moskva. Det gällde dock att bestämma vilken eller vilka dossierer man skulle granska. Samman sak gällde Vladimir avseende cell 49 och Korpus II. En genomgång redan påföljande dag av det material som fanns tillgängligt hos Nikisjkin borde också ske. Magnusson bekräftade att man på svensk sida önskade utnyttja möjligheten att ta del av tillgängligt material och uttryckte förhoppningen att man på rysk sida ville samarbeta med experter på den svenska sidan. Vinogradov hoppades att denna fråga skulle kunna lösas via MID. Makinen meddelade att han var beredd att gå igenom tillgängligt material påföljande dag. Han var också beredd att under augusti månad i år tillsammans med ryska experter göra en genomgång avseende Korpus II i Vladimir. Magnusson bekräftade att man på svensk sida skulle gå igenom de dokument som fanns hos Nikisjkin.

Magnusson tog upp frågan om den f.d. ungerske premiärministern Bethlen, vilken avrättats i Butyrkas fängelseklinik 1947, kremerats och därefter begravts på Donskojkyrkogården i Moskva. Enligt vad man erfarit från den ungerske ambassadören i Moskva hade man i undersökningen av detta ärende haft ett gott samarbete mellan Ungern och Ryssland. I den nämnda kliniken avrättades interner, vilkas död man ville skulle

framstå som naturlig. Enligt den ungerske ambassadören fanns det i kliniken en del tyska krigsfångar, som registrerades under falskt namn. Butyrka användes således för att döda fångar och att ge dem en naturlig dödsorsak, medan regelrätta avrättningar förekom i Lubjanka. Bethlens dödsorsak angavs i dödsattesten som hjärtattack (cardiac sclerosis). Visste man tillräckligt mycket om Butyrka för att kunna avskriva att RW kanske vistats där under annat namn? Nikisjkin framhöll att man diskuterat denna fråga tidigare. År 1953 förstördes dossierer avseende interner i Butyrka. Det fanns endast enstaka dokument kvar. Själv hade han förberett brevet till den ungerske ambassadören avseende Bethlen. Även Vinogradov och arkivchefen Pichoja hade varit direkt involverade i detta ärende. Vinogradov förklarade att man i fallet Bethlen inte hade funnit någon undersökningsdossier men däremot en utfrågningsdossier jämte korrespondens och personliga tillhörigheter, vilka översänts till Pichoja. Nikisjkin erinrade om att Pichoja i ett brev tagit upp frågan om RW:s dödsattest. Vinogradov framhöll att man vid förfrågan från utlandet i allmänhet gått via resp. lands ambasad. Beträffande Bethlen kunde man kritisera omständigheterna kring hans död. Vad gällde RW hade man redan kontrollerat allt material. Under diskussionerna om RW hade man sagt sig att det var möjligt att RW varit i Butyrkasjukhuset själv. Något bevis för detta fanns dock inte. Dylika dokument förvarades endast under en kort tid, innan de förstördes. Det var därför inte möjligt i detta fall att kontrollera huruvida RW varit där.

Nikisjkin förklarade att man i syfte att dölja den verkliga dödsorsaken, t.ex. hunger etc., skrev hjärtbesvär eller dylikt i dödsattesten. Magnusson undrade om man på rysk sida kunde bekräfta att Butyrka användes speciellt för att avliva personer och att man därvid ej angav den verkliga dödsorsaken. Nikisjkin förklarade att det inte fanns något dokument som visade att det förhållit sig på det sättet. Vinogradov

påpekade att han inte läst några dokument skrivna av tjänstemän vid Butyrkasjukhuset. Man kunde emellertid utgå ifrån att angivandet av dödsorsakerna kunde utnyttjas på olika sätt. Under repressionen 1937/38 var 10 års fängelse utan rätt till brevväxling ett vanligt straff. Under 1947/48 fick släktingar till vederbörande fångar veta att dessa dött under fångenskapen i ett läger. I detta fall var det alltså fråga om falskt angivande av dödsorsaken.

Tillvägagångssättet berodde bl.a. på juridiska överväganden, då man måste kunna förklara varför man inte kunde brevväxla med fångarna. Dessa registrerades i centralkommitténs kansli, som använde sig av dessa standarduttryck i syfte att dölja den verkliga dödsorsaken. Beträffande Butyrka kan det ha varit på liknande sätt, även om det inte finns något dokument som bevisar att så var fallet. Majranovskijs experiment med giftsprutor var dock kända från denna tid. Dessa läkare arbetade dock i en poliklinik i centrala Moskva. Frågan huruvida RW avlidit på detta sätt hade diskuterats, men ingenting hade framkommit som verifierat denna hypotes.

Mesinai ansåg att prins Konoj (Japan), som dog i Butyrka, i flera avseenden var ett parallellfall till RW. Han hade liksom RW studerat i USA och kom från en framstående familj. Han kunde inte sändas tillbaka p.g.a. sin kännedom om vissa frågor. Vinogradov framhöll att om detta fall var av intresse för RW-gruppen, kunde man undersöka det närmare. Det fanns dock flera andra som dött. En undersökning borde därför inte göras utan särskilda skäl. Mesinai sade att RW var betydligt yngre än Bethlen. Vinogradov menade att den senare också var relativt ung. Han nämnde att general Paulus också varit där. Magnusson tillade att det väsentliga var att RW var en viktig fånge. Vinogradov gick med på att kontrollera saken.

Makinen knöt an till ett dokument enligt vilket RW varit i Butyrka. Vinogradov hade också nämnt Paulus.

Kanske kunde det finnas något gemensamt som var av värde i sökandet efter RW:s öde? Ziborov framhöll att man flera gånger undersökt Butyrka med avseende på RW utan att något särskilt kommit fram. Inte heller fanns det något dokument bevarat därifrån om RW, kanske beroende på att dokumenten därifrån förstörts. Magnusson betonade att det dock var fel att säga att man slutfört undersökningen av RW i Butyrka. Det var riktigt att mycket dokumentation förstörts. Samtal hade också ägt rum där med personer tillsammans med Nikisjkin. Allt detta avsåg man nämna på ett tillfredsställande sätt i slutrapporten. Kanske kunde man på rysk sida finna något om Konoj som kunde var av intresse i detta sammanhang.

Magnusson nämnde att Alexander Jakovlev nyligen givit ut en bok i vilken han bl.a. skriver att Molotov gav tillstånd till avrättningar under det andra världskriget. Istället för frigivning indikerade han med några bokstäver att dödsstraff skulle utmätas. Enligt boken skall vidare RW ha avlidit i Lubjanka. Författaren kan inte ange de exakta omständigheterna kring dödsfallet, men enligt vad han hört av f.d. KGB-chefen Krutjov skulle han ha avrättats genom arkebusering. Jakovlev hade dock aldrig sett något dokument om detta. Vinogradov menade att Jakovlevs version inte motsade vad man tidigare kommit fram till i kommissionens arbete. Ziborov tillade att det tyvärr inte rörde sig om en fullständig version. Nikisjkin ansåg att om detta var den slutliga versionen borde Jakovlev uppmäna kommissionen att slutföra sitt arbete. Magnusson tillfogade att kommissionen förfogade över flera versioner. Vinogradov framhöll att flera av dessa stödde den version man nyss presenterat.

Magnusson tog upp frågan om Slansky-rättegången i Prag och den skenrättegång som ägde rum i Budapest 1953. Den judiske läkaren Benedek, som 1957 utfrågades i Wien, omtalade att han utfrågats och torterats i

samband med en rättegång i vilken Joint anklagades för att ha mördat RW i Budapest. Förberedelserna för denna rättegång avbröts några månader efter Stalins död i mars 1953. Man kände till att Stalin personligen övervakade denna rättegång. Benedeks vittnesmål bekräftades av en AVO-man, som nämnde några inblandade sovjetiska personer, bl.a. Isjtjenko och Olchovskij från Leningrad. På svensk sida hade man överlämnat dokument om dessa vittnesmål. Det betydelsefulla i sammanhanget var dock Stalins inblandning. Det kunde därför förefalla svårt att förstå att det inte skulle finnas något material kvar om detta på rysk sida. Vinogradov menade att man kunde undersöka en sak flera gånger. Detta hade ägt rum i utlandet. Att man var involverad kunde inte alltid utläsas i dokumenten. Benedeks och AVO:männens vittnesmål kunde vara sanna eller osanna. Ziborov tillade att man beträffande denna episod saknade material. Ett skäl till detta var att man i utlandet använde sig av täcknamn. Att finna vilka som döljde sig bakom täcknamnen krävde att man kände till de riktiga namnen på de personer som var inblandade. Magnusson framhöll att det ju rörde sig om stora händelser i Centraleuropa. Det borde därför ändå finnas något material om detta. Ziborov menade att det kunde förefalla naturligt att finna ett samband mellan detta och RW. Ett sådant samband fanns dock inte. Frågan var om RW hölls vid liv av dessa människor, som visste att man till slut skulle bli tvungen att avge en redogörelse för vad som hänt honom. Magnusson inflikade att händelserna hade bekräftats av en AVO-man. Ziborov framhöll att det var möjligt att man ville försöka bli kvitt RW-ärendet och försökte att finna en förklaring som verkade plausibel. Magnusson betonade att det dock rörde sig om en fråga av stort intresse i sammanhanget. Kanske borde man återvända till presidentarkivet

Mesina tog upp frågan om det ungerska företaget Tungsram, i vilket det fanns amerikanska (ITT) och svenska (Orion, Wallenberg-företagen) intressen.

Joints representant i Ungern anklagades för spionage i en rättegång 1949. En kontroll borde göras i presidentarkivet om detta. Det fanns två aspekter på Joint. Dels rådde det en viss paranoia kring denna organisation, dels tillhörde vissa medlemmar OSS. RW var involverad i så måtto att han avlönades av Joint och räddade personer ur Tungsrams stab. I rättegången 1949 nämndes dock inte RW. Skenrättegången 1953 torde kunna ses som ett försök att binda RW till Joint. Magnusson tillade att Kopelanskij utfrågade Gfrörner och Langfelder om Joint. Beträffande Langfelder kvarstod frågan om hans begravningsplats.

Man kände till att Oggins var nämnd i ett brev från Abakumov till Stalin liksom de schweiziska diplomaterna Meier och Feller. Kanske var även Roedel nämnd i ett liknande brev.

Vinogradov nämnde beträffande Langfelder att man saknade dödsattest. Man kunde naturligtvis söka på nytt. Ej heller kände man till var han var begravd. Man hade kontrollerat listorna över avrättade. Vare sig RW eller Langfelder återfanns på dessa.

Beträffande Roedel hade man kontrollerat alla brev från 1945 och framåt och nästan alla andra dokument. Detta hade gjorts både i det egna arkivet men också i presidentarkivet och partiarkivet.

Makinen erinrade om att man 1992 tagit fram en lista från krematoriet, där man sökt efter Langfelders och RW:s namn. På rysk sida hade man uppgivit att Langfelder avlidit i mars 1948. Vinogradov meddelade att hans personal och han personligen gått igenom listorna från krematoriet, dock utan att finna RW eller Langfelder på dessa. På en lista fanns endast personer upptagna som avlidit på ett naturligt sätt. En särskild lista över personer som avrättats hade också påträffats. Inte heller på denna fanns RW:s eller Langfelders namn. Nikisjkin framhöll att det

inte var särskilt omnämnt att Bethlen var kremerad och begravd på Donskojkyrkogården. Det fanns dock dokument i Butyrka, som visade att vederbörande skulle kremeras. Det aktuella krematoriet var det enda i hela Sovjetunionen fram till år 1968. All aska lades i grav nr 3 (för okända). Det fanns ej angivet om vederbörande kom från Lubjanka eller Butyrka. Det enda registret över avlidna som ej efterfrågats gällde avlidna från Moskva. Den aktuella graven var tre meter djup. Nikisjkin hade besökt denna tillsammans med Magnusson och Lyrvall. Detta var något man redan talat om.

Magnusson nämnde att man sagt att Kutuzov-Tolstojs vittnesmål förstörts och efterfrågade annan information om denne. Vinogradov framhöll att detta ej tillhörde hans arbetsområde. En kontroll borde göras hos SVR.

Magnusson frågade var Jan Kaplans akt fanns. Vinogradov svarade att han kände till var den kunde finnas.

Magnusson erinrade om förhören med Langfelder och efterlyste ett angivet dokument, som saknades.

Magnusson erinrade vidare om Alexander Pavlov, TASS-korrespondent i Stockholm under kriget och nummer tre i residenturen i Schweiz i mitten på 1980-talet. En rapport om hans vittnesmål om RW hade överlämnats till svenska myndigheter 1985. Vinogradov medgav att han ej läst de överlämnade dokumenten om Pavlov. Denne tillhörde dock inte Vinogradovs organisation. En kontroll borde ske hos SVR.

von Dardel nämnde att han erhållit en fullmakt avseende Schöggel från dennes son.

Magnusson föreslog att man skulle låta Sovolov och Kopelanskij konfronteras med utkastet till

kommissionens slutrapport.

Magnusson överlämnade till Vinogradov (f.v.b. till Tatarintsev) en komplett uppsättning av de dokument som överlämnats till den svenska sidan under årens lopp. Dokumenten fanns förtecknade på en lista dels i kronologisk ordning, dels efter ministerium eller myndighet, t.ex. f.d. KGB, f.d. Centralkommittén, försvarsministeriet och utrikesministeriet. Listan saknades f.n. men skulle överlämnas snarast.

På svensk sida hade man föreslagit att de viktigaste dokumenten borde jämföras med originalen. En lämplig person att utföra detta uppdrag var Roginskij. En sådan granskning utgjorde en viktig del av arbetsgruppens arbete.

Det tidigare omtalade besöket hos Nikisjkin dagen därpå den 21 mars kl. 10.00 bekräftades.

von Dardel menade att man kanske också skulle ta upp frågan om de psykiatriska sjukhusen vid mötet den 21 mars. Nikisjkin framhöll att denna fråga borde diskuteras vid ett annat tillfälle. Makinen och Mesinai instämde i denna bedömning. Nikisjkin tillade att man måste involvera hälsoministeriet i denna fråga. Han skulle ta kontakt med detta ministerium vid en senare tidpunkt.

Magnusson tackade deltagarna för visat tålamod och framhöll att det som alltid funnits en mängd frågor att diskutera. Liksom tidigare hade man till slut hamnat med fötterna på jorden.

Lage Olson

UTRIKESDEPARTEMENTET
Enheten för
Europeisk integration
Handläggare: Ambr L Olson

PROMEMORIA

1996-07-03

List of Participants in Expert Meeting on the Raoul
Wallenberg Case at the Embassy of Sweden in Moscow on
20 March, 1996

Mr. Vladimir Vinogradov	(Deputy Director of 2nd European Department, MFA, RF) FSB
Mr. Andrey Y. Ziborov	Chief of Section, Federal Security Service of the RF
Mr. Konstantin Nikisjkin	Head of Section, Ministry of Interior of the RF
Mr. Gennady Kuzovskin (only during afternoon)	Researcher, "Memorial"
Professor Guy von Dardel	Researcher
Professor Marvin Makinen	Researcher
Ms. Susan Mesinai	Researcher, The Ark Project, New York
Ms. Susanne Berger	Researcher
Mr. Hans Magnusson	Assistant Under- Secretary, MFA, Stockholm
Mr. Lage Olson	Counsellor, MFA, Stockholm

Mr. Lars Fredén
(only during morning)

Minister, Embassy of
Sweden, Moscow

Mr. Magnus Dahnberg

First Secretary, Embassy
of Sweden, Moscow

Mr. Anders Wallberg

Second Secretary, Embassy
of Sweden, Moscow

UTRIKESDEPARTEMENTET

EI/ESEK

Handläggare: Ambr L Olson

T E L E F A X

sid 1 (1)

Vid begäran om repetition:
Var god ange även den enhet
(EI) som sänt faxet!

Datum
1996-07-05

Dnr

187/1022

Dossierbet.

P 2 EU

Exp. 96-07-05

Kungl. biblioteket
STOCKHOLM

Fax nr 33 42 86

Uppgift om bok om Raoul Wallenberg

Utrikesdepartementet planerar att ge ut en ny vitbok om Raoul Wallenberg under hösten 1996. I denna kommer det att ingå en utförlig lista över böcker och andra publikationer om Wallenberg och hans verksamhet. Jag vore tacksam om Ni hade möjlighet att bistå mig med namnet på förlaget på följande bok:

Szel, Elisabeth, Operacion Noche y Niebla,
....., Madrid 1961.

Med vänlig hälsning

Lage Olson

KOPIA TILL:

SB
BMK
KABS
URP
SS LUND
EC
EI-ESEK
EXPCH
A 1/UTB/MAGNUSSON

AVD.	GR.	MÅL
p	2	En I

aa/aw

AMBASSADEN TEL AVIV

1996-07-09

UD STOCKHOLM

FÖR A 1/UTB (MAGNUSSON), EI-ESEK (OLSSON)

RE SAMTAL

I WALLENBERGÄRENDET

FORTS.

RE SAMTAL

I WALLENBERGÄRENDET

VID ETT SAMTAL SOM CEDERIN IGÅR HADE I
WALLENBERGÄRENDET MED REPRESENTANTER

1. ALLA UPPGIFTER SOM KUNDE VARA AV INTRESSE HÅDE
REDAN LÄMNAT ÖVER TILL DEN SVENSKA SIDAN.
SVENSK-ISRAELISKA KONTAKTER I DENNA FRÅGA ÄGDE RUM
UNDER 1970-TALET OCH FRAM TILL 1981. ANLEDNINGEN VAR
ATT ETT PAR RYSKA IMMIGRANTER, SOM KOMMIT TILL
ISRAEL UNDER DENNA TID, HADE SAGT SIG HA UPPGIFTER
AV INTRESSE. SVENSK SÄKERHETSPOLIS, TILLSAMMANS MED
DEN ISRAELISKA, KUNDE EMELLERTID GENOM INTERVJUER
BELÄGGA ATT SÅ INTE VAR FALLET.

VAR MAN YTTERST VILLIG ATT FORTSATT
HJÄLPA OSS I VÅRA EFTERFORSKNINGAR. MAN FÖRSTOD VÄL
DEN SVENSKA INSTÄLLNINGEN ATT INGEN STEN SKULLE
LÄMNAS OVÄND FÖRRÄN KLARHET GAVS OM WALLENBERGS ÖDE.
PÅ ISRAELISK SIDA HADE MAN EN LIKNANDE INSTÄLLNING
TILL ARBETET MED ATT VINNA KLARHET I SAKNADE
ISRAELERS ÖDEN, INTE MINST I FALLET RON ARAD. VIDARE
KÄNDE MAN STOR SYMPATI FÖR WALLENBERG EFTER DE
INSATSER SOM HAN GJORT FÖR DET JUDISKA FOLKET.

ETT FÖRSLAG TILL NÄSTA STEG VAR ATT VI - IFALL
SÅDANA FANNS - PRESENTERADE DE NYA UPPGIFTER SOM PÅ
SISTONE FRAMKOMMIT. KANSKE SKULLE SÅDANA PÅ ETT NYTT
SÄTT BELYSA REDAN KÄNDA UPPGIFTER OCH EVENTUELLT
KUNNA ÖPPNA VÄGEN FÖR NYA SLUTSATSER.

2. VID SAMTALET FRAMKOM ÄVEN, ATT DET
ISRAELISKA UTRIKESMINISTERIET UNDER 1995 FRÅN CARL
PERSSON MOTTAGIT EN FÖRFRÅGAN OM EVENTUELLA NYA
UPPGIFTER I DETTA ÄRENDE. TILL DET ISRAELISKA
UTRIKESMINISTERIET I NOVEMBER FÖRRA ÅRET

FORTS.

SVARAT, ATT INGA NYA UPPGIFTER FANNS ATT REDOVISA.
HURUVIDA MINISTERIET ÄNNU SVARAT PERSSON VISSTE INTE

FÖR DENNA AMBÄSSAD HAR DENNA SKRIFTVÄXLING FRAM TILL
NU VART HELT OKÄND.

HYLTENIUS

KUNGL.BIBLIOTHEKET
Sveriges nationalbibliotek
The Royal Library, National Library of Sweden

DATUM/DATE

BETECKNING/REF.

INK. UTRIKESDEP.		
D.No 191/011		
96 08 15 07-09		
AVD. P	GR 2	MA

Lo

1001

Ambr Lage Olsson
Utrikesdepartementet
EI/ESEK

Uppgift om bok om Raoul Wallenberg

Szel, Elisabeth, Operacion Noche y Niebla. (Madrid: Escelicer, 1961).

Två kopior bifogas.

Med vänlig hälsning,

Janis Kreslins

Janis Kreslins

POST/MAIL
BOX 5039
S-10241 STOCKHOLM

BESÖK/OFFICE
HUMLEGÅRDEN
STOCKHOLM

TEL/PHONE
08-463 40 00
+46-8 463 40 00

FAX
08-463 10 04
+46-8 463 40 04

VAT SE 202100171001
POSTGIRO 15647-1

Versión española de

LEON KLIMOVSKY

hecho sobre el manuscrito húngaro,
original de

ELISABETH SZEL

© 1961, Escrilices, S. A., Madrid.—Cubierta de JOSE ZALAMEA.

Depósito legal: M. 7.416-1961.—Núm. de Registro: 3.084-61.

TUZANIAN CALIFORNIA BOOKSTORE, S. A.—CARMEL, 34.—MADRID

TI dijo mi ruego, al Dios de todos los aires, mundos y
A tiempos. No nos dió el corazón para odiarnos mutuamente,
ni las manos para con ellas estrangular a nuestro prójimo.

PERMITE que las minúsculas diferencias en los vestidos que
cubren nuestros frágiles cuerpos, en nuestros idiomas prurientes,
en nuestras costumbres ridículas, en las imperfectas leyes, en
nuestras irracionales convicciones—permite—que todas esas mi-
núsculas diferencias que tan grandes nos parecen, por lo que ante
Ti son realmente insignificantes, no se conviertan en las conge-
nas del odio y de la persecución.

PERMITE que los hombres se horrorescan tanto de la tiranía
de las almas, proscribiéndola, como del robo y de la violencia, ne-
gándola. Y si la guerra es inevitable, permíte que no nos odie-
mos y mortifiquemos al menos en la paz, sino que utilicemos nues-
tra vida para glorificar Tu bendición en mil lenguas, pero con un
único sentido, desde Siam hasta California. Tu bondad, que nos
regaló ese breve segundo que llamamos vida.

(Votante: Tratado de la Paciencia: Oración.)

Avsändningsort

H Magnusson via EC

Ärende

Raoul Wallenberg

Datum

1996-07-09

Avd

p

Grupp

2

Mål

Eu I

Adress

Ambassaden Moskva

Text

n 12 P 2 Eu¹

Från Magnusson (EC)

Att Sokolov ej hört talas om de brittiska och amerikanska dokument vi överlämnade i mars visar än en gång hur dåligt samverkan fungerar på ryska sidan. Om inte ambassaden har kopia av dokumenten översänder vi dem denna vecka f v b till Sokolov.

Betr. följetongen med det icke avhemligade dokumentet från 1955 i MID:s arkiv vill jag föreslå att ambassaden kontaktar Tatarintsev och framför att det nu bör åligga honom som ryska sidans ordförande att tillse att denna fråga snarast löses. Detta är en förutsättning för att arbetsgruppen skall kunna avsluta arbetet.

Cabinet

SVERIGES AMBASSAD
KIEV

1996-07-03

L.O.: *Lo*
för delgivning

Departementsrådet Hans Magnusson
UTRIKESDEPARTEMENTET

185/001

INKOM UD		
1996-07-10		
Avd p	Gr 2	Mål EW

Wallenberg

Wallenberg-intervju med Michail Viter

Broder,

Ex fill:

Kab. sekr.
von Dardel
Carl Persson
Magnusson, AI/UTB
Olson, EI/ESEK
Foyer, EC
Raoul Wallenberg-förhållanden
Amb. Moskva

exp. 96-08-13

a.a. / Lo

Viter omnämndes av fru Sjinkarenko i Lundviks intervju med henne i Berlin i februari 1993 och av Litvinenko i samtal med mig i juni samma år.

I vintras fick jag Viters adress av en parlamentsledamot som jag råkat sitta tillsammans med på en bankett. Jag hade frågat om han möjligtvis kände en politiker i Lviv-trakten som hette Viter. Jovisst. En tid senare ringde han och gav mig adressen.

Jag hade tänkt göra intervjun på en resa som sedan aldrig blev av. I stället planerade jag att göra den på väg hem till semestern. Men det behövdes inte, för när vi också lyckats få tag på Viters telefonnummer, och dessutom ringt upp honom, visade det sig att han ändå skulle till Kiev tre dagar senare.

Vår chaufför skulle möta honom vid tågstationen klockan sju i fredags morse, men Viter kom först på eftermiddagen, för tåget hade sparat ur. Han skulle med sin grupp -ett tiotal nationalistiska politiker- genast på ett möte, så det blev av att ses först idag tisdag. Han kom till ambassaden för en timmes samtal.

Numera bor han i ett samhälle som heter Komarno, sydväst om Lviv. Han föddes någonstans i Galizien, där hans far hyrde en butik. 1944, när ryssarna trängde tillbaka tyskarna, hade familjen flytt till Sudettyskland. Där hade han -vid tolv års ålder- snabbt lärt sig tyska.

1948 hade unge Viter åkt fast för otillåten politisk, det vill säga antikommunistisk, verksamhet, och skickats till läger. På grund av sin ungdom hade han bara fått tio år. 1957 hade han blivit släppt igen, men greps åter efter tre-fyra månader för ytterligare en tioårsperiod i Gulagen, fram till 1968. Också denna gång hade han gjort sig skyldig till antikommunistisk verksamhet. Han hade dessutom tagit sig hem till västra

Ukraina igen, vilket hade varit förbjudet.

Efter frigivningen hade han fortsatt sin illegala verksamhet, främst genom att sprida förbjuden politisk litteratur, som han fått insmugglad från bland andra håll även Sverige.

Under Gorbatjovs tid, när andra partier än det kommunistiska blivit tillåtna, hade han anslutit sig till det kristliga demokratiska partiet, där han varit aktiv på det lokala planet.

Numera var han pensionär. Till yrket hade han arbetat med postbefordran vid järnvägen.

Han hade suttit i flera läger, både i mansläger nummer sex i Suchobezvodnoe, varifrån kören som sjöng för kvinnorna kommit, och i vilken RW eventuellt skulle ha medverkat. Viter hade senare även vistats i läger i Mordvinien.

Han hade emellertid inte fått vara med och sjunga i kören, eftersom han varit underkastad särskild sträng regim. Han kunde inte berätta något om konserten ifråga. Från fotot kände Viter endast igen tre personer, nämligen Ivan Kuk, längst upp till vänster, Dmitrij Diduch, mannen i svart kostym, och när jag frågade särskilt, mannen bakom Diduch. "Konstnären" sade han, och bekräftade när jag fyllde i efternamnet, Lukavetskij.

Jag pekade slumpmässigt på några personer, utan att han kände igen någon. En pekade jag bara till synes slumpmässigt på, den man som trots eventuellt vara Wallenberg. Inte heller då reagerade han.

Sjinkarenko sade till Lundvik att då körmedlemmarna marscherade till lägret hade de på avstånd sett friska ut, "men på nära håll hade intrycket blivit ett annat. Många hade haft den märkliga bruna färg som blev följderna av ett hårt liv i arktiskt klimat".

Viter menade att det var svårt att känna igen männen, eftersom de säkert sminkats kraftigt inför fotograferingen, ungefär som döda människor. Det var nämligen vanligt att lägerfångarna bar spår i ansiktet efter tortyr och annan misshandel.

Om det stämmer kan det vara en förklaring till varför också Litvinenko kände igen så få. Han var ändå, jämte Diduch, körledare!

Hur kunde han, Viter, känna Sjinkarenko, eftersom han inte hade varit med i kören, och alltså inte heller besökt kvinnolägret?

Henne hade han träffat via sin gode vän Ivan Kuk, som efter frigivningen bott i Kolomak, nära Charkiv. Där hade också Sjinkarenko bott då. De hade helt enkelt inte fått tillstånd att bosätta sig i västra Ukraina.

Hur kom det sig att kören överhuvudtaget fått lov att bege sig till kvinnolägret?

Lägerchefen, en kapten, vars namn han glömt, var själv från västra Ukraina. Behandlingen hade blivit lite generösare åren efter Stalins död. I mansläger nummer sex reparerades värdeföremål av olika slag. En del av dessa hade lägerchefen själv lagt beslag på. Han bedrev också viss byteshandel med andra lägerchefer. Kanske hade han på så vis kommit överens med chefen för kvinnoläget...

Först sade Viter att det bara varit ukrainare i kören. Efter ytterligare något funderande sade han att det nog fanns en del vitryssar också. På min fråga om det också fanns litauer, nickade han ivrigt. Jovisst, ukrainare och litauer sjöng ofta tillsammans, det var en sorts protestsjungande. Litauerna lärde sig också ukrainska sånger, och kan mycket väl ha uppträtt i ukrainska skjortor, som på kortet.

Flera på bilden har musikinstrument. Viter trodde att dessa kommit till läget efter Stalins död, kanske till tyska fångar med Röda Korset. Under Stalintiden kunde man höra en och annan tysk fånge spela munspel, men det var nog allt. Han kunde inte namnge någon person som brukade spela dragspel.

Viter trodde att konserten ägt rum 1956, möjligen sent 1955. Både Sjinkarenko och Litvinenko uppger att det var 1955. Den förra sade att den första konserten ägde rum i september det året, medan den senare hävdade att det överhuvudtaget bara gavs en konsert i kvinnoläget.

Den fanns rätt mycket utlänningar i läget, framför allt tyskar, dock vad han visste inga skandinaver. Tyskarna tyckte det var lustigt att unge Viter lärt sig tala deras språk.

Sjinkarenko talade tyska mycket väl, och hade varit auktoriserad att tala med utlänningar. (Det har hon antagligen berättat för Viter när de sågs efter lägertiden. Alternativt kan han till exempel ha hört det av Ivan Kuk. Intressant är att somliga lägerfångar fungerade den närmaste tiden efter frigivningen som kurirer mellan de olika lägren).

Efter Ungernupproret hösten 1956 kom det ungerska fångar till läget. Dessa försökte lägerledningen isolera från de övriga fångarna. Man ville på så sätt undvika oro i läget, och eventuella försök till uppror.

Vid denna tiden hade det naturligtvis gått rykten om vad det var för människor som kommit till läget. Bland annat hade det sagts att Wallenberg fanns bland dem.

Tidigare hade Viter inte hört att det skulle ha funnits någon med det namnet i läget. Ej heller reagerade han inför namnet Vallenbergis.

Trots ledningens försiktighetsåtgärder hade det faktiskt blivit oroligheter i i läget, med den påföljd för honom själv, Viter, att han flyttades till ett läger i Mordvinien, redan samma år 1956, eller var det början av 1957? Det

mindes han inte riktigt.

Bland dystra mordvinska minnen kom han särskilt ihåg en vitrysk dissident vid namn Adam, som suttit tillsammans med en annan man i en cell i det uppsamlingsläger som Viter först hade förts till. Denne Adam hade fått order om att driva sin cellkamrat till vansinne. Sedan han misslyckats med det, blev han placerad bland de kriminella fångarna. Kort tid därefter blev han ihjälslagen av dem.

Viter kunde inte bekräfta att det funnits någon fånge vid namn Raoul Wallenberg eller Raulis Vallenbergis i manslägret nummer sex i Suchobezvodnoe, ej heller kände han igen den som utpekats på fotot som möjligen föreställande RW. Däremot hade han drygt ett år efter det att konserten givits hört rykten om att RW skulle ha funnits i lägret efter Ungernupproret.

Det har av någon förmodats att man från centralt håll efterlyst informationer från fängelser och läger inför förberedandet av noten till Sverige den 6 februari 1957. Detta kan ha fått ryktena att komma i svang. Det kan också hända att Viter felaktigt kopplat ihop Wallenbergs gripande i Budapest 1945 med det faktum att det hösten 1956 kommit ett antal fångar från Ungern.

Viter gav ett sansat och balanserat intryck. Man skulle möjligen kunna tro att han var en västukrainsk fanatisk nationalist av det gapiga slaget, men det var han alls icke.

På min fråga bekräftade han att han lyckats i sin livslånga kamp för Ukrainas självständighet, men bara delvis. Ännu var landet inte ekonomiskt oberoende, och man var fortfarande känslig för vad ryssarna kunde hitta på. Självfallet var det mycket lyckligt att landet fått en konstitution. Kutjma hade lyckats få med sig så många av kommunisterna, delvis därför att han själv varit en av dem. En som aldrig varit kommunist skulle inte ha klarat av det. Kommunisterna hade röstat för konstitutionen därför att alternativet, en folkomröstning, kunde betyda att de skulle förlora allt. På liknande sätt hade de resonerat då de röstat för Ukrainas självständighet 1991. Alternativet - vad de ryska kommunisterna skulle kunna ställa till med hade varit en okänd, och lite skrämmande faktor.

Det var svårt att sja om utgången av nästa dags presidentval i Ryssland. Egentligen spelade det inte så stor roll för Ukraina. Det fanns nämligen en enda sak som Jeltsin och Zjuganov var överens om: Det var inte bra för Ryssland att Ukraina var självständigt!

Tyvärr fick vi aldrig någon intervju med konstnären Jaroslav Lukavetskij. När vi väl etablerat kontakt med konstnärskretsar i Ivana-Frankivsk och for dit för att inviga en svensk utställning, hade vi också lyckats spåra mannen.

Man hade lovat ordna ett möte med Lukavetskij, men det visade sig att han var död.

*Därta hysen !
hysen Mark hysen !*

Martin Hallqvist

P 2 EU'

SVERIGES AMBASSAD
PEKING

TELEFAX sid 1 (3)

Datum 1996-07-10	Dnr 109 ✓	Dossierbet.
---------------------	--------------	-------------

INK. UTRIKESDEP. D.NO		
1996-07-11		
AVD. HP	GR. 1	MÅL 5/Kina

Jagbo

Orig. (P 2 EU')

Utrikesdepartementet

Re Wallenbergkursen och justitieministerns inbjudan

För Nils Eliasson, **FMR**

Bifogat översänds ambassadens telefax till
Utrikesministeriet/Li Baodong.

LINDER

Gatuadress
3, Dongzhimenwai Dajie
San Li Tun
Peking 100600
F.R. Kina

Telefon
+86-10-65 32 33 31
+86-10-65 32 33 32
+86-10-65 32 33 33

Telefax
+86-10-65 32 60 08

Telex
222 61 Svens CN

Telegram
Svensk

TELEFAX

Page 1 (2)

EMBASSY OF SWEDEN
BEIJING

Date 1996-07-09	Dossierbet. HP 1 Kld
--------------------	-------------------------

TO: Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China

ATTN: Department of International Organizations, Mr. Li Baodong

TELEFAX NO: 65 26 42 99

FROM: Ambassador Sven G. Linder

RE: Letter of Invitation for Vice Minister Zhang Xiufu

Dear Mr. Li,

Further to our telephone conversation earlier today please find below the text of the letter of invitation from the Swedish Minister of Justice Ms. Laila Freivalds, to First Deputy Minister of Justice, Mr. Zhang Xiufu:

"H.E. Mr. Zhang Xiufu
First Deputy Minister of Justice
of the People's republic of China

Excellency,

It was with great pleasure that I learnt of the very successful week-long seminar that was held on 10-14 June 1996 in Beijing in cooperation between the Ministries of Foreign Affairs and Justice of the People's Republic of China and the Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law. I see this activity as a very constructive interaction with great potentials, and the Swedish Government was pleased to support this endeavour.

I understand that your cooperation with the Raoul Wallenberg Insti

FAXED
960709

Address
3, Dongzhimenwai Dajie
San Li Tun
Beijing 100000
P.R. China

Telephone
+86-10-65 32 33 31
+86-10-65 32 33 32
+86-10-65 32 33 33

Fax
+86-10-65 32 60 06

Telex
ZZZ 61 Svens CN

Telegram
Svensk

TELEFAX

Page 2 (2)

is set to continue, initially in the form of a two-week long seminar in Lund, Sweden, early September, and that you are planning personally to attend the opening on 2 September. In connection with your visit in Stockholm, I would be pleased to receive you for an official visit at the Ministry of Justice in order for us to discuss issues of mutual interest.

Looking forward to receiving you early September, I ask you, Excellency, to accept the assurances of my highest consideration.

Laila Freivalds
Minister of Justice"

Mr. Bengt Johansson, Minister, will be Chargé d'Affaires in my absence until my return in early September. Mr. Mattias Lentz, Second Secretary, will return from his summer vacation on Monday 22 July. He will continue to be the the Embassy's contact person in this matter.

It would be a great pleasure and honour for me and my wife to see Vice Minister Zhang and his Delegation as our guests at a dinner at our Residence after the Vice Minister's return from Sweden in September.

Wishing you a continued pleasant summer I remain

Yours sincerely

Sven G. Linder
Sven G. Linder
Ambassador of Sweden

Avsändningsort

Hans Magnusson (EC)

Ärende

Datum

1996-07-15

Avd

Grupp

Mål

P

2

Eu I

Adress

Ambassaden Moskva

Text

B R Å D S K A N D E

Från Magnusson (EC). Re Raoul Wallenberg

PRIMO.

Bifogade, under secundo, återgivna framställning bör från ambassaden snarast skickas som ett brev ställt till den ryske inrikesministern Kulikov. Brevet bör skickas som en bilaga till note ställd till utrikesministeriet (varvid Viktor Tatarintsev bör notifieras per telefon). Tacksam slutliga ryska versionen faxas till UD.

Bilaga

SECUNDO

ex:

H Magnusson

L Olsson, EI

M Foyer, EC

exp 96-07-15/AM

SECUNDO (Brev till inrikesministern)

Den svensk-ryska arbetsgruppen rörande Raoul Wallenbergs öde har snart arbetat i fem år. Från ryska myndigheters sida, inte minst MVD:s, har stora insatser gjorts för att få fram uppgifter som kan kasta ljus över den svenske diplomatens öde.

Inför den avslutande fasen av arbetet inom den svensk-ryska arbetsgruppen rörande Raoul Wallenbergs öde är det ytterst angeläget att i bilaga angivna undersökningar kan komma till stånd. Dessa bör ske i slutet av augusti detta år, så att resultatet kan diskuteras på arbetsgruppens möte den 3 september.

När det gäller Vladimir utgår vi ifrån att genomgången kan genomföras tillsammans med ryska arkivtjänstemän på ett sätt som respekterar den ryska lagstiftningen rörande tillträde till arkiv samtidigt som den också beaktar presidentens ukaz rörande repressionens offer. I den mån man från rysk sida, helt eller delvis, redan genomfört en undersökning i enlighet med föreslagna riktlinjer, är det mycket viktigt att få tillfälle att gå igenom resultaten och diskutera ev. ytterligare behövliga åtgärder samt att få tillfälle studera registerkort och dossierer av intresse.

Vi vill understryka värdet av att dessa avslutande undersökningar i största möjliga utsträckning kan göras gemensamt. Detta är också av central betydelse för att vi skall kunna publicera en gedigen och trovärdig rapport om arbetsgruppens arbete.

Ambassaden hemställer därför om att Prof. Guy von Dardel, Dr. Marvin W. Makinen, Ms. Susan Mesinai och ev. ryska experter ges tillstånd att i slutet av augusti besöka Vladimir och tillsammans med arkivtjänstemännen i största möjliga utsträckning genomföra arbetet enligt föreslagna riktlinjer.

Bilaga: engelsk text (översätts till ryska)

A. Prison Archival Records

1. Re-examination of prisoner registration cards in Prison No. 2 in the City of Vladimir

Previously a number of individuals who are presently employed in the Vladimir Prison or are retired, as former employees of the prison have been interviewed by experts of the Swedish-Russian Working Group. (Written reports have been communicated to the Working Group previously.) Two of these individuals, Varvara Ivanovna Larina, an elderly woman who has worked in the prison hospital since about 1946, and Aleksei Timofeevich Kukin, a retired former head guard at the prison, have spoken about a foreign prisoner who was held for an extended period of time in isolation in Korpus II. They described this individual as not of German origin, and in particular both described his physical appearance and behavior in such terms as to correspond closely to that of Raoul Wallenberg. From a collection of photographs of a variety of individuals, including photographs of Raoul Wallenberg which have not been distributed in the international press, both identified the picture of R.W. as the prisoner in question. Larina also stated that this prisoner was held in cell No. 49 of Korpus II, and in a nearby cell during this time a Russian prisoner Osmak (?) had died. This was the best to which she was able to recall the deceased Russian prisoner's name. Neither knew or could recall the name of the foreign prisoner. Larina estimated the period of his incarceration to have occurred between the late 1940's to early 1960's which was in general agreement with Kukin's recollections.

On the basis of this information, it would be important to reexamine the *kartoteka* file of prisoner registration cards in the Vladimir Prison with the following objectives:

- a. identify all prisoners who were imprisoned for all or part of their sentence in Korpus II over the 1947-1972 period of time;
- b. identify all prisoners who occupied cell No. 49 and other immediate nearby cells;
- c. identify all prisoners who died while in the Vladimir prison in Korpus II;
- d. identify prisoners who were cellmates of the deceased prisoners;
- e. establish the whereabouts of any prisoners according to the selected cards who may still be alive and could provide testimony of whether they knew of special foreign prisoners during the stated period of time or at any other time.
- f. photograph those registration cards which fall into categories (a) - (c) above for carrying out the requisite analysis.

The inspection of the Vladimir *kartoteka* system with respect to the objectives described above is relatively straightforward because of previous experience through an earlier investigation of Vladimir Prison archival materials in August 1990. By inspection of registration cards, it can be readily established whether a prisoner was held in Korpus II, photographic reproduction of the card, as earlier, will preserve the chronicle of cell information and dates that are written on the card, and these data subjected to computerized search and matching algorithms will readily identify the pertinent prisoners from the data base. Although approximately 1200 prisoners registration cards were photographed already in 1990, these were primarily of foreign prisoners and not Russian or Soviet citizens. Since the list and images of these 1200 cards have been preserved, they need not be re-photographed, saving considerably time. Since Korpus II contained a relatively small number of cells, compared to Korpus I and Korpus III, with generally only two prisoners occupying a cell during the 1950-1972 period of time, it is conservatively estimated that the entire analysis for photographic reproduction and computer analysis will involve only an additional 1500-2500 cards of the total number of approximately 100,000 estimated in 1990 as belonging to the *kartoteka* system.

For the actual process of inspecting and selecting cards for further analysis, it is estimated that 4-5 assistants fluent in reading Russian script quickly and 2-3 assistants for photography and computerization of prisoner card information in Vladimir over a period of probably 5-8 days would be needed. Since it is probable that this period of time will suffice only for photography and entering of data into computer files, the analysis will have to be completed subsequently.

2. Other materials in the Vladimir Prison archives

It is requested also to examine the railway transport records for prisoners traveling to and from Verchne-Uralsk and Vladimir over the 1950-1960 period as well as medical records of the Vladimir prison over the 1950-1955 period, to the extent they have been preserved.

3. Personal files of prisoners

We have previously requested to examine the files of Zygyrds Kruminsh (born 1927) and Vasilii Feodorovich Vorobei (born 1910-1913). We wish to add to that list the file of Franz Bentiveni (Бентивеньи, Франц). We request again to examine these files.

4. Examination of the prisoner registration cards and archival materials for the Ivanovo Prison

Analysis of the registration cards of the Vladimir Prison obtained in 1990 shows that a number of "special" prisoners, i.e., prisoners held under a number, as well as German and Japanese prisoners-of-war for whom there is no evidence of their being repatriated, or prisoners before sentencing were held for interim periods in Ivanovo. An inspection of

archival materials of that prison needs also to be carried out to determine whether Raoul Wallenberg or Vilmos Langfelder may have been imprisoned there. We, therefore, request that information be provided about the location and volume of archival records and of the *kartoteka* file system of the Ivanovo Prison. There should be an opportunity to carry out the inspection of archival records and to discuss the matter with Russian archival experts closely coordinated with the work in the city of Vladimir.

Cabinet

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SIDNR 1 (1)

Handl: Aambs Anders Walllberg

1996-07-16

DELGES/ATB

SB

BMK

KABS

URP

SS LUND

EC (DELGER MAGNUSSON)

UTRIKES DEP.		
D. No		
07-16		
AVT	GR	MAL
P	2	I

PZEU' PZEU' PZEU'

För EC, delges Magnusson

Re Raoul Wallenberg

1. Ambassaden förfogar inte över några kopior av de amerikanska och brittiska dokument som överlämnades i mars, och vore därför tacksam om dessa kunde översändas med veckans kurir.
2. Vi har trots flera försök inte lyckats spåra Vladimir Falins koordinater i Moskva.
3. Gorbatjev inställde med kort varsel en lunch med ambör Hirdman 8 juli. Det var ej möjligt att överenskomma om nytt, innan Hirdman avreste på semester några dagar senare.
4. Magnus Dahnberg kommer inte att kunna bistå med tolkning om nästa arbetsgruppsmöte sker den 3 september p.g.a. semester 12 augusti - 6 september.
5. Återkommer med svar rörande övriga frågor.

FREDÉN

UTRIKESDEPARTEMENTET
Enheten för Central-
och Östeuropa (EC)
Handl: Mats Foyer

ARKIVEXEMPLAR

1996-07-17

Dnr	Avd	Grupp	Mål
	P	2	Eu ¹

EC

199/001

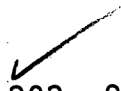
Ambassadsekreterare
Stefan Gullgren

MOSKVA

HEMLIG SekrL 2:1

Handlingar re Wallenberg-ärendet

Broder,

Med hänvisning till vårt MISO 202, 960709, översänds
här på Hans Magnussons uppdrag, fyra dokument för
överlämnande till vice chefen för MID:s arkiv,
Vladimir Sokolov.

M

Mats Foyer

Anmärkning för domiern:
Endast förstärkningarna för
de olika dokumenten biläggs
arkivexemplaret.

M

Ifylles av postexp

Avsänt med

☒ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

960717

Sign

M

1st Page
OFFICE OF STRATEGIC SERVICES
WASHINGTON, D. C.

3/96

3/96
OSS

*file
secret*

20 March 1944

W
MEMORANDUM FOR THE PRESIDENT

Here is a statement made by Abram Hewitt, whom I think you know. He was in Sweden for some time and these notes represent a meeting with Dr. Kersten, attending physician of Himmler, and the efforts of Kersten to induce Hewitt to go to Germany.

We have told Hewitt that he should not do this as I assumed you would not care to have Americans in Germany on such a basis.

Donovan

William J. Donovan
Director

(UFI)
(aiw)

DEPARTMENT OF STATE

☒ Retain class'r. ☐ Change classification to _____
☐ With concurrence of _____
☒ Declassify ☐ in part and excise as shown
EO 12356, Sec. 1.2 (a) (_____) 9, 5, 186
ACDC/IR by 311

BRITISH EMBASSY,
MOSCOW.

Copy sent to
General Danner
RCA
H. S. W.

December 14th, 1944.

SECRET AND URGENT.

(Dear Mr. Dekanozov),

I have been instructed by my government to inform the Soviet Government urgently of the following matter. On the 9th December a Heinkel aircraft from Hungary landed at an allied airfield at San Severo in Italy. It contained a party of Hungarians, now in the hands of the allied security authorities, who claimed to have been sent on behalf of the Hungarian Resistance Movement (M.F.M.) organised by Admiral Horthy in March 1944. The party consists of: Dr. Geza Soos, who is described as secretary-general of the M.F.M.; Major Domokos of the technical general staff of the Hungarian Air Force, who is a member of the M.F.M. and piloted the aircraft, bringing with him his wife and child together with a wireless operator and a mechanic; and Lieutenant Baron Bentinck of the Netherlands Army, who escaped from German captivity and has been working with the M.F.M. Lieutenant Bentinck is a relative of the Netherlands Minister in Cairo.

2. The party explained that the M.F.M. was organised on Admiral Horthy's instructions by Dr. Szent-Ivenyi, who left for Moscow at the end of September. They themselves had been instructed by the M.F.M. in Budapest to get in touch with the allied authorities through Baron Apor in Rome, and to co-ordinate the efforts of the M.F.M. with the attacks of the Red Army /

His Excellency

Monsieur V.G. Dekanozov,

p.t.o.

DEPARTMENT OF STATE

☐ Retain class in ☐ Confidentiality, ☐ ☐ With concurrent ☐ in case and ☐ as ☐ ☒ Declassify ☐ EO 12350, Sec. 1.3 (a) (1)
ACDC/SR by ☐

✓
ACWAR, Washington
Soviets in Hungary
Hqs Amb ✓
KLS
White
2303

WAR-84122

30 December 1944

30/0330Z

30/0059Z

~~TOP SECRET~~ URGENT

~~TOP SECRET~~

3/96

To DEARM from BUXTON for DOHOVAN GSS

Former Deputy Chief Dr. Gesa Soos International Cultural Relations Hungarian Foreign Ministry arrived Italy December 9 by air from Hungary with small Hungarian group. Claims to be leader MFM (Magyar Fuggetlen-Segi Mozgalom) which he states is Hungarian non-political independence movement of 2700 white collar workers and interested only in directing Hungarian resistance.

Soos has requested that the following message be delivered

to USSR:

"1. On 23 October 1944 MFM transmitted to Swedish legation Budapest in its capacity as representative of Soviet interests in Hungary the following communications:

(a) Inasmuch as the Germans after overcoming 16 hours of armed resistance of Palace Guard seized Regent of Hungary and removed his person to Germany, the MFM which represents 80% of people of Hungary considers that between Germany and Hungary there exists state of war and that between Hungary and Allied powers there exists an armistice.

(b) Underground in Budapest there exists coalition Government which includes all Democratic and Communist parties and stands ready cooperate with Allied Governments.

(c) Because of recent measures of control and arrests carried out by Germans, extremely difficult bring about large scale accession regular Army units to Allied cause and regrouping of numerous but scattered elements requires presence of Allied Liaison Officer in

...eridansen... var att i tabellerna...
...utnyttjad ledning. Genom samarbete med...
...sitt möjlighet till larmförbindelse mellan hamnor i Norge och
...samt mellan Åbo - Århem och Stockholm. Över Öresund sattes det även
...att upprätthålla radiotelefonförbindelse.

...den ryska armén rullade fram över Polen och Ryssland slog mig...
...graden, som kunde amputeras från den ryska statskroppen utan att...
...att fungera. Resultatet blev en omedelbar inventering av tillgängliga
...kort och litteratur över Ryssland. Det fordrades inte lång tid för
...att uppgiften att skapa värdefulla bedömanden på detta område över
...och tid. Genom samarbete med chefen för Sveriges Livgarde på vars ledning
...lärda herrar fullgjorde någon form av beredskapsövning fann jag ena
...professorer på det nationalekonomiska området försjunkna i grunda
...över föreläsningsgraden på militära underkläder. Dagen därpå var han för
...och chef för byråns nystartade ekonomiska avdelning.

För att inte åstadkomma någon sammanblandning av kontakterna på de olika krig
...sidaerna visade det sig praktiskt med en uppdelning. På min lott kom kon
...med Finland, Tyskland, Ungern, Turkiet och det neutrala Schweiz, medan
...företag blandade sin kort med de västallierade.

Största betydelse för C-byråns möjligheter att bedöma utvecklingen visade sig
...kontakten med Hitlers stora motspelare, chefen för den tyska underrättelsetjänsten
...Canaris. Detta resulterade bl.a. för mig i regelbundna besök i Tyskland
...Balticum och Ryssland. Så hade jag tillfälle att besöka fronten vid
...belägringens omedelbara början. Jag vistades också tre månader bakom
...Ryssland, vilket gav mig tillfälle till god insikt i förhållanden
...och partisankriget. Efter den första krigsvintern kunde man
...i ett klart bedömande att Tyskland redan då förlorat. Detta
...samarbete fick som resultat en nära kontakt med Canaris byrå i Stockholm.
...och rättelse utvecklande sin...
...byrå hade jag i stora drag...

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SID 1 (7)

1996-07-19 DNR 254 ✓

GS/DELGES:

SB
BMK
KABS
URP
SS LUND
EC/FOYER
EC/MAGNUSSON

94

4

AVC	OK	MAK
p	2	ent

Brådskanie

UTRIKESDEPARTEMENTET

72 E

För EC (Magnusson och Foyer). Re Raoul

Wallenberg.

1. Bifogat översändes brevet till Kulikov, inkl bilaga, i rysk språkdräkt. Översättningen är av Dahnberg. Som framgår har vi tillåtit oss några smärre förändringar, såsom "det synes oss ytterst angeläget" i stället för "det är ytterst angeläget".

Vidare har vi fört in en uttrycklig hänvisning till bilagan på det ställe (tredje stycket) där Vladimir omnämns. Visserligen har Kulikov tidigare uppvaktats i Wbergärendet (Hirdman hos honom 10.10.95) men man kanske inte ska vänta sig att han är helt ajour med att efterforskningarna just i Vladimir är en av Wallenbergärendets viktigare frågor för närvarande.

Tacksam besked ni d'accords med våra ändringar.

2. Vi tolkar instruxen i ert ovancit så att vi inte ska skicka brevet direkt till Kulikov utan via MID (således icke bara att MID i note informeras i efterhand eller parallellt). Noten tänkte vi formulera sålunda:

"I enlighet med instruktion från det svenska utrikesdepartementet har ambassaden äran att för vidare befodran till inrikesminister Kulikov översända ett brev i Wallenbergärendet."

3. Att döma av de signaler jag och andra medarbetare vid ambassaden fått i våra löpande kontakter med ryska sidan i detta ärende, finns det anledning till skepsis ang möjligheterna att få önskemålen i bilagan tillgodosedda. Jag antar dock att det i diskussionerna inom rysk-svenska arbetsgruppen kommit signaler som ger grundad anledning att "utgå från att genomgången kan genomföras tillsammans med ryska arkivtjänstemän på ett sätt som respekterar den ryska lagstiftningen rörande tillträde till arkiv samtidigt som den också beaktar presidentens ukaz rörande repressionens offer".

Vore av värde få kortare redogörelse för dessa signaler, bl a inför min telefonkontakt med Tatarintsev. Wallenbergmaterialet är omfattande och det är inte alltid helt lätt för oss att orientera oss i detsamma.

FREDÉN

Посольство Швеции
МОСКВА

18.07.1996

Министру внутренних дел
Российской Федерации
господину А.Н. Куликову

Уважаемый господин Министр!

Шведско-российская рабочая группа по выяснению судьбы Рауля Валленберга работает уже почти пять лет. Российские власти, в частности, Министерство внутренних дел Российской Федерации, внесли большой вклад в работу по выявлению сведений, способных пролить свет на судьбу шведского дипломата.

Перед завершающей фазой работы шведско-российской рабочей группы по выяснению судьбы Рауля Валленберга нам представляется весьма важным осуществление проверочной работы, которая описывается в приложении к данному письму. С тем, чтобы результаты этой работы могли быть обсуждены на предстоящей 3 сентября с.г. встрече рабочей группы, было бы целесообразно провести данную работу в конце августа этого года.

Что касается работы в городе Владимире (см. приложение), мы исходим из предположения, что проверку можно будет осуществить вместе с российскими архивными работниками таким образом, чтобы при соблюдении российского законодательства по доступу к архивам также принимался во внимание указ Президента Российской Федерации о жертвах репрессий. В случае, если российская сторона уже провела такую проверку, полностью или частично, в соответствии с указанным ниже предложением, то шведская сторона считает очень важным иметь возможность ознакомиться с результатами, обсудить возможные другие необходимые меры, а также изучить представляющие интерес регистрационные карточки и дела.

Господин Министр! Мы хотели бы подчеркнуть важность того, чтобы эти завершающие проверки до максимальной степени проводились совместно. Это имеет существенное значение для того, чтобы мы смогли опубликовать солидный и заслуживающий доверия доклад о работе рабочей группы.

Поэтому Посольство просит дать разрешение профессору Ги фон Дарделю, доктору Марвину У. Макинену, госпоже Сузан Месиной, а также, возможно, российским экспертам посетить Владимир в конце августа этого года и вместе с работниками архивов провести работу по предложенным направлениям.

Примите, господин Министр, уверения в моем высоком уважении.

Ларс Фреден
Временный Поверенный в делах Швеции
в Российской Федерации

Приложение: упомянутое.

А. Тюремные архивные документы

1. Повторная проверка регистрационных карточек заключенных в тюрьме No. 2 в городе Владимире

Эксперты шведско-российской рабочей группы уже проинтервьюировали ряд людей, в настоящее время работающих во Владимирской тюрьме, а также бывших работников тюрьмы, которые находятся на пенсии. (Письменные доклады предоставлены рабочей группе). Двое из них: Ларина Варвара Ивановна - пожилая женщина, примерно с 1946 года работающая в тюремной больнице, и Кукин Алексей Тимофеевич - пенсионер, бывший начальник охраны тюрьмы - во время интервью упомянули одного иностранного заключенного, который в течение длительного периода времени находился в изоляции в Корпусе II. По их словам, этот человек не был немецкого происхождения, и их описание его внешнего вида и поведения сильно напоминает Рауля Валленберга. Из набора фотографий, изображающих разные лица, и среди которых находились фотографии Рауля Валленберга, которые не были опубликованы в зарубежной прессе, они оба опознали фотографию Рауля Валленберга как изображающую упомянутого заключенного. Ларина В.И. также заявила, что данный заключенный держался в камере No. 49 в Корпусе II, а в близлежащей камере в это время умер русский заключенный Осмак (?) /точнее этого она не помнит имя скончавшегося русского заключенного/. Никто из них не знал или не мог вспомнить имя иностранного заключенного. Ларина В.И. предположила, что период его заключения был с конца 1940-х до начала 1960-х годов, что, в общем, подтверждается и показаниям Кукина А.Т.

На основании данной информации представляется важным повторно проверить регистрационную картотеку заключенных Владимирской тюрьмы со следующими целями:

- а. установить личность всех заключенных, которые полностью или частично отбывали срок наказания в Корпусе II в период с 1947 до 1972 гг;
- б. установить личность всех заключенных, которые находились в камере No. 49 и в ближайших камерах;
- в. установить личность всех заключенных, которые умерли во время пребывания в Корпусе II Владимирской тюрьмы;
- г. установить личность заключенных-сокамерников умерших

заключенных;

- д. установить, на основе поднятых карточек, местонахождение тех заключенных, которые могут еще быть живыми, и которые могли бы сообщить, знали ли они о существовании особых, иностранных заключенных в указанное время или в другое время.
- е. сфотографировать регистрационные карточки, относящиеся к категориям (а) - (в) выше, для проведения необходимого анализа.

Проверка Владимирской картотеки с вышеуказанными целями будет относительно несложной потому, что уже имеется опыт предыдущей проверки архивных материалов Владимирской тюрьмы в августе 1990 года. Путем проверки регистрационных карточек можно легко установить, находился ли тот или иной заключенный в Корпусе II; фотосъемки карточек позволят сохранить написанную на карточках информацию о камерах и датах, и при помощи компьютерного поиска и соответствующих алгоритмов можно быстро выделить из базы данных тех заключенных, которые представляют интерес в данном вопросе. Еще в 1990 году были сфотографированы 1200 регистрационных карточек, в основном, иностранных заключенных, а не российских или советских граждан. Так как список и снимки этих 1200 карточек сохранились, можно их не переснимать, что значительно сократит время работы. Так как Корпус II по сравнению с Корпусом I и Корпусом III имел достаточно небольшое количество камер, и при этом в каждой камере обычно находились только два заключенных, можно сделать скромный подсчет, что весь анализ, включая фотосъемки и компьютерную обработку, будет охватывать лишь 1500-2500 дополнительных карточек из общего количества карточек в картотеке, которая, согласно оценкам в 1990 году, состоит из примерно 100.000 карточек.

Предполагается, что для конкретного процесса проверки и подбора карточек для дальнейшего анализа потребуются 4-5 помощников, свободно читающих рукописный текст на русском языке, и 2-3 помощника для фотосъемок и введения данных в компьютер, на срок от примерно 5 до 8 дней. Так как за этот срок, вероятнее всего, можно успеть только сделать съемки и ввести данные в компьютер, сам анализ будет проведен после этого.

2. Другие материалы в архивах Владимирской тюрьмы

Просьба также проверить материалы о железнодорожных перемещениях заключенных до и от Верхне-Уральска и Владимира в период 1950-1960 гг, а также сохранившиеся медицинские материалы Владимирской тюрьмы от периода 1950-1955 гг.

3. Личные дела заключенных

Мы уже просили об ознакомлении с делами Зигурдса Круминьша (1927 года рождения) и Василия Федоровича Воробей (1910-1913 года рождения). К этому перечню желаем добавить дело Франца Бентивеньи. Мы еще раз просим дать возможность проверить упомянутые дела.

4. Проверка регистрационных карточек заключенных и архивных материалов Ивановской тюрьмы

Анализ полученных в 1990 году регистрационных карточек Владимирской тюрьмы показал, что ряд "особых" заключенных /т. е. заключенных, державшихся под номером/, а также немецкие и японские военнопленные, относительно которых нет доказательств об их репатриации, временно держались в Иваново, так же, как и заключенные перед вынесением приговора. Необходима проверка архивных материалов этой тюрьмы с тем, чтобы определить возможное нахождение там Рауля Валленберга или Вильмоша Лангфельдера. Поэтому просим предоставить информацию о местонахождении и объеме архивных материалов и картотеки Ивановской тюрьмы. Такую проверку архивных материалов и обсуждение этого вопроса с российскими архивными экспертами следовало бы близко скоординировать с работой в г. Владимире.

1996-07-02
19

p 2 En I

Ambassaden MOSKVA,

B. R Å D S K A N D E

Re Raoul Wallenberg

Ert Från EC (Foyer).

1. Med anledning av Ert ovancit. har Foyer per telefon varit i kontakt med Magnusson som givit följande besked.

2. Inga erinringar vad gäller era förändringar i texten till brevet till inrikesminister Kulikov.

3. Det är en riktig tolkning, att brevet inte skall skickas direkt till Kulikov utan via MID (vilket är enligt rekommendation från Tatarintsev). Inga erinringar vad avser den av Er föreslagna utformningen av noten.

4. Vad beträffar den i Ert ovancit. punkt 3 ställda frågan: Uppläggningsen bygger på förslag från, framför allt, Nikisjkin, medan Tatarintsev givit anvisningar om hur vi närmare skulle gå tillväga. Det sagda innebär inte någon garanti för att önskemålen kommer att tillgodoses. Den ryska sidans svar torde också bli beroende av vilket arbete man på rysk sida själva utfört. Det är också därför framställningen inte givits en kategorisk eller väldigt precis utformning. Det är dock viktigt att de i brevet nämnda personerna tas emot i Vladimir.

5. Magnusson bad, med tanke på utnämningen av Tjubais till ny stabschef hos Jeltsin, om *ambassadens bedömning* av huruvida det i nuvarande läge skulle kunna vara till nytta att sätta Tjubais in i frågans läge och be om hans stöd för att den ryska sidan skall visa största möjliga tillmötesgående vad gäller de i brevet till Kulikov framförda önskemålen.

CABINET

Ex till: Kabs, Magnusson EC, Olson EI, Klinga EP, Foyer EP

MD Exp. 960719 /gs

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SID 1 (3)

DELGES/ATB
SB
BMK
KABS
URP
SS LUND
EC

1996-07-22

24
13

INRIKESDEPT. DES.		
D. No		
96-07-22		
PR	2	En I

Brådskanie

UTRIKESDEPARTEMENTET

P2E01

För EC (Foyer).

Re Raoul Wallenberg.

1. Ambassaden gör följande bedömning av huruvida det skulle vara till nytta "att sätta Tjubajs in i frågans läge och be om hans stöd för att den ryska sidan skall visa största möjliga tillmötesgående vad gäller de i brevet till Kulikov framförda önskemålen".

Tjubajs är förvisso Sverigevän och ambassaden har goda relationer med honom. Emellertid kan det inte vara taktiskt riktigt att nu tynga honom med ett ärende som

för honom, trots allt, måste te sig som perifert. Åtminstone fram till dess att en ny premiärminister och regering utsetts, vilket enligt tidningsuppgifter sker 13 augusti, har han mycket annat att tänka på. Den bästa tidpunkten att approachera Tjubajs vore någon gång i månadsskiftet aug/sept, dvs sedan han kommit in i sitt nya arbete men innan han fulländat den förmåga att säga nej som säkert är en förutsättning för att orka med det.

Till ovanstående måste den i o f sig självklara anmärkningen göras att presidentens stabschef endast av oss bör approachas i enskilda ärenden om dessa, och vår presentation av dem, är av sådan karaktär att stabschefen inte själv, i den mån han ställer sig bakom dem, riskerar att drabbas av någon intern rekyl.

Ingen kan hävda annat än att Wallenbergärendet i sig s a s är tjubajsmässigt. Men är tillträde för Makinen m fl i Vladimir centralt för Wallenbergärendet som helhet betraktat? Är PM fogad till Magnussons brev till Kulikov utformad på ett sätt som ger ett stringent och professionellt intryck?

2. Vill departementet att Tjubajs ska stödja Kulikobrevet borde det kanske utformas annorlunda. Detta skulle ju dock leda till ytterligare tidsutdräkt och är förmodligen i alla händelser svårt, så som ärendet utvecklats sig.

Sauf avis contraire från er på denna punkt överlämnar vi noten/brevet/PM till MID i morgon, f v b Kulikov.

3. Ambassadör Hirdman överlämnade den 23 april ett brev från von Dardel till Jeltsin, vid besök hos förste vice chefen för presidentens administration, Sergej N. Krasavtjenko. Skall Tjubajs approachas i Wallenbergärendet förefaller det vara en klokare väg

att gå att följa upp det brevet, än brevet till Kulikov. Dels har von Dardels brev en gång anhängiggjorts via presidentadministrationen och det finns skäl att stöta på om svar, dels rör von Dardels brev hela Wallenbergärendet medan brevet till Kulikov såvitt vi förstår bara rör en specifik del av det.

FREDÉN

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SID 1 (2)

1996-07-23

DELGES/ATB
SB
BMK
KABS
URP
SS LUND
EC

99
2

INNEHÅLLS	
E. No	
9-07-23	
AVG	GA
P	2. Ku I

UTRIKESDEPARTEMENTET

För EC (Foyer).
Re Raoul Wallenberg.

1. Note/brev/PM översändes idag till MID, f v b Kulikov. Enligt instrux ringde jag Tatarintsev, alerterade honom om noten, angav numret och sade att han och Magnusson ju talat om detta förfarande.

Tatarintsev gjorde ingen kommentar.

2. Vid en kontakt som Gullgren hade med Tatarintsev idag framfördes att Magnusson planerade besöka Moskva 6 augusti. Magnusson önskade då träffa Vinogradov, Sokolov och Tatarintsev. Tatarintsev lovade återkomma med besked huruvida Vinogradov 6 augusti skulle vara

åter i tjänst efter semester. Gullgren söker Sokolov i samma ärende. Det kan tilläggas att Tatarintsev sade sig själv vara i tjänst hela sommaren. På Tatarintsevs fråga vilka aspekter av Wallenbergärendet Magnusson ville diskutera med Vinogradov och Sokolov bad Gullgren att få återkomma. Beträffande mötet med Sokolov trodde dock Gullgren att ett av Magnussons önskemål skulle röra KGB-dokumenterna från 1955.

FREDEN

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SIDNR 1 (2)

1996-07-26

DELGES/ATB
SB
BMK
KABS
URP
SS LUND
EC

INOMSTYCKA DEL		
96-07-26		
P	GR	MAJ
2	ku	

Am / m

För EC, delges Hans Magnusson

Re Wallenberg
(1 bil.)

1. Gullgren blev igår eftermiddag uppringd av Tatarintsev som meddelade att Vinogradov är beredd att ta emot Magnusson 6 augusti. Även Sokolov har meddelat att han är redo träffa Magnusson detta datum. Enligt en preliminär överenskommelse kommer mötet med Vinogradov och Sokolov äga rum på MID vid 10-tiden 6 augusti. Även Tatarintsev avser delta.
2. Under samtalet med Gullgren förklarade Tatarintsev att den ryska sidan vid mötet 6 augusti kommer att överlämna kopior av ett antal dokument till Magnusson som den svenska sidan tidigare efterfrågat. Tatarintsev framhöll särskilt att ett av dessa dokument var det begärda KGB-dokumentet från 1955. (Dokumentet har ju efterfrågats av oss vid ett flertal tillfällen, senast i ett brev Fredén-Tatarintsev från 17 juli 1996, se bilaga).
3. Vi återkommer beträffande önskemålet om sammanträffande med Rybkin.

FREDÉN

M

Посольство Швеции
МОСКВА

17.07.1996

Avd Grupp Mail

R 18 Wberg

Заместителю директора Второго
Европейского Департамента
Министерства Иностранных Дел
Российской Федерации
господину В. И. Татаринцеву

Brev till Tatarintsev i Wallenberg-ärendet

Уважаемый Виктор Иванович!

Ссылаясь на нашу беседу по телефону вчера, 16 июля, имею честь обратиться к Вам от имени Ханса Магнуссона по делу Рауля Валленберга.

Во время одного из своих визитов в Москву Х. Магнуссон в архиве МИДа прочитал письмо КГБ от 1955 года, которое содержало варианты ответов относительно судьбы Рауля Валленберга. Шведская сторона несколько раз запрашивала копию этого документа, пока без результата.

Как Вы помните, этот вопрос затрагивался на встрече членов рабочей группы в МИДе 30 января этого года, во время которой Вы сообщили, что этот документ теперь рассекречен. Однако, во время контакта 2 июля с.г. между Вторым секретарем Посольства Гуллгреном и Владимиром Соколовым выяснилось, что МИД до сих пор не уполномочен выдать копию этого документа.

Как Вы понимаете, шведская сторона придает этому документу большое принципиальное значение, в частности, потому, что он ранней даты, т.е. он написан до передачи советской стороне подробных немецких свидетельских показаний о Рауле Валленберге.

Ханс Магнуссон попросил меня сообщить, что ознакомление с этим документом является предпосылкой для завершения работы рабочей группы, и поэтому исходит из предположения, что Вы в качестве председателя российской стороны окажете содействие в том, чтобы решить этот вопрос.

С уважением,

Ларс Фреден

Временный Поверенный в делах Швеции в Российской Федерации

Почтовый адрес
Мосфильмовская ул. 60
Деп. 199364 Москва

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ Telefon
(095) 956 12 00

☐ uti kurlir

☐ Telefax
(095) 956 12 02
(095) 956 12 03 (визовый отдел)
(095) 956 12 04 (торговый отдел)

☐ vanlig post

Avsändningsdatum

16.07.96

Telefon

64-413 410

64-413 251 (торговый отдел)

Sign

ANTAL SIDOR002

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

K SID 1 (2)

1996-07-30

Delges (gs):

SB

BMK

KABS

URP

• Lund

EC

• EI

Moskva (1996-08-0)

M/L

INK. UTRIKESDEP.		
D.No		
1996 -07- 3 0		
AVD. P	GR. 2	MÅL EW I

UTRIKESDEPARTEMENTET

För EC, EI (Olson) och delgivning Hans Magnusson. Re
Raoul Wallenberg.

Jag blev idag uppringd av ministerrådet vid israeliska
ambassaden, Anna Azeri, som undrade om jag kunde
bekräfta om det skulle hållas ett möte med
arbetsgruppen om Raoul Wallenberg i Moskva i
september. Azeri hade i tel från israeliska UM
instruerats förhöra sig om det mötte något hinder att
en viss Shmorak, som enligt vad Azeri hade sig bekant,
var Special Envoy for Jewish Affairs, kunde delta i
arbetsgruppsmötet.

Azeri hade redan gjort vissa förfrågningar hos MID,
som svarat att Shmoraks deltagande i vart fall endast
vore möjligt efter att "en hel del formaliteter

M

fullgjordes". Azeri visste inte hur tanken uppkommit, troligast kom den från Knesset. Azeri vore för sin del beredd att avråda israeliska UM från Shmoraks deltagande, om vi fann det bäst.

Jag sa a) att ett arbetsgruppsmöte var preliminärt bestämt till första veckan september men att det möjligen pga tolkproblem (Dahnbergs semester) skulle komma att skjutas på. b) huruvida Shmorak kunde delta i mötet var mig obekant. Jag hade inte tidigare hört talas om att ett sådant önskemål förelåg från israelisk sida. Jag skulle begära instrux från Stockholm.

Emotser instrux.

FREDEN

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
H Magnusson

212/005
PROMEMORIA

1996-07-30

P 2 Eu'

Ex till:

Kab. sek.
Von Dardel
Carl Persson
Magnusson, AI/UTB
Olson, EI/ESEK
Foyer, EC
Raoul Wallenberg-Föreningen
Amb. Moskva

exp. 96-08-13

Generalen Kuprijanovs dagböcker.

a.a. / H
Generalmajor Gennadij Nikolajevitj Kuprijanovs dagboksanteckningar från fängelse- och lägeråren på 50-talet omfattar fem akter, varav en med dikter från perioden 1950-56. De fyra övriga akterna avser perioden november 1953 till februari 1957. Sammanlagt satt Kuprijanov ca sju år i sammanlagt 19 fängelser/läger/psykiatriska kliniker. Längsta tiden tycks han ha suttit i Vladimirfängelset. Andra anstalter är Ljubjanka, Lefortovo, Butyrka, Aleksandrovskij Central, Verchne-Uralsk m fl. Dagboksanteckningarna har en tid förvarats i Karelska autonoma republikens arkiv.

Kuprijanov skriver såväl om vardagen i fängelset/lägreten som om transporter mellan olika anstalter. Mest handlar det om klagomål över behandlingen och missnöje mot enskilda politiker, särskilt mot Malenkov för vars skull han fängslats. Tyvärr innehåller dagböckerna bara kortfattade kommentarer om medfångarna.

Raoul Wallenberg nämns överhuvud taget inte. Ändå har Kuprijanov passerat många av de platser, från vilka vittnesmål om RW inkommit. Däremot berättar Kuprijanov något om sina medfångar A. Kalinski och Isaac Wolfin. Några kommentarer återges nedan.

Kalinski uppges veta mycket om "våra ledares privatliv". På en promenad i november 1955 skall Kalinski ha sagt att Wolfin var tjallare. Kuprijanov själv är dock osäker på om detta är fallet. Däremot är han helt säker på att Kalinski är tjallare: "Kalinski är lika dum som Charkov, som man skickade på mig i Butyrka".

Med Wolfin tycks Kuprijanov ha samtalat en hel del och Wolfin berättar mycket om det internationella läget. En gång gjorde han provocerande politiska uttalanden.

UD/EC/Depr Magnusson, am

Ärende

Wallenberg

Datum

1996-07-30

Avd

P

Grupp

2

Mål

En I

Adress

B R Å D S K A N D E

Ambassaden MOSKVA, dnr.....

Text

Från EC (Magnusson) re Wallenberg.

26/7 19/7 P 2 E W

Tack för besked rörande det föreslagna mötet den 6 augusti.

Huvudpunkter bör bli följande:

- Diskussion om arbetsgruppsmötet den 3 september.
- Diskussion om återstående faser av arbetet på den skriftliga redovisningen.
- Utestående konkreta frågor som vi ännu inte fått svar på.
- Granskningen av originaldokument i deras arkivsammanhang (Roginskij & Co).
- Hantering och uppföljning av överlämnade utländska dokument (främst amerikanska); ytterligare sådana kan dyka upp.
- Begäran om det gemensamma arbetet i Vladimir; uppföljning av vittnesmål rörande andra fängelser/läger samt psykiatriska sjukhus.
- Mötet med Sergej Kondrasjov har begärts för att få fram ev. ytterligare detaljer samt för att verifiera mindre skiljaktigheter i de sammanlagt tre uttalanden han gjort (två samtal med arbetsgruppen och en intervju med fransk TV).

CABINET

MP

KOPIA TILL:

SB
BMK
KABS
URP
EC
EI
SS LUND

! INKOM UTRIKESDEPARTEMENTET !

1996-07-31

KL. 18:38/BF1

! AVD. ! GR. ! MÅL

! P !

! 2 !

! En I !

an ju

AMBASSADEN MOSKVA

1996-07-31

UD STOCKHOLM

FÖR EC, DELGES HANS MAGNUSSON OCH LAGE
OLSON (E I)

RE WALLENBERG

FORTS.

RE WALLENBERG

1 GULLGREN KONTAKTADE HÄROMDAGEN ROGINSKIJ I SYFTE ATT EFTERHÖRA OM DENNE VAR BEREDD ATT MEDVERKA I MÖTET PÅ MID 6 AUGUSTI. ROGINSKIJ AVBÖJDE DOCK MED HÄNVISNING TILL ATT HAN EJ HADE NÅGON FORMELL STÄLLNING I ARBETSGRUPPEN OCH ENDAST MEDVERKADE I UTREDNINGEN SOM FRISTÅENDE EXPERT. ROGINSKIJ VAR DOCK BEREDD TRÄFFA MAGNUSSON ANTINGEN PÅ KVÄLLEN 5 AUGUSTI ELLER PÅ EFTERMIDDAGEN 6 AUGUSTI.

TACKSAM BESKED OM VI KAN FÖRESLÅ ROGINSKIJ ETT SAMMANTRÄFFANDE MED MAGNUSSON PÅ HOTEL SLAVYANSKAYA (DÄR VI UTGÅR FRÅN ATT MAGNUSSON AVSER BO) KL 20.00 5 AUGUSTI.

2 DET STÅR NU KLART ATT ÄVEN NIKISJKIN DELTAR I MÖTET PÅ MID 6 AUGUSTI.

3 VI HAR FORTFARANDE INTE LYCKATS FÅ KONTAKT MED RYBKIN. FÖRMODLIGEN HAR HAN LÄMNAT MOSKVA FÖR SEMESTER.

FREDEN

1996-07-31

SVERIGES AMBASSAD

MOSKVA

Handläggare: Gullgren/Fredén

1996-07-31

SID 1 (6)

DNR 278 ✓

Delges (BF)

SB
BMK
KAB
URP
EC
EI
SS Lund

INK. UTRIKESDEP.		
D.No		
1996-07-31		
AVD.	GR.	MAL
P	2	Eu

UTRIKESDEPARTEMENTET

För EC, delges Kabsek, Hans Magnusson (EC), Lage Olson (EI)

Re Raoul Wallenberg

PRIMO

Som uppföljning av ett amerikanskt erbjudande om stöd i Wallenbergärendet, sammanträffade Gullgren igår med David Kostelancik, andreskreterare vid amerikanska ambassadens politiska avdelning, med särskilt ansvar för MR-frågor. Som bekant kontaktades Gullgren av Kostelancik redan i slutet av juni (se vårt ovancit 960624). Kostelancik har dock fram tills nu varit oanträffbar pga semester och Moskva-besök av vice president Gore. Gårdagens samtal Gullgren-Kostelancik må sammanfattas sålunda.

Gullgren upprepade att vi från svensk sida tacksamt mottog det amerikanska erbjudandet om stöd i Wallenberg-utredningen samt framhöll vårt starka

intresse av att klarhet nåddes om Raoul Wallenbergs öde. Såsom tidigare nämnts arbetade en svensk-rysk arbetsgrupp sedan några år med frågan. Undersökningsarbetet inom ramen för arbetsgruppen var nu inne i ett slutskede och båda sidor arbetade på var sin slutrapport. Vid sidan av den officiella arbetsgruppen fanns ett antal oberoende experter som arbetade med att bl a följa upp vissa vittnesmål. Bland de oberoende experterna märktes de amerikanska medborgarna Marvin Makinen och Susan Mesinai. Dessa hade också ett nära samarbete med Wallenbergs halvbror, Guy von Dardel.

Gullgren förklarade att vi förstått att den amerikanska ambassaden i Stockholm till UD framfört ett erbjudande om ett stödbrev i Wallenbergärendet från USA:s Moskvaambassadör Pickering till den ryske utrikesministern Primakov (Ech 148, 960627). Såsom UD framhållit för ambassaden i Stockholm var vi från svensk sida i princip positiva till ett sådant initiativ. Man kunde ju dock aldrig veta hur den ryska reaktionen skulle bli härpå.

På Gullgrens fråga om den amerikanska sidan gått vidare ifråga om stödbrevet förklarade Kostelancik att ett utkast utarbetats av Moskva-ambassaden och nyligen översänts till Washington för godkännande. Svar från State väntades inom de närmaste dagarna. Överlämnandet till den ryska sidan skulle sannolikt ske kort därefter. Enligt utkastet innehöll brevet ett generellt stöd för undersökningsarbetet i Wallenberg-utredningen och var hållet i en "uppskattande" ton. På Gullgrens fråga förklarade Kostelancik att den svenska sidan givetvis skulle få en kopia av brevet (det föreföll

dock Gullgren som att denna skulle komma att överlämnas först efter det att originalbrevet överlämnats till Primakov). Gullgren nämnde att den svenske medordföranden i arbetsgruppen, Hans Magnusson, väntades till Moskva i nästa vecka och att ett möte med hela arbetsgruppen planerades äga rum i september.

Kommentar: Då brevutkastet således för närvarande befinner sig i Washington och vi ej förefaller kunna förvänta oss en kopia av brevet förrän det redan överlämnats, torde eventuella ytterligare svenska synpunkter på brevets utformning behöva framföras snarast i State.

SECUNDO

Kostelancik frågade om inte den svenska sidan övervägde att approacha Lebed i Wallenberg-ärendet. En amerikansk framställning till Lebed hade nyligen givit konkreta resultat. Från amerikansk sida hade man under en längre tid efterfrågat vissa dokument hos FSB från tiden för andra världskriget och med anknytning till Förintelsen. FSB hade lämnat dessa framställningar utan åtgärd. Under en kontakt med Lebed efter dennes utnämning till sekreterare i säkerhetsrådet hade den amerikanska sidan nämnt problemen att utfå de efterfrågade dokumenten. Lebed hade lovat undersöka saken. En dryg vecka senare hade amerikanerna fått tillgång till dokumenten.

Kostelancik förklarade att framställningen till Lebed skett vid en tidpunkt då denne utsattes för

stark kritik i USA och på andra håll för att bl a ha utelämnat judendomen i en uppräknning av traditionella religioner i Ryssland. Den amerikanska sidan hade vid sammanträffandet med Lebed låtit förstå att ett hävande av sekretessen på de aktuella dokumenten skulle uppfattas som en positiv gest av de grupper i USA och annorstädes som för närvarande kände sig kränkta t f a Lebeds uttalanden.

TERTIO

I den händelse departementet mot bakgrund av ovanstående anser en framställning till Lebed i Wallenbergärendet vara motiverad bör enligt ambassadens mening följande beaktas:

För närvarande avvaktar vi svar på två framställningar i Wallenbergärendet.

- Brev från Guy von Dardel till president Jeltsin (överlämnat av ambassadör Hirdman till förste vice chefen för presidentadministrationen Krasavtjenko, 23 april i år, se vårt 960423).
- Brev från ambassaden till inrikesminister Kulikov (undertecknat av Fredén, enligt instrux, 960715. Brevet översänt till Kulikov via MID, 960722).

von Dardels brev till Jeltsin innehåller en begäran om allmänt stöd för undersökningsarbetet. Framställningen till Kulikov avser en specifik del

av efterforskningarna, nämligen möjlighet att få tillträde till fängelsearkivet i Vladimir.

I tillägg till dessa två framställningar kommer amerikanerna som synes inom kort överlämna en allmänt hållen vädjan från ambassadör Pickering till utrikesminister Primakov.

Härutöver har övervägts att approacha den nye chefen för presidentadministrationen, Anatolij Tjubajs, i Wallenberg-ärendet. v9/7

P2Ew⁷

960719, 960722). En sådan framställning kan komma att framstå som ändamålsenlig senare i höst.

Mot bakgrund härav uppkommer frågan om och i så fall när en framställning även till Lebed kan komma att ge maximal utdelning. Att uppmärksamma Lebed på Wallenberg-ärendet kanske skulle kunna bidra till att öka trycket på främst FSB att göra ytterligare ansträngningar i sökandet efter relevanta dokument. Det förefaller dock klokast att först avvakta den ryska reaktionen på främst von Dardels allmänt hållna vädjan till Jeltsin och ambassadens mer specifika framställning till Kulikov avseende Vladimir.

Ett svar från Jeltsin torde antingen bli tämligen intetsägende eller innehålla formuleringar som kan öppna nya vägar för undersökningsarbetet. I fall av ett intetsägende svar skulle man kunna gå vidare till Lebed med en mer konkret formulerad begäran avseende någon väsentlig och väldefinierad del i Wallenberg-ärendet. I händelse av ett mer

konstruktivt svar från Jeltsin torde detta vara tillräckligt och en framställning till Lebed obehövlig.

Att approacha Lebed före det att ett svar erhållits från Jeltsin riskerar att bli kontraproduktivt. Dels kan en sådan framställning väcka irritation på rysk sida och på så vis framkalla ett intetsägende svar från Jeltsin, dels kan det väcka irritation hos Lebed personligen (denna kontakt skulle bli ambassadens första med Lebed efter dennes utnämning) i det fall ett svar redan förberetts inom presidentadministrationen.

Beträffande alternativet att approacha Lebed före det att Kulikov reagerat på den svenska framställningen kan konstateras att detta kan leda till irritation hos såväl Lebed som Kulikov och därmed dels framkalla ett negativt svar från Kulikov på det svenska brevet, dels försämra förutsättningarna för en eventuell ny framställning till Lebed i ett senare skede.

Slutligen är det således ambassadens bedömning att vi bör avvakta med att spela ut Lebed-kortet tills dess vi dels upprättat en relation till honom, dels erfarit resultatet av framställningarna till Jeltsin och Kulikov. Som vi tidigare framhållit kan det bli aktuellt att senare approacha Tjubajs i händelse av dröjsmål med svar från Jeltsin. Även en reaktion från Primakov till Pickering bör väl beaktas.

FREDÉN

EC/depr Magnusson, am

Ärende

Raoul Wallenberg

Datum

1996-07-31

Avd

P

Grupp

2

Mål

En I ✓

Adress

Ambassaden MOSKVA, dnr.....

Text

Från EC (Magnusson.

Re Raoul Wallenberg.

Förfrågan i ärendet har också kommit via vår ambasad i Tel Aviv och har inspirerats av Guy von Dardel. Det svar som bör ges israeliska ambassaden (och som jag bett Hyltenius framföra) är att det knappast är meningsfullt med Shmoraks deltagande vid arbetsgruppsmötet den 3 september - det näst sista. Däremot är jag beredd ta emot honom i Stockholm under tiden 28-30 augusti och han kan också gärna få en ordentlig genomgång med den svenska (+amerikanska) sidan av arbetsgruppen i Moskva den 2 september.

Överenskommet datum för arbetsgruppsmötet, dvs den 3 september, bör stå fast. Vi får be ryska sidan att stå för tolkningen.

Inför mitt besök i Moskva den 6 augusti vore jag tacksam ambassaden kunde be om ett sammanträffande med KGB:s vice ordförande hösten 1991, Stoljarov; det gäller ett uttalande han då gör i Komsomolskaja Pravda. Vinogradov vet vad det rör sig om.

Om Roginskij inte är tillgänglig bör ni fråga om Kuzovkin är i Moskva den 5-6 augusti.

CABINET

Ex till:

Kabs

Klinga, EC

Foyer, EC

Lage Olsson, EI

Går in 31/7

SVERIGES
MOSKVA

SID 1 (2)

DELGES/ATB

1996-08-01

SB
BMK
KABS
URP
SS LUND
EC
EI
AMB WASHINGTON

Efp 960801/PM

*ag
m*

INK. UTRIKESDEP.		
D.No		
1996 -08- 01		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Eu

UTRIKESDEPARTEMENTET

För EC, EI (Olson) och delgivning Hans Magnusson.
Washington. *P 2 Eu.*

Re Raoul Wallenberg - amerikanska stödbrevet.

Stötte idag ihop med Pickering på en mottagning. Jag tackade honom varmt för amerikanska beredvilligheten allmänt stödja oss i RW-ärendet. Jag sa, för hans kdm, att nästa arbetsgruppsmöte skulle äga rum 3 september, samt att det största utestående ärendet för närvarande var access i Vladimir.

Pickering reagerade med allmänna friendly noises och sa att om det var något han kunde göra före 3 september så skulle vi höra av oss. Han tillade att

han inom de närmaste dagarna skulle träffa nya FSB-
chefen Kovaljov och att han då hade tänkt ta upp RW-
ärendet. Jag gjorde ingen kommentar till det
sistnämnda.

Pickering frågade, som Kastelancik frågade Gullgren
igår, om vi inte övervägt att vända oss till Lebed.
Lebed hade levererat åt amris inom en vecka. Jag sa
att vi övervägt att kontakta Lebed men att vår
situation skilde sig från den amerikanska i så måtto
som vi redan hade skrivit två högnivåbrev, utan att
något besvarats. Pickering bekräftade att det
amerikanska ärendet således rent taktiskt skilt sig
från vårt.

Tyvärr avbröts vi - det var många som slet i den
amerikanske ambassadören - innan jag hunnit fråga om
stödbrevet nu återkommit till ambassaden och när det i
så fall skulle överlämnas.

FREDEN

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Telefon: Nat. (095) 956 12 00
Fax: +7-095 956 12 02

T E L E F A X

Int. +7 503 956 12 00
Telex: (64) 413410 svsk su

Adress: UTRIKESDEPARTEMENTET		Datum: 1996-08-02		Dnr: 299 ✓	
Handläggare: Aambs Stefan Gullgren		Avd:	Grupp:	Mål:	
Totalt antal sidor: 2		Avs.: 96082	Kl. INK. UTRIKESDEP.	Sign.	
		D.No 1996-08-05 2			
		AVD. P	GR. 2	MÅL En I	

B R Å D S K A N D E

Re Program för Hans Magnusson under Moskva-besök
5-6 augusti i Wallenberg-ärendet.

8
För EC (Hans Magnusson)

måndag 5 augusti

17.30 Ankomst till Sjeremetjevo 2 med flight SK 730 från Stockholm. Chaufför från ambassaden möter omedelbart vid utgången från tullzonen. Transport med ambassadens fordon till Hotel Slavyanskaya. Incheckning för Magnusson under det att ambassadbilen väntar utanför hotellet. Tyvärr måste sedvanlig debitering ske med USD 30 för transporten.

Beträffande sammanträffande med Roginskij har följande överenskommelse träffats med denne. Omedelbart efter ankomsten till Hotel Slavyanskaya ringer Magnusson och meddelar sin ankomst till Roginskij, som då befinner sig på "Memorial" och väntar på Magnussons samtal (tel: 209 58 17 alt. 209 78 83).

Adress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119590 MOSKVA

Telefon
(095) 956 12 00

Telefax
(095) 956 12 02
(095) 956 12 03 (viseringsavd)
(095) 956 12 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410
64-413 251 (handelsavd)

Magnusson åker sedan i ambassadbilen till "Memorial" (adress: Basmannyj Tupik nr 10/12 rum 74). Under Magnussons samtal med Roginskij väntar ambassadbilen utanför "Memorial" och för sedan Magnusson tillbaka till hotellet.

tisdag 6 augusti:

09.45 Gullgren möter Magnusson i foajén till Hotel Slavyanskaya. Transport med ambassadens fordon till MID.

10.00 Möte på MID. På rysk sida medverkar Viktor Tatarintsev (MID), Vladimir Vinogradov (FSB), Vladimir Sokolov (MID) och Konstantin Nikisjkin (MVD). På svensk sida deltar, förutom Magnusson, Gullgren.

Lunch: på lämplig restaurang i centrala Moskva.

Eftermiddagen: Beträffande Magnussons övriga önskemål om samtal är läget följande. Rybkin har ej kunnat nås och är sannolikt på semester. Önskemål om sammanträffande med Kondrasjov och Stoljarov har framförts skriftligen till Tatarintsev. Vid lunchtid på fredagen (2 augusti) förelåg dock fortfarande inget besked om möjligheten att arrangera möten med dessa.

15.00 Samtal med Lars Fredén på ambassaden.

16.15 Avfärd med ambassadens fordon från ambassaden till Sjeremetjevo 2.

18.35 Avresa med flight SK 731 till Stockholm.

FREDÉN

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SID 1 (4)

1996-08-03

UD/VHE/AN
DELGES:

SB
UM
BMK
KABS
URP
SS LUND
EC
EI

HANS MAGNUSSON

AMB/exp 960803 *am*

INK. UTRIKESDEP. D.No		
1996 -08- 02/3		
AVD. p	GR. 2	MÅL I Eu

Brädslande för Hans Magnusson under helgen

UTRIKESDEPARTEMENTET

För EC, EI (Olson) och delgivning Hans Magnusson.
Washington.

Re Raoul Wallenberg - amerikanska stödbrevet.

[1 bil]

Bilagda en clair-fax inkom i fredags kväll. Som framgår avser amris överlämna/skicka brevet på måndag. Våra synpunkter är välkomna dessförinnan.

Jag tycker för min del att det är ett bra brev. I den mån departementet har förslag till förändringar bör de formuleras konkret och exakt, dvs i ersättnings- eller tilläggsformuleringar.

Om jag inte hör något från departementet per 1100 måndag Moskvatid utgår jag från att ni inte har några synpunkter och ger "grönt ljus" till amerikanska ambassaden.

FREDÉN

UNITED STATES EMBASSY, MOSCOW

POLITICAL SECTION

FAX TRANSMITTAL SHEET

MOSKVA 1996-08-02

Date: AUGUST 2, 1996To: MR. JAN LUNDINFax Number: 956 1202From: TOM NAVRATIL, POLITICAL SECTIONFAX NUMBER: 956-4290Number of Pages (Including Cover Sheet): 3

Comments: AMBASSADOR PICKERING ~~ASKED~~ ASKED ME TO
SHARE WITH THE SWEDISH EMBASSY THE ATTACHED
LETTER ON THE SUBJECT OF RAOUL WALLENBERG.
BEFORE WE SEND IT TO F.M. PRIMAKOV. WE
PLAN TO DELIVER THE LETTER ON MONDAY, AUGUST
5. IF YOU HAVE ANY QUESTIONS OR COMMENTS
PLEASE CALL ME AT 956-4275. THANK YOU.

POL SEC Direct Telephone Numbers:

956-4106; 956-4275; 956-4279; 956-4212

Novinskii Bulvar 19/23

Bolshoi Devyatinskii Pereulok 8

121099

Embassy Telephone Number: 252-2451

Embassy of the United States of America

Moscow, Russia

August 2, 1996

Dear Mr. Minister:

I would like to ask for your assistance in expediting the work of the Swedish-Russian Working Group, which is attempting to resolve the question of the fate of Swedish diplomat Raoul Wallenberg.

As you know, during the past fifty years, this issue has received a considerable amount of attention from foreign governments, including that of the United States, and is of great humanitarian significance. Progress is closely tracked by private American organizations, members of the Congress, the State Department and President Clinton himself.

We have been supporting the efforts of the working group to follow up on Mr. Wallenberg's disappearance from Budapest after World War II. The Working Group has been able to learn the names of some former prisoners who had contact with Mr. Wallenberg. It has requested permission to visit five Russian cities -- Moscow, Vladimir, Kazan, Vorkuta (including Khalmir-Yu) and Bratsk. The Group hopes to check the official files for these former prisoners and to interview older residents who might be able to shed some light on the whereabouts of these Russian citizens, and perhaps even on the fate of Mr. Wallenberg.

I believe that these efforts offer an important opportunity to follow through on potentially significant leads in this case. Therefore, I would like to ask for your help in ensuring that the Group be permitted to travel to the five cities and meet with local officials and residents,

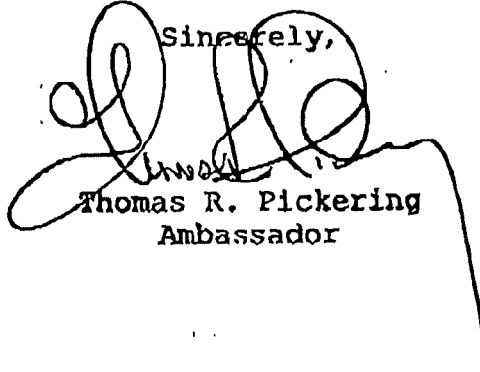
His Excellency

Yevgeniy Maksimovich Primakov,
Minister of Foreign Affairs
of the Russian Federation,
Moscow.

and that they be afforded full access to official files which are relevant to this case.

Thank you for your attention to a matter of such consequence to thousands of people throughout the world.

Sincerely,

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Thomas R. Pickering
Ambassador

SVERIGES AMBASSAD
PEKING

Mattias Lentz

TELEFAX sid 1 (2)

Datum	Dnr	Dossierbet.
1996-08-08	130 ✓	

agby

1996-08-08

Utrikesdepartementet

orig *nr 1* *g/Kina*
P 2 Eu

Re RWI's kurs / vice justitieministerns delegation
Fax 109A, 960710

För Ambassadör Nils Eliasson, UD/FMR ✓

cc: Ulrik Åshuvud, Justitiedep.
Göran Melander, RWI

Kopia av fax från det kinesiska justitieministeriet
ställt till ambassaden med vice justititeminister
Zhang Xiufu's delegation till Sverige i samband med
invigningen av RWI's kurs i Lund den 1 september
bifogas härmed.

Ambassaden vore tacksam erhålla delegationens program
för besöket så snart detta är klart.

Johansson

Gatuadress
3, Dongzhimenwai Dajie
San Li Tun
Peking 100600
F.R. Kina

Telefon
+86-10-65 32 33 31
+86-10-65 32 33 32
+86-10-65 32 33 33

Telefax
+86-10-65 32 50 08

Telex
222 81 Svens CN

Telegram
Svensk

Stockholm 96-08-08

Departementsrådet Hans Magnusson
Utrikesdepartementet
Box 161 21
103 23 Stockholm

Ex till:

Von Dardel

Carl Persson

Hallqvist

Exp. 96-08-19 / Kv

Broder!

Det stora sidantalet i bifogade kommentar till Ditt utkast innebär inte att jag arbetat grundligt. Snarare är det ett tecken på att jag skriver mycket fort på dator - ibland så fort att jag inte ger mig tid för "second thoughts". Jag hade ingen litteratur och ingen ordbehandlare till hands på landet och har under utskriften mest litat på mitt minne och gjort endast några få kontroller i den litteratur jag har i stan. Jag diskuterar vissa detaljer i texten, men det mesta jag skriver rör bakgrunder. Till vad jag nämnde per telefon om min hustrus sjukdom har kommit att en reparation i huset och annat tidskrävande tillstött. Om jag misstar mig i vissa stycken kan vad jag säger ändå vara till nytta "provoking thoughts". Din påringning gjorde klart för mig att Du var angelägen att så snart som möjligt få in "remissyttrandena." Jag har ingen sekreterare och ber om ursäkt för sannolika skrivfel.

Tillgivna

Hans S Lundberg

PM om utkast till redovisning av RW-ärendet.

UD har under ett halvt sekel arbetat för att utröna en persons öde. Ärendet är utan motstycke i UD:s historia och enastående även på grund av den uppmärksamhet det väckt ute i världen. Om framdeles nya fakta skulle framkomma torde de inte komma att rubba den bild redovisningen framkallar. Det innebär att arbetsgruppen varit framgångsrik, även om intet dokument ger klart besked om tragediens slut. Redovisningen blir en bas för dem som i framtiden kommer att återvända till detta ärende i skrift eller film, ett historiskt dokument. Framställningen ger också intressanta inblickar i hur det sovjetiska systemet och diktaturer fungerar.

Uppenbart är vad som hände 1947 kärnfrågan. Jag har inte mycket att säga om sammanfattningen av indicierna. Min kommentar kommer därför att mest handla om det mindre viktiga förspelet till 1947 och om detaljer.

Arbetsgruppens uppgift har varit att belysa handläggningen på rysk sida. De talrika diskussioner jag hade med RW:s mor och familjens ombud Rudolph Philipp och med UD-personal både hemma och utomlands med östen Undén och Rolf Sohlman i spetsen, med SÄPO, framför allt kommissarie Danielsson, torde jag i mycket ringa utsträckning ha nedtecknat. Våra skäl i olika skeden att handlägga ärendet på visst sätt diskuterades så ingående att jag har tydliga minnesbilder av hur vi resonerade. I detta sammanhang behöver dock endast sådant svenskt agerande beröras som orsakade reaktioner på rysk sida.

Jag hade föreställt mig att arbetsgruppen skulle avge en gemensam redovisning. Jag har full förståelse för svårigheterna att åstadkomma en sådan men undrar om svensk och rysk sida kommer att få läsa varandras skrivningar innan de publiceras. Onödiga motstridigheter i skrivningarna bör självfallet undvikas.

Då något skall meddelas offentligt brukar man numera ta hänsyn till olika "målgrupper". Eftersom syftet med redovisningen inte är att påverka någon grupp utan att meddela fakta med så säkra kommentarer som möjligt är det riktigare att tala om olika kategorier av läsare, dvs hur redovisningen med oförändrat sakinnehåll kan utformas så att den blir förståelig för de i ämnet föga insatta och inte föranleder misstolkningar och kritik från dem som har starkt intresse för ärendet och dess vida bakgrund av förhållanden på sovjet-systemets tid.

Jag antar att redovisningen kommer att utges som vitbok. En läsarkategori är allmänheten både i Sverige och utomlands. Jag är van att från bekanta eller personer som jag träffar mera tillfälligt få frågor om RW. Deras attityd är numera undantagslöst: "RW kan väl inte leva nu. Det är väl inte möjligt att överleva så länge i ryska fängelser?" Tidigare brukade jag svara genom att hänvisa till att fångar som tillbringat årtionden i ryska fängelser efter frigivning varit vid relativt god vigör. Numera brukar jag hålla med om att det är osannolikt att RW lever men utan att nämna något som inte redan är publicerat. Jag har inte velat föregripa arbetsgruppens rapport. Jag tror att folk i allmänhet kommer att se redovisningen som en bekräftelse på den egna åsikten.

Media representerar på sätt och vis allmänheten. Eftersom det viktigaste i arbetsgruppens material publicerats har redovisningen ringa värde ur nyhetssynpunkt. Nyheten består i att en samlad redovisning presenteras. Den första behandlingen i media är brådskanie. Man kommer att söka formuleringar som lösryckta ur sitt sammanhang ter sig uppseendeväckande. I början av utkastet sägs att det "fortfarande inte går att utesluta att RW ännu kan vara i livet". Jag kan tänka mig en löpsedelsrubrik: "UD anser att RW kan vara i livet". Detta är dock inte arbetsgruppens huvudresultat. Det är klokare att uttrycka sig negativt: inget dokument har påträffats som utgör ett ovedersägligt bevis att RW avled 1947. Detta bör dock helst sägas efter indicieredovisningen.

Dispositionsfrågan är svår. Utan alltför mycket funderande skulle jag därom vilja säga följande. Avsnittet näst sist bör vara en sammanfattning av indicierna med ovan angivna reservation eller någon liknande formulering. Allra sist bör komma en förklaring om hur UD ämnar agera i fortsättningen och vad som överenskommits med ryssarna härom.

I övrigt tror jag en kronologisk disposition bör användas, dock med en reservation. Jag tar frågan om spioneri som exempel. Det är oundvikligt att redan i inledningen nämna anklagelser för spioneri som grund för arrestering, bl a vad Anger och Berg berättat. Senare bör på lämpligt ställe spionerianklagelserna behandlas sammanhängande och allsidigt. Det är för svårt för dem som läser redovisningen att genom bläddring plocka samman sådant som är instrött kronologiskt. Det måste bli vissa upprepningar. Mitt PM strider mot vad jag nu rekommenderar, ty jag har påverkats av att frågan förekommer på många ställen i utkastet och jag ger mig inte tid att gå igenom mina rätt vidlyftiga anteckningar vid läsning av utkastet ännu en gång för att få den ordning i vad jag skriver som jag skulle önska.

Vad jag åsyftar med allsidig behandling kan kanske bli klarare om jag erinrar om att historiker brukar tala om källkritik och tendenskritik. Det sistnämnda avser allmänna förhållanden och tänkesätt, som en källa bör ha påverkats av, en diskussion av rimligheter. Jag bedriver i denna PM tendenskritik t ex då jag diskuterar om ledande ryssar verkligen trodde på spionhistorierna och tillmätte dem nämnvärd betydelse. Jag argumenterar för att RW knappast hade något uppdrag för Wallenberg-koncernen eller FBI helt enkelt därför att han hade annat att göra och inte kunde få veta något av nämnvärt intresse. Det är naturligtvis en omdömesfråga hur mycket av den sortens synpunkter som bör framföras. Allmänheten och de flesta i en yngre generation, även i media, har i regel bleka föreställningar om Sovjetunionen, och utan bakgrunder dominerar källkritiken och det hela blir litet för mycket av detektivhistoria, för litet av historia.

Läsare av typerna kremnologer, felfinnare, fictionförfattare eller misstänkliggörare har ett gemensamt: finläsning för att finna sådant som är diskutabelt, felaktigt eller som låter sig misstolkas eller användas som grund för fantasifulla spekulationer. De bör få så få utgångspunkter som möjligt, men detta önskemål kommer i konflikt med behovet att förklara. Jag nämner detta därför att mina erfarenheter är talrika av hur vad jag skrivit eller sagt förvrängts, stundom genom missförstånd, stundom avsiktligt. Exempelvis gjorde TV 2 sedan arbetsgruppen

publicerat vissa uppgifter en halvtimmes intervju med mig, av vilket man använde ca 30 sekunder. Villius var programledare men gjorde inte intervjun. Tendensen var att UD arbetade med RW-ärendet på grund av politiskt tryck. Vad som återgavs i TV var att jag på en fråga bekräftade att ett sådant tryck förelåg. Däremot återgavs inte min huvudsynpunkt att det var UD:s plikt att söka skapa klarhet i ärendet. Utan denna plikt hade ju inget politiskt tryck kunnat föreligga. Även detta tryck måste dock något definieras. Även om interpellationer gjordes kan man inte tala om något partipolitiskt tryck. Däremot förelåg ett opinionstryck som var relativt obetydligt under den tid jag arbetade med ärendet på grund av att UD arbetade i samförstånd med familjen. Senare uppstod genom Wallenbergaktionen "världsopinion". Opinioner har en politisk betydelse i demokratiska länder.

Det finns anledning begrunda formuleringar med hänsyn till olika läsarkategoriernas sannolika reaktioner.

I media har spekulerats kring frågan om RW hade i uppdrag att bevaka Wallenbergkoncernens intressen i Ungern. Dessa har betecknats som "skumma", och det har gjorts gällande att bröderna Wallenberg inte önskade att RW skulle frigges och kunna avslöja dessa affärer. Är det sannolikt att RW ville skandalisera sina släktingar? Rudolph Philipp klagade på att bröderna Wallenberg inte uppträtt aktivt för att få RW hemsänd, dock utan att söka förklara denna passivitet. I mina samtal med Maj von Dardel sade hon ingenting om detta, varför jag inte har någon grund för att påstå att Philipp uttryckte hennes mening. Mitt svar var: vad kunde de ha gjort? Frågan är alltså obesvarad.

Jag vet inte om bröderna Wallenberg under kriget gjorde några försök att få ut betalningar från Ungern. I det skede av kriget då RW kom till Budapest skulle förhandlingar med tyskarna ha väckt segrarmakternas misshag. Efter kriget förekom en mängd förhandlingar om svensk egendom framför allt i satellitländerna, varvid UD medverkade. Att bröderna Wallenberg förmedlade tyska trevare om separatfred säger inte att de engagerade sig för den tyska idén. Meddelandena hade givetvis intresse för de allierade som tecken på stämningen i Tyskland. Vi var under kriget tvungna att driva handel med Tyskland. Martin Waldenström, chef för TGO, berättade för mig om detta och hur motbjudande det var för honom att sälja malm till tyskarna. Hans hustru var judinna. Vi var för vår import beroende av dessa affärer. Vi köpte under kriget bl a 20 mm tyska luftvärnskanoner som vi på Åre stridsgrupp ställde upp för att skjuta ned tyska flygplan! Det var nära nog meningslöst, ty de tyska kanonerna var mycket svåra att rikta. Jag icktog fruktlösa försök att träffa långsamt bogserade mål. Man måste ha varit med för att förstå alla egendomligheter under kriget. Det wallenbergska familjearkivet kan möjligen ge besked.

Vad kunde RW ha meddelat familjen? Kanske något om vad som hänt med företag koncernen hade intressen i eller personer som den samarbetat med. Kontakter med motståndsmän eller ungerska affärsmän kunde ha irriterat ryssarna. RW:s samtal med Jakob W. och med Iver Olsen har sannolikt resulterat i vad RW själv skriver, nämligen att han inte skulle syssla med affärer i Ungern. Det var det enda förnuftiga och är en viktig omständighet med hänsyn till spekulationerna. Jag hade samtal

med både Jakob och Marcus Wallenberg i olika sammanhang och är övertygad om att de tänkte som RW skriver. Om arbetsgruppen inte har något material om detta kan dessa rykten förbigås. Att befatta sig med dem kan ge intrycket att UD tar spekulatiönerna på allvar. "Ingen rök utan eld," Mysterier och oklara frågor provocerar; vad vet eller misstänker UD som man inte vill tala om? RW:s uppgivna besök i Stockholm kan mycket väl vara ett missförstånd, t ex en sammanblandning av något samtal mellan RW och Marcus Wallenberg, innan RW reste till Ungern, och ett nämnande av något som hänt under hösten. Han borde ha tagit kontakt med sin mor, och därom hörde jag ingenting. Om något bör sägas kunde det vara dels vad RW skriver, dels att uppgifter om ett besök av RW i Sverige under hösten icke kunnat verifieras. Frågan har sannolikt ingenting att göra med ryssarnas behandling av RW.

Frågan om när Molotov blev informerad eller ingrep i RW-ärendet kan anses som betydelselös, eftersom han under alla omständigheter ingrep och blev medskyldig 1947 och demonstrerade detta 1956 genom den brådska han hade att styra ärendets handläggning efter Erlanders besök. Eftersom det i utkastet står att man lugnt kan utgå ifrån att Molotov på ett tidigt stadium var informerad skall jag anmäla motsatt hypotes, naturligtvis endast en hypotes, en liten övning i kremnologi.

Berija förekommer inte i arbetsgruppens papper. Jag försökte ta upp ämnet vid ett sammanträde med gruppen, vilket kunde vara motiverat av att Undén förde Berija på tal. Den ryske chefsdelegaten ställde diskussioner av denna art på framtiden. Jag hade intrycket att han inte ville diskutera kremnologi. Vad har senare skett? Följde han ordern i den ryska delegationens ursprungliga direktiv att endast ta upp speciella och preciserade frågor. Var andra omgångens direktiv liberalare? Min uppfattning är att Berija inte skymtar i papperen därför att kommunikationen inom trion Abakumov - Berija - Stalin var muntlig.

Vid funderingar över hur Sovjetunionen fungerade har jag haft nytta av att tänka i administrationsteoretiska termer. Vi talar om "tjänstevägen", som i fackskrift brukar kallas "linjerelationer", vertikal kommunikation mellan över- och underordnade i en hierarki. Alla andra relationer kallas stabsrelationer. Stalins princip var divide et impera. Det innebär att hindra stabsrelationer. Chrustjov berättar att man inte fick fråga Stalin om något utanför det egna ansvarsområdet. I synnerhet var KGB omgivet av vattentäta skott. KGB övervakade MID, men MID fick inte lägga sig i vad KGB sysslade med. Utan stabsrelationer kan dock ingen organisation fungera. Då en industrichef inte kunde följa de upp till 15 planindikatorer, som styrde honom men som kolliderade med varandra, kohandlade han med andra chefer om leveranser och fuskade med statistik och kvalitet som var svårare att kontrollera än kvantitet. Stabsrelationer av demokratisk typ ersattes med ohederlighet och hemliga kontakter, ett karaktistikum för en kommandoekonomi. Topptjänstemän i Sovjet höll sig med många hemliga telefonlinjer. De levde då det var möjligt efter regeln i patron Muhrs brukskatekes från 1840-talet: "Tag skriftligt på allt, giv skriftligt på intet." Det är stor gradskillnad i sådana hänseenden mellan svenskar och sovjetfunktionärer, men de är samma sorts människor. Den som verkställde ett beslut antecknade vem som givit honom order (se Sudoplatov!), men den som gav ordern gjorde det helst muntligt för att vid KGB-förhör ha en chans att neka. Då vi inte

har skäl antaga något annat ligger det närmast till att anta att linjerelationer, dvs tjänstevägen valdes. Det ömsesidiga misstroendet och revirförsvaret gjorde stabsrelationer vanskliga. I våra företag brukar vi tala om "avdelningstänkande" och om egocentriker, som inte informerar de underlydande eller sidoordnade.

Mellan RW:s arrestering och den första svenska efterlysningen av speciellt RW gick månader. Ytterligare månader gick innan MID svarade. Både MID och UD väntade besked från Malinovskijs stab, Kommunikationerna fungerade illa under kriget, och dröjsmål var inte förvånande. I MID misstänktes givetvis KGB tidigare än i UD. Under en lång inledande period sysslade endast KGB med ärendet.

I utkastet finns uttrycket att Bulganin "först den 17 januari" utfärdade arresteringsordern. Ja, om man tar fasta på att RW redan före denna order behandlades med en viss misstänksamhet. Min reaktion har varit den motsatta: det är av praktiska skäl otroligt att Stalins beslut kunde ha givits redan 17 januari, om man inte antar att någon som hade viktigare frågor att föredra för Stalin i förbifarten tagit upp arresteringsfrågan. Jag föreställer mig snarare att Bulganins order efter ett telefonsamtal från Abakumov var ett provisorium i avvaktan på att ärendet skulle underställas Stalin. Den gamle tjekisten Bulganin kände Stalin tillräckligt väl för att förstå att beslutet var i Stalins anda. På denna hypotes tyder det besked RW fick under resan till Moskva att han var tagen i skyddshäkte och den gentila behandling RW och Langfelder rönt genom att under resan få äta på restaurang och i Moskva få bese Metron och gå till fots till Lubjanka. Deras medfångar hade fäst sig vid detta, om inte stämde med deras egna upplevelser. Det första förhöret i Moskva tycks ha varit av rutinkaraktär vilket lika väl kan förklaras med att Abakumov inte ännu fått besked av Stalin som att han fått besked.

Hur såg Abakumovs relation till Stalin ut? Att säga att han var direkt underställd Stalin är formellt riktigt. Hur fungerade försvarskommittén? Stalins "krigskabinett" ersatte i praktiken politbyrån, även om besluten formellt passerade omväxlande krigskabinettet och politbyrån. Chrustjov vädrar sitt missnöje med att politbyrån inte sammanträdde och att dess ledamöter (han var med sedan 1939) fick skriva under beslut om vars innebörd de ingenting visste. Detta låter svenskt! Svenska statsråd anses solidariskt ansvariga för alla beslut av regeringen, fast de bara tagit del av en bråkdel av ärendena. Skillnaden är att vi har samråd på ämbetsmannaplanet och informella kontakter i regeringen. Vi har relativt väl utvecklade stabsrelationer. Vad Chrustjov klagar över är att Stalin gav en muntlig order till den närmast ansvarige medan övriga ledamöter av politbyrån ingenting fick veta. Linjerelationer dominerade helt. Särskilt KGB skyddades mot insyn.

Inom försvarskommittén var Berija den för säkerhetsfrågor ansvarige. Han blev så småningom vice ordförande. Han stod åren 1945 - 1947 på höjden av sin makt. Vågade Abakumov gå förbi Berija vid kontakter med Stalin? Chrustjov skriver om Leningradaffären 1948:

"Vem var det som ledde dessa undersökningar? Det var Stalin. Varför säger jag detta? Därför att (V.S.) Abakumov var Berijas man. Han avlade

inte rapport för någon, inte ens Stalin, utan att först kontrollera saken med Berija."

Följande bör avse slutet av 40-talet eller möjligen 50-talets första år:

"Så rapporterade t ex ministern för statssäkerheten Abakumov för Stalin först sedan Berija själv hade rapporterat till Stalin och fått hans instruktioner,...,Stalin började bli gammal, och han fattade inte vad som hände. Han tyckte sig i Abakumov ha funnit en begåvad ung man, som plikttroget följde hans order, men i själva verket rapporterade Abakumov för Stalin endast vad Berija sagt till honom att Stalin ville höra,"

Chrustjovs memoarer måste läsas mycket kritiskt. Hur går citatet ihop med uppgifter i litteraturen att Abakumov fått order av Stalin att samla material som kunde användas mot Berija? Om dessa uppgifter är riktiga innebär Chrustjovs ord att Abakumov bedrev dubbelspel mot Stalin. Chrustjov är emellertid slarvig ifråga om tidpunkter. Han kan ha trott att Abakumovs ställning var oförändrad då Stalin blivit "gammal" och inte känt till att Abakumov tilldelats en ny roll. Denna härva har jag inte sett uppklarad i någon bok. Säkert är nog att Abakumov var Berijas man 1945. Han kan mycket väl 1947 ha samrått med Berija även om han hade kontakter med Molotov. Det bör han ha haft i samband med KI:s arbete. Denna kommission leddes av olika personer i utrikestjänsten, Molotov, Vysjinskij, Malik, Zorin. Uppgiften var att samordna utlandsspionaget, vilket kräver stabsrelationer. Till Moskva ingick motstridiga informationer från KGB-män, GRU-män och diplomater på ambassaderna. I diplomaters beskrivning av konflikterna på ambassader har jag inte sett något om att en samordning kom till stånd, tvärtom, KI har tydligen inte rätt på KGB, KI tillkom 1947-48 och avskaffades 1951.

Abakumov valde sannolikt att gå till Berija men kan därtill ha haft ett särskilt skäl att inte blanda in Molotov. KGB var väl medvetet om betydelsen av diplomatisk immunitet, eftersom talrika KGB-agenter på ambassaderna arbetade under diplomatisk täckmantel. Om Molotov ställts inför frågan om RW borde arresteras borde han principiellt ha varit betänksam och även kunnat ana besvärligheter med Sverige. Hur kommer det sig att han måste fråga Abakumov, om Stalin beordrat schweizarnas arrestering? Molotov bör ha lagt på minnet arrestering av tre (eller med Thomsen fyra) diplomater företrädande neutrala länder, om han tidigare haft att ta ställning till behandlingen av dessa personer bland tusentals "viktiga" fångar som arresterats. Observera att det var Molotov som vände sig till Abakumov och inte tvärtom som det står på ett ställe i utkastet. Abakumov svarar att det "verkligen" var Stalin som beordrat arresteringen. Enligt svenskt språkbruk innebär det att han bekräftar något som förmodats genom att en fråga ställts om det var Stalin som beslutat. Jag har bara ett kort utdrag av Abakumovs brev. Är översättningen till svenska odiskutabel? Ärendet hade sannolikt i början av 1945 ännu inte blivit så viktigt att det var nödvändigt informera Molotov. Jag återkommer till en diskussion av ärendets vikt på rysk sida i olika skeden.

Det påpekas i utkastet att Berija 1945 hade ägnat sig åt kärnvapenfrågan. Redan i början av 1945 hade atomspionaget givit mycket viktiga resultat. De gällde inte teoretisk kärnfysik utan teknik. Därtill hade

ryssarna redan fått uranmalm från USA och Canada, vissa uranföreningar och tungt vatten. Jag lärde mig principerna för urananrikning då vi studerade uranmalmer i Sverige. Ryssarna fick sent utrustning för detta ändamål, en mycket besvärlig teknik på väg mot kärnvapen. Spionbravarderna under kriget hade utförts av Berijas folk. Han utnämndes 1945 till marskalk. Att han fick i uppdrag att leda utvecklingen av kärnkraften kan förklaras av att fortsatt spionage var utomordentligt viktigt inte endast för att stödja utvecklingen av ryska kärnvapen men också för att utröna hur stor USA:s kärnvapenarsenal var. Tekniskt kunde Berija inte ge något bidrag men han var säkerligen duktig att välja lämpliga medarbetare. KGB hade enorm personkännedom. Han kunde se till att det inte uppstod läckor som i USA, Canada och England. Berija hade sedan tidigare flera kommissariat eller ministerier under sig. Han behöll ledningen av i varje fall MGB och MVD. Det finns i litteraturen nämnt att Stalin visade misstro till Berija i slutet av 40-talet. Stalin litade inte på någon. Jag tror han tyckte att Berija hade en för stark ställning. Dessutom visste han liksom sina föregångare Jagoda och Jezov för mycket. Vid tiden för XIX:e partikongressen 1952 nämner Chrustjov de tre personer som utom honom ständigt deltog i Stalins middagar: Malenkov, Berija, Bulganin. Först 1952 satte Stalin igång den stora intrigen för att bereda Berija samma öde som hans föregångare: läkarprocessen. Den förbereddes av Ignatjev, en Chrustjov närstående person. Jag har antagit att Stalin lät arrestera Abakumov 1951 därför att han inte litade på honom inför uppgörelsen med Berija. Något som talar för att Abakumov redan åren 1945-47 handlade oberoende av Berija har jag inte råkat se. Jag har intresserat mig för frågan därför att jag 1957 undrade varför Abakumov och inte Berija utsågs till syndabock. Arbetsgruppens material belyser frågan. Jag återkommer till frågan.

Det gick lång tid efter RW:s arrestering, innan MID hade någon anledning att efterlysa honom. En överste i ett Budapestförband hade givit dem som haft kontakt med RW order att inte berätta det för någon. Vad KGB gjorde var i princip hemligt, men översten kan också ha fått en påminnelse av KGB. Antonov i försvarsstaben hade handlagt MID:s begäran om skydd för den svenska legationspersonalen och hade meddelat MID att RW påträffats. Då MID omsider ville veta vad som skett hade det varit naturligt vända sig till försvarsstaben. Antonov hade troligen redan förstått att KGB tagit RW om hand eller i täckord fått besked från någon vid Malinovskijs stab. Någon i MID har, om de talat med Antonov, av hans svävande svar fått klart för sig vad som hänt men kunde på grund av KGB-tabu inte röja vad man misstänkte. Typiskt är att Gromyko vände sig till Abakumov och inte till försvarsstaben för att få stridsscenarioet i Budapest 1945 beskrivet. Han visste eller förstod säkerligen hur allt låg till.

I utkastet nämns på många ställen ärendets vikt eller dignitet. Dessa uttryck bör kvalificeras. "Viktiga fångar" var tämligen urskillningslöst generaler och överstar, män ur Abwehr, beskickningspersonal. Dessa personer var i regel helt onyttiga ur sovjetisk synpunkt och sändes så småningom hem. Att RW satt bland dessa viktiga fångar säger inte mycket om hur viktig han ansågs vara. Jag observerade på min tid i UD att de flesta som intresserade sig för ärendet talade som om ärendet på rysk sida hade samma vikt som på svensk. Min förmodan var tvärtom att de beslutande i Sovjetunionen under lång tid efter RW:s arrestering handlat

675

- 8 -

i huvudsak rutinmässigt. Vi hade då inget skäl antaga, att ärendet förts upp till Stalin. När det skedde är alltså inte preciserat. Arresteringen kan f o m under viss tid ha varit provisorisk. På svensk sida var den bevisning för RW:s kvarhållande i olika fängelser som vi sammanställde vid årsskiftet 1951-52 och som granskades av justitieråden en milstolpe i ärendets handläggning. Misstankar hade ersatts av visshet. Undéns noter i februari och maj 1952 förtjänar att behandlas utförligare än som sker i utkastet därför att de togs på så stort allvar i Moskva att Vysjinskij skrev två rapporter till Stalin. Inte svaret men handläggningen på rysk sida kom i nytt läge. Nu om inte förr har den åldersmärkte Stalin bestämt att RW skulle kvarhållas. I den första av de noter som Undén överlämnade till Rodionov sadet:

Det föreligger ett antal utsagor, som styrka, att Wallenberg fr o m år 1945 befunnit sig i fängsligt förvar i Moskva, tidvis i Lefortovskaja-fängelset."

Vysjinskij som träffat Undén vid olika tillfällen i FN och visste vilket internationellt anseende han hade har säkerligen förstått, att Undén inte bluffade. Muntligt hade Undén till Rodionov sagt att han personligen tagit del av bevismaterialet och inte kunde betvivla dess bevisvärde. Vysjinskij svarade på ett nonchalant sätt, genom att ambassaden med några rader refererade till Vysjinskijs svar från 1947. Var detta ett tecken på att ärendet inte behandlats på högsta ort i Moskva? Undén återkom med en note, i vilken han i skrift repeterade vad han muntligt framfört till Rodionov den 11 januari. Vi kände oss ovissa om hur Rodionov rapporterat vad Undén sagt, men även den första noten gjorde ju den svenska ståndpunkten tydlig. De två noterna var en dramatisk anklagelse att ryssarna ljög, dock med en öppning för dem att rätta ansiktet. I noterna antyddes nämligen att det kunde vara svårt hitta RW bland alla krigsfångar. Naturligtvis begrep vi att det inte kunde vara svårt för dem att konstatera att RW funnits i fängelser i Moskva.

Då jag årtionden senare tar del av Vysjinskijs brev till Stalin finner jag att han följer principen för linjerelationer. Han redovisar vad han officiellt vet. Han får inte meddela vad KGB vet. Han vågar naturligtvis inte föreslå att Stalin ändrar uppfattning sedan Molotov 1947 på initiativ av Vysjinskij fått ett beslut av Stalin. Hans förslag ansluter sig till Stalins beslut. Intet nytt har ur MID-synpunkt tillkommit. Vysjinskij kan också ha haft en personlig ovilja mot att erkänna att hans note 1947 var lögnaktig, men avgörande var säkerligen att det var tryggast att inte blanda in någon stabsrelation till KGB. Snedsteg utlöste Stalins vrede.

Givetvis behöver inte Undéns note diskuteras på det sätt jag gör här. Men dess allvarliga karaktär bör klargöras liksom att den ledde till två rapporter till Stalin, som har det fulla ansvaret för att 1947 års ståndpunkt vidhölls 1952. Stalin led vid den tiden av senilitet. Chrustjov har hört Stalin mumla: "Jag litar inte på någon, inte ens på mig själv."

Arbetsgruppen har inte att redovisa handläggningen på svensk sida. Vi överlämnade denna gång inte bevisen. Detta skedde i samförstånd med RW:s

familj. Jag minns mycket väl skälen, men sådant har arbetsgruppen inte haft till uppgift att belysa.

Många har ställt frågan varför Kreml 1957 efter avstaliniseringen inte lade papperen på bordet och därmed resolut avslutade ärendet. Det svar de gav var inte trovärdigt. På frågor härom har jag endast kunnat svara; det vet jag inte. Jag minns att jag någon gång sagt: "Det fanns kanske någon som hade en trasa i byken". Arbetsgruppen har givit övertygande belysning på den punkten.

Om Smoltsov har jag tidigare skrivit. Hans anteckningar kan mycket väl vara äkta. Smoltsov har följt rutiner om han fått veta att RW "avlidit av hjärtinfarkt". Eftersom de ledande visste vad som hänt har de inte i första hand sökt dokument för att få bevis. Det gällde endast att svarva ihop ett svar som dölde sanningen. Smoltsovs anteckningar kan ha påträffats för sent för att förebygga förvirringen kring svarets utformning. För mig är de två hypoteserna att anteckningarna är äkta eller förfälskade möjliga. Det är en rätt likgiltig fråga, ty svaret 1957 hade nog lagt skulden på Abakumov under alla förhållanden. Om Smoltsovs anteckningar är äkta styrker de Sudoplatovs antagande om hur RW avlivades. Jag hade själv gjort samma antagande, stödjande mig på indicier i litteraturen som det nu skulle ta mycken tid att hitta.

Slående är med vilken snabbhet Molotov kastar sig över ärendet för att styra dess handläggning. Han skyndar sig att få fram ett preliminärt förslag att diskutera med andra toppmän, men paradoxalt nog vill han samtidigt dröja med avgörandet förberande att det skulle hållas val i Sverige på hösten. Motiven är uppenbara. Han vill ha en icke avgörande diskussion om svarets innehåll. Det blir då tid påverka svaret, och det är utmärkt om tiden går, ty frågan väcker mindre intresse då den åldrats. Den som vinner tid vinner allt.

Molotov ville undgå anklagelser att ha medverkat till händelser, som gav Sovjetunionen mycken bad will runt om i världen. Han var stalinist och ville inte ha Stalin indragen i sammanhanget. Han kände marken gunga under sina fötter i maktkampen mellan å ena sidan honom själv och Malenkov, å andra sidan Chrustjov och hans anhängare. I den arbetsgrupp som fick i uppdrag att utforma svaret är den intressante deltagaren Serov. Denne var tveklöst Chrustjovs man. Det väcker frågan vad Chrustjovs intresse var. En genomgång av hans tidigare arbetsuppgifter visar att han bör mycket sent ha fått veta något om RW-ärendet. Han kan ha varit ovetande t o m om Stalins svar 1952. Då Stalin dött kom på ranglistan Malenkov, Molotov, Berija och Kaganovitj före Chrustjov. Om han ställt Molotov och Bulganin till svars för vad som hänt 1947 hade han fört kampen in på ett stickspår. Han hade för övrigt användning för Bulganin. Han var inte ännu klar för det avgörande slaget mot Molotov och Malenkov. Att skylla på Abakov och säga att han inte underrättat sina överordnade friade hela politbyrån inklusive Chrustjov från ansvar. Att skylla på Berija hade kommit svaret att se ut som beställt av Undén. Vidare hade man hamnat i politbyrån och Stalins omedelbara närhet. Efter vad Chrustjov skriver om Abakumov har han inte trott att Abakumov handlat självständigt, men en lögn mer eller mindre spelade ingen roll.

Sådana genremålningar kan jag göra som privatperson. Mitt sätt att skriva passar inte i arbetsgruppens redovisning. Bedömningar av denna art kan dock påverka nyanser. Nu övergår jag till mina oordnade anteckningar.

I SvD förekom för ett par månader sedan en insändare av en ryskkunnig person, som härledde betydelsen av "Lub" i Ljubljanka och hävdade att man skall skriva Lubljanka. Jag misstänker att uttal med både hårt och muljerat "l" kan förekomma i Ryssland.

Om indiciernas styrka gör jag reflexionen att en domstol på familjens yrkande skulle dödförklara RW.

Det har gjorts gällande att RW medfört judiska ädelstenar och pengar, som skulle ha stulits av KGB-folk. De borde väl i första ha stulit pengar. Säger storleken av det belopp som återfanns något om detta? Har något sagts om de kappsäckar och den ryggsäck som RW skulle ha medfört? Jag ställer frågor men inte för att jag begär svar på dem. Andra kan ställa frågor på sådana punkter.

Om skälen för RW:s arrestering har en ryss sagt att KGB led av spionmani. Stalin led därutöver av antikapitalistmani och antisjonistmani. Han visste mycket om Wallenbergarna. Det räcker som förklaring till vad som skedde. Arbetssituationen i Kreml var sådan att det inte kan ha givits tid för utförliga föredragningar för Stalin, och denne hade heller inte tid att ägna sig åt ingående analyser av ett tämligen obetydligt ärende. Jag tycker därför att Sudoplatovs och andras uträkningar av vad Stalin kan ha tänkt går för långt.

De ledande i olika ryska organisationer tänkte inte i endast maniska schabloner. I MID såväl som i KGB måste man kunna skilja på realistiska rapporter från ambassader och agenter och tokenier som dessa skrev för att de trodde sig veta vad man ville höra i Moskva. Abakumov var säkerligen tillräckligt intelligent för att förstå att RW inte spionerat för tysk räkning. Han måste också förstå att RW hade begränsade möjligheter att skaffa amerikanarna viktiga upplysningar. Å andra sidan avrättade han folk på grund av orimliga anklagelser. I samband med att spionanklagelserna diskuteras kan deras orimlighet ge en förklaring till att RW inte behandlades som spion och att andra motiv bör ha förelegat. Mitt huvudintryck är att ärendet blev hängande i luften i avvaktan på nya instruktioner från Stalin. Initiativ var riskabla i Stalins system i en fråga som steg för steg blev allt ömtåligare. Fedotov måste ha varit bekymrad då han informerade MID.

KGB:s intresse för RW torde ha berott på att situationen i Budapest var unik; dels hade inte Eichmann hunnit ta itu med judeutrotningen i Ungern förrän 1944, dels var RW-aktionen den i sitt slag ojämförligt största.

Sid. 16. Nio rader från slutet. "icke-jude". Det sades från många håll att Maj von Dardel var judinna. Jag har inte undersökt uppgifterna. "icke-jude" kan föranleda pikanta kommentarer i media.

Sid. 19. RW:s sista rapport säges vara daterad den 12 dec. Den sista avsändningen av en rapport skedde 9 dec. Hur hänger det ihop?

Formuleringen "har ännu inte kunnat fastställas" tyder på att UD strävar med en utredning av saken.

Sid, 22, andra stycket, "dokumenten långt ifrån entydiga", Kan antyda att UD hyser misstankar, Spionfrågan bör behandlas enligt den tendenskritiska metoden.

Sid, 30, Bulganin skriver samma dag olika arresteringsorder om RW och schweizarna, Kan någon anledning skönjas? Det kan knappast ha förekommit två samtal samma dag med Stalin, KGB kände tidigare till både RW och schweizarna.

Sid 40, Slutraderna, RW stod inte i centrum av ett internationellt nät med underjordiska förbindelser ...". Han stod i centrum för den speciella aktionen i Budapest.

Sid, 44, Bör sådana fantasier som Schiller och Eisenach ägnar sig åt kommenteras? Mängder av spekulationer har publicerats, "Ovanstående motiv" blir förbryllande endast om man tillmäter Schillers och Eisenachs hypoteser vikt, Jag tror man kan gå direkt på att utveckla synpunkterna att spionanklagelserna var orimliga och att de få förhören, "politiskt fall" och "kommer inte att dömas" visar att Abakumov inte tog spionanklagelserna på allvar, Stalins troligen även för Abakumov okända motiv var avgörande.

Sid, 46, Pitovranov ger förklaringen för RW:s kvarhållande; man behövde tid för att avgöra om RW kunde användas på något sätt, Det kan ha varit Stalins motiv, som inte preciserades genom konkretisering av olika tänkbara användningar.

Sid, 48, "Försvarsrådet" ger svenska läsare en föreställning om beslut vid kommittésammanträden.

Madame Kollontays uttalande till Maj von Dardel är intressant endast därför att det tillmättes stor betydelse av Maj von Dardel och Philipp, Madame Kollontay återgav dock endast Dekanozovs besked till Söderblom, och samtalet ägde rum under den tid då både UD och MID i god tro väntade på besked om samtliga legationsmedlemmar, Under den tiden var det naturligt för officiella personer att ta frågan relativt lugnt, dock inte för en mor under pågående krig.

Sid, 52, fjärde stycket, Vilket av två nämnda förhör som åsyftas med "efter förhöret uppgav RW..." kan missförstås.

Sid, 60, Ryssarna var tränade att sprida desinformation, Det skedde ofta listigt genom att söka leda en interlokutör in på vissa tankebanor, Abramov nämnde sannolikt af Sandeborgs (inte Sandeborgs) hemsändande för att göra troligt att även RW skulle hemsändas om han påträffades, Novikov nämnde flyganfall anande att vi på svensk sida visste att inga artilleribombardemang eller häftiga markstrider pågick i Pest då RW påträffades, endast spridd skottlossning, Detta var ett av mina skäl att 1951 tvivla på Vysjinskijs svar 1947, Det var också osannolikt att tyskarna, som helt förlorat luftherraväldet, bedrev flygbombning av Pest mer eller mindre på måfå, De var sysselsatta med att täcka sin reträtt.

Sid. 61. Kobulov och MYD visste troligen ingenting om RW.

Sid. 63. Bör ett särskilt avsnitt "muntliga utsagor" förekomma? Om en kronologisk dipositionsprincip tillämpas så konsekvent som möjligt kan i samband med olika delfrågor korta citat från förhören förekomma och de långa referaten placeras som en bilaga "Muntliga utsagor". Detsamma gäller dokument. Jag vågar inte ha en bestämd uppfattning - en sådan fråga klarnar då man skriver - tyvärr ibland så sent att man måste disponera om.

Sid 66. Desinformationerna kan samlad kommenteras, den ungerska radions meddelande att RW dött, skenrättegången mot dem som sades ha dödat RW, Tolstoj-Kutuzow. Det kunde tilläggas att bland felaktiga uppgifter som inkom till UD antogs somliga vara desinformation utan att det kunde bevisas. Desinformation var en vanlig "handläggningsmetod" i olika länders spionverksamhet, särskilt flitigt använd av ryssarna.

Sid. 67. Jag minns inte om jag diskuterade Sohlmans uttalande med honom. Lösryckt kan det väcka undran. Det var givetvis avsett att antyda att MID kunde rädda ansiktet på något sätt även om de frigav RW.

Sid 74. Att någon ledande regeringsföreträdare sagt att förbindelserna mellan Sovjet och Sverige kunde vara återupprättade i slutet av 1957 betvivlar jag. I UD tänkte vi aldrig i sådana termer. Förbindelserna var ju så "normala" som de kunde vara i förhållande till Sovjet utom i RW-ärendet. Kan någon ha sagt att presskampanjen skulle försvagas så småningom? Ett sådant uttalande innebar en bagatellisering av ärendet, vilket varje ledande politiker bör ha "känt på sig" och undvikit utan att behöva tänka sig för. Ett tankeutbyte om publiciteten kan vara lösryckt ur sitt sammanhang.

Sid. 97. Uttalandet att en avrättning borde ha föregåtts av förhör är inte trovärdigt mot hela bakgrunden i detta ärende.

Sid 104. Uttrycket "kan inte helt uteslutas" förekommer också i naturvetenskaplig litteratur, då inte en fullständig statistik föreligger. Det är logiskt sett en plattityd då inte fullständig bevisning finns. Vad som då över huvud taget är tänkbart kan inte uteslutas. Man bör nöja sig med att säga att bevis (hellre dokument) inte föreligger.

Sid 106. "Abakumov vände sig till Molotov". Tvärtom, Molotov frågade.

Sid 107. För min del finner jag det viktigt att reflektera över hur Abakumov uppfattade ordet "likvidering". Vad var hans svarsalternativ:

- 1) Sänd hem honom till Sverige!
 - 2/ KGB bör gömma honom så länge han lever.
 - 3/ Vi gömmer honom, tills vi finner ett sätt att använda honom.
- Kan sådana funderingar i någon form passa in i redovisningen?

Slutfundering: Då redovisningen sker kan det komma intervjuer. Man kan behöva i förväg tänka på även orimliga frågor som kan ställas.

Stockholm 96-08-08.

Per G. Lundberg

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SID 1 (2)

1996-08-09

R 18 5 11

56:52

7

UTRIKESDEPARTEMENTET

Endast för Klinga, EC.

Re Raoul Wallenberg

Ert tjänste 960725.

1. Vid presidentinstallationsceremonin idag påminde jag hittillsvarande ställföreträdande chefen för presidentadministrationen, Krasavtjenko, om det brev till president Jeltsin från Guy von Dardel som jag överlämnat till honom för ca 2 månader sedan. Jag sade att det vore angeläget att ett svar lämnades av Jeltsin. Krasavtjenko, som igår fått nya arbetsuppgifter inom presidentadministrationen med ansvar för kulturfrågor, sade att han lämnat brevet vidare till Jeltsins utrikespolitiske rådgivare, Rjurikov. Jag gick då på Rjurikov, som kände till ärendet och lovade försöka se till att det kom ett svar.

2. I avvaktan på ovanciterade tycker jag inte det finns någon anledning för statsministern att kontakta Jeltsin om Wallenberg. Jag delar således den åsikt som Fredén muntligen framförde till Magnusson vid hans besök här.

3. Uppgifterna om Wallenbergföretagens förberedelser med tyskarna under kriget synes mig gamla och är väl redan invägda i det tidigare utredningsarbetet på svensk resp. rysk sida.

4. Jag bytte idag även några korta ord med amerikanske ambassadören Pickering om Wallenbergärendet, men det tillförde inget nytt.

5. Jag återkommer med mina personliga kommentarer till Magnussons rapportutkast.

HIRDMAN

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Handläggare:
Aambs Stefan Gullgren

1996-08-07 Nr 220 ✓

UTRIKESDEPARTEMENTET

Ex till:

Kols.sek
von Dardel

Carl Persson

Grundberg, EC

Klinga, EC

Magnusson, AI/UTB

Olson, EI/ESEK

Hallqvist, Amb. Kiev

Foyer, EC

exp. 96-08-13

INIC. UTRIKES DEP.		
D.No		
96-08-04		
AVD.	GR.	MAL
P	2	EW

Re Möte på MID i anledning av besök i Moskva av
depr Hans Magnusson i Wallenbergärendet

I anledning av besök i Moskva 5-6 augusti av depr Hans Magnusson i Wallenbergärendet ägde 6 augusti ett möte rum på MID. På rysk sida medverkade Viktor Tatarintsev (MID), Vladimir Vinogradov (FSB), Vladimir Sokolov (MID) samt Konstantin Nikisjkin (MVD). På svensk sida medverkade, förutom Magnusson, aambs Stefan Gullgren från ambassaden.

Nedan en sammanfattning av vad som framkom under mötet.

Inför det planerade mötet i Moskva 3 september med
svensk-ryska arbetsgruppen

Den ryska sidan är inställd på ett arbetsgruppsmöte 3 september och föredrar att mötet koncentreras till en dag (3 september) framför att inleda samtalen redan på eftermiddagen 2 september.

Från svensk sida meddelades att ambassaden tyvärr ej kan tillhandahålla tolk under samtalen. Sålunda framfördes en begäran om att MID måtte ansvara för tolkningen under mötet. Tatarintsev lovade undersöka detta men förutsåg svårigheter att finna en tolk som klarade tolkning svenska-ryska. Från svensk sida klargjordes att tolkning engelska-ryska ej skulle möta hinder.

Magnusson meddelade att Martin Hallqvist fr o m hösten kommer ansvara för Wallenberg-ärendet inom UD. Hallqvist avser även närvara under arbetsgruppsmötet i Moskva 3 september.

Återstående faser av den skriftliga redovisningen av arbetsgruppens verksamhet

Enighet rådde om förslaget att respektive sida skriver var sin rapport men att förordet till rapporterna bör vara gemensamt. Från rysk sida framfördes en begäran om att ett utkast till förord måtte föreligga redan före arbetsgruppsmötet 3 september.

Den ryska sidans rapport kommer föreligga enbart i rysk version då resurser saknas för översättning av rapporten till svenska och engelska.

Magnusson förklarade att förhoppningen på svensk sida var att den svenska rapporten skulle kunna publiceras mot slutet av året i form av en vitbok som i och för sig även kunde omfatta det gemensamma förordet. Som svar på en fråga från den ryska sidan framhöll Magnusson att det ej var den svenska sidans avsikt att publicera alla dokument i Wallenbergärendet som bilagor till vitboken. Vitboken skulle endast innehålla de viktigaste dokumenten. Övriga dokument skulle hållas tillgängliga för den intresserade allmänheten.

Granskning av originaldokument i sitt arkiv-sammanhang

Från svensk sida framhölls vikten av att arbetet med att granska originaldokument i sitt arkiv-sammanhang blir utfört. Arsenij Roginskij ("Memorial") och hans medarbetare är redo att påbörja undersökningsarbetet när som helst.

Vinogradov uttryckte tvivel beträffande Roginskijs möjligheter att få tillträde till Presidentarkivet men antydde att detta problem kanske skulle kunna lösas. Vinogradov förklarade att han samma dag eller dagen därpå skulle kontakta Roginskij för att med denne komma överens om arbetets uppläggning.

Vinogradov framförde önskemål om att den ryska sidan måtte ges möjlighet att genomföra motsvarande granskning av svenska originaldokument i Wallenberg-utredningen i sin arkivkontext och förklarade att en sådan undersökning skulle kunna genomföras av Ziborov (FSB). Magnusson förklarade att den svenska sidan givetvis var redo att tillmötesgå ett sådant önskemål. Vinogradov förutskickade att en förteckning över de dokument den ryska sidan önskade studera i sitt arkiv-sammanhang skulle komma att överlämnas till den svenska sidan.

Hantering och uppföljning av överlämnade utländska dokument (främst amerikanska)

Magnusson hänvisade till de amerikanska och brittiska dokument som överlämnats till Vinogradov i mars (med särskild kopia till Sokolov i juli) och framhöll att det bland dessa främst var det brittiska dokumentet till Dekanozov som var av intresse.

Sokolov förklarade att han i MID:s arkiv funnit några dokument med ledning av de dokument som den svenska sidan översänt men att varken Wallenberg eller den svenska legationen i Budapest nämndes i dessa dokument. Sokolov skulle dock fortsätta sina undersökningar.

På Magnussons fråga om det möjligen kunde finnas några spår i Smersj:s arkiv insköt Vinogradov att man redan konstaterat att så ej var fallet.

Magnusson förklarade att Susan Mesinai nyligen gjort vissa fynd i amerikanska arkiv rörande Otto Hatz. Kanske detta skulle kunna leda till fynd i SVR:s arkiv. Vinogradov framförde tvivel härvidlag, Magnusson hade ju själv sett Hatz' dossier.

Beträffande Schellenberg förklarade Vinogradov att man ej återfunnit något som tydde på att denne skulle ha förhörts av sovjetiska myndigheter.

Magnusson förutskickade att den svenska sidan kunde komma att överlämna fler utländska dokument (sannolikt främst amerikanska) från tiden för andra världskriget till den ryska sidan i framtiden.

Begäran om arkivundersökningar i Vladmir-fängelset

Magnusson erinrade om det brev som nyligen översänts till inrikesminister Kulikov om att få genomföra vissa arkivundersökningar i Vladmir-fängelset. Nikisjkin förklarade att han ännu ej erhållit ärendet för beredning men att han kände till brevets innehåll. Det var dock i dagsläget omöjligt att säga något om vilket beslut ministern skulle komma att fatta i anledning av den svenska framställningen.

Magnusson framhöll att den svenska sidan hoppades på ett positivt svar och att Guy von Dardel och Marvin Makinen var beredda att besöka Vladimir redan i slutet av augusti. *+ efter vilket 3 september*

Nikisjkin uttryckte tillfredsställelse med det faktum att framställningen varit så detaljerad avseende de önskemål som framfördes men framhöll att frågan var mycket komplicerad. Från rysk utgångspunkt ansåg man fortfarande att von Dardel och Makinen inte kunnat göra sannolikt att Wallenberg verkligen suttit i Vladimir. Magnusson underströk att just på grund av osäkerheten härvidlag var det viktigt att genomföra en grundlig undersökning av arkivet i Vladimir-fängelset. På Magnussons fråga medgav Nikisjkin att den ryska sidan ej lyckats identifiera den person som suttit i cell nr 49.

Vinogradov insköt att man från rysk sida givetvis respekterade den svenska sidans önskemål, inte minst av humanitära skäl, men tillade att han själv var skeptisk beträffande möjligheterna att finna något av intresse för Wallenberg-utredningen i Vladimir-fängelsets arkiv.

Övriga frågor

- Den ryska sidan (Vinogradov) fortsätter sökandet efter uppgifter om Kurt Becher.
- Den ryska sidan har ej funnit något av intresse i anledning av Sergo Berias uttalanden.
- Magnusson uttryckte önskemål om att få sammanträffa med Sergej Kondrasjov (f d KGB-man) i anslutning till arbetsgruppsmötet 3 september, helst någon gång under måndagen 2 september. Önskemålet noterades av Vinogradov.

- Enligt den ryska sidan är det högst osannolikt att förre vice-chefen för KGB, Nikolaj Stoljarov, kan bidra med några upplysningar i Wallenberg-ärendet. Stoljarov var en person som kom utifrån, tjänstgjorde som en av flera vice-chefer för KGB under några månader och sedan försvann. Han saknade kunskap om Wallenberg-ärendet när han gav sin presskonferens 1991.

- Den ryska sidan har ej hittat några uppgifter om Isaac Wolfin. Nikisjkin skall ånyo försöka fastställa om han fortfarande finns i livet.

- Magnusson framförde än en gång önskemål om att få sammanträffa med Statskevitj (f d ambassadråd i Stockholm och KGB-man). Önskemålet noterades av Vinogradov.

- Magnusson framförde önskemål om att än en gång få sammanträffa med Vladimir Krjutjkov, f d KGB-chef. Vinogradov betvivlade att Krjutjkov skulle gå med på ett sådant möte men förklarade att den svenska sidan givetvis hade frihet att begära ett sådant sammanträffande om den så önskade.

- Beträffande granskningen av originaldokument i sitt arkivsammanhang underströk Magnusson betydelsen av att detta arbete påbörjas så snart som möjligt, före arbetsgruppsmötet 3 september.

- Den ryska sidan framförde som sin utgångspunkt att arbetsgruppens verksamhet avslutas före årsskiftet.

- Magnusson underströk att arbetsgruppens upplösning ej skulle innebära slutet för efterforskningarna för att klarlägga Raoul Wallenbergs öde. Eftersom arbetsgruppen ej lyckats bringa

klarhet härvidlag skulle arbetet fortsätta, dock i annan form. Den ryska sidan (Tatarintsev) förklarade sig införstådd härmed.

- Tatarintsev utlovade kopia av det begärda KGB-dokumentet från 1955 till arbetsgruppsmötet 3 september.

Lars Fredén

7th us 96-08-19

Ministry of Foreign Affairs
 Office Department,
 CM1
 0333
 Stockholm
 Sweden.

4th Full Tit
 96-09-12
 exp. ✓

Delges

von Dan
 Carl Per
 Magnus
 Olson, E1/ES/EC
 Foyer, EC
 Hallqvist, EC
 Amb Moskva
 Amb Tel Aviv

Ex fill,

Ragnar Runberg, Tode Konsult
 exp 96-09-12

Wright
 Farm
 Lane

Send COSIDJ

INK. 19-7-96
 D.NO 201/003
 1/10 - 12
 12
 AMV. GR. MAL. EW.

Dear Mr. Olsson. Attention Hauge Olsen.

I was so happy to have some of your time last December was helpful to read through the copies of the files which you gave me.

Whilst in Dresden was able to locate the man in the newspaper article. He was in a work camp, Warkuta, north east of Moscow. There was a "Wallberg, Wallenberg" in the same camp. He didn't know Raoul might still be alive. I mentioned the authorities or family should know about this camp. I know he contacted some because we were at a small meeting in New York at the end of March with the US & Raoul Wallenberg Society.

In Berlin I had 2 meetings with a Jewish man. He was working in the underground in Berlin from 1941 onwards. In the Autumn of 1944 he was told by a Gestapo man that a Swedish Diplomat was in town asking for you. He believed this very fact saved him from harsher treatment when he was captured later by the Gestapo. This man's boss was working in the Underground in Budapest and now lives in Israel.

When I asked if he knew what Raoul was doing in Berlin he surprisedly answered "To see Graf Bernadotte of course - He was working with the Red Cross. I was informed he was known to be anti-Russian".

Since meeting this man in Berlin. I have re-read the booklet you gave me on Raoul. I am now feeling the name which was written for me was Bernadotte. I feel the Red Cross person Raoul spent time with was probably Folke Bernadotte although my contact wrote Graf Bernadotte.

When asked where did Raoul stay? He assumed he stayed at the Swedish Embassy. This Embassy was in the former East Berlin. Because the consulate has moved to West Berlin all records have been transferred to Stockholm.

Since leaving Berlin I've read some history and discovered the Church of Sweden in Berlin was very active and assisted Jews and helped some to escape to Sweden. Naturally I wondered if Raoul made contact with the Church workers in Autumn 1944.

I am sorry to take so long to let you know the little information I gained.

In New York I was informed the Soviet authorities were making it harder to get any information from old files. I trust your visit in February was fruitful. The gentleman from Dresden informed me his files were found in a city in Belorussia. He couldn't understand that because he never visited that area. He was 93 years in Warkuta.

I hope that all secret information will come out into the open and that your effort will be rewarded by a complete picture of what happened you a very special Swedish gentleman.

Yours sincerely.

Daphne Conventry.

NO	225/012
96	08-12
P	GP 2
	MAL EU 1

Leif Leifland

Stockholm/Strängnäs den 12 augusti 1996

Ronul Wallenberg.

Ambassadrådet Lage Olson
Utrikesdepartementet.

a.a. -

Översatt kopier av
amerikanska CIA -
dokument ("37 dokument")
finskrivna i början av
1994 av National Archives
titel tit. 96-09-12

Broder Lage,

Jag håller f n på att skriva en bok om de svensk-
amerikanska förbindelserna under de ambassadörlösa
åren 1972-74. Jag ägnar några sidor åt en
framställning från fru von Dardel till Kissinger 1973.
Har beställt State Departments declassified papper,
men det tar erfarenhetsmässigt lång tid, ofta år, innan
man får dokument därifrån. Tillåter mig därför att
vända mig till Dig. Tror Du att UD från amerikanerna
fått följande papper (jag vet att de är declassified,
Sven Strömberg från TV fick ut dem redan 1979, men
har slarvat bort dem):

1. skrivelse från fru von Dardel den 26 juli 1973
2. föredragningspromemoria (Thomas Pickering) den
21 augusti 1973, med påteckning av Kissinger den 15
oktober 1973: "Disapproved" - Kissinger ville alltså
inte göra en framstöt i Moskva till förmån för R. W.

Som sagt: om UD fått dessa papper - och andra
dokument i samma dossier - från Washington, skulle
jag vara mycket tacksam få kopior.

Önskar Dig en fortsatt skön sommar!

Thomas Ling

NYBROGATAN 77, 114 40 STOCKHOLM
TFN (46) 08 - 661 46 12
TELEFAX (46) 08 - 663 16 13

KELLINGE, 645 92 STRÄNGNÄS
TFN (46) 0152 - 80 178
TELEFAX (46) 0152 - 80 178

1481

~~SECRET~~

FRP:
DEFERRED TELEPOUCH

CONF: [REDACTED]

79 2199913

PAGE 001

TOT: 241033Z MAR 79

WASHINGTON 405531

~~SECRET~~

DEFERRED TELEPOUCH 241033Z WASHINGTON 405531

TO: [REDACTED]

FROM: [REDACTED]

SUBJECT: [REDACTED]

REF: DIRECTOR 403323

1. US EMBASSY STOCKHOLM 19 MAR 1979 TELEGRAM TO STATE DEPT (INFO TO COPENHAGEN, HELSINKI, LONDON, OSLO, MOSCOW AND REYKJAVIK) REPORTED FOLLOWING:

*STOCKHOLM DAILY DAGENS NYETER GAVE BROAD COVERAGE MARCH 18 TO ARTICLE ALLEGING THAT FORMER SECRETARY KISSINGER, IRRITATED BY SWEDISH CRITICISM OF US VIETNAM POLICY, STOPPED AN INSTRUCTION TO THE US EMBASSY IN MOSCOW IN OCTOBER 1973 REQUESTING THE EMBASSY TO TAKE UP THE CASE OF THE MISSING SWEDISH DIPLOMAT RAUL WALLENBERG WITH SOVIET FOREIGN OFFICE. THE ARTICLE WAS WRITTEN BY SWEDISH RADIO'S LONDON CORRESPONDENT SVEN STROMBERG WHO OBTAINED NUMBERS OF FORMERLY CLASSIFIED DEPARTMENT DOCUMENTS UNDER THE FREEDOM OF INFORMATION ACT. SUMMARIES OF STROMBERG'S ARTICLE HAVE BEEN PUBLISHED BY MOST OTHER PAPERS AND GIVEN PROMINENT COVERAGE ON RADIO AND TELEVISION.

*SEQUENCE BEGAN WITH MAY 1973 LETTER TO KISSINGER FROM WALLENBERG'S MOTHER, MAY VON DARDEL WALLENBERG, REQUESTING US ASSISTANCE. THIS LETTER REACHED KISSINGER IN AUGUST 1973 ACCOMPANIED BY EUR BRIEFING MEMORANDUM, SUGGESTED LETTER ON BEHALF OF SECRETARY TO MRS. WALLENBERG, AND CABLE INSTRUCTION TO EMBASSY MOSCOW. CABLE WAS IN THREE PARTS, OF WHICH FIRST TWO WERE BACKGROUND, THIRD SECTION OF CABLE REQUESTED AMBASSADOR TO CONTACT MFA AND OBTAIN INFORMATION ON WALLENBERG. EXERCISE ENDED, HOWEVER, ON OCTOBER 15, 1973 WITH KISSINGER VETO. NEITHER CABLE NOR REPLY TO MRS. WALLENBERG WAS SENT. PRESS NOTED THAT MRS. WALLENBERG DIED SEVERAL MONTHS AGO.

*COMMENT: WHILE STROMBERG DOES NOT CLAIM WALLENBERG MYSTERY WOULD HAVE BEEN SOLVED HAD MOSCOW DEMARCHE BEEN AUTHORIZED,

~~SECRET~~

~~SECRET~~

DEFERRED TELEPOUCH

79 2199913

PAGE 002

TOT: 241033Z MAR 79

WASHINGTON 405531

ARTICLE IS REplete WITH HINTS THAT THIS COULD WELL HAVE HAPPENED.
ARTICLE ALSO CHIDES SWEDISH GOVERNMENT FOR NOT USING US CONNECTION
MORE OFTEN IN PAST TO CLARIFY WALLEBERG STATUS. EMBASSY POUCHING
TRANSLATION OF COMPLETE ARTICLE (EUR/NE).

2. FILE:

CA AUTHORITY: PERSPECTIVE HUMAN RIGHTS IN THE USSR AND EASTERN
EUROPE (DIRECTOR 0389187)

END OF MESSAGE

~~SECRET~~

London Observer - March 31, 1972

The Wallenberg Case - Article by Sven Strömberg

Censored archives support guesses on espionage

After Raoul Wallenberg disappeared in January 1945 in connection with the Russian invasion of Hungary his fate has been brought up repeatedly in the U.S. The amount of documents that have been de-classified is large but behind all the wings there are still documents that are classified, entire pages have been crossed out in some of the material. This might be the proof that Raoul Wallenberg did not only work for the protection of the Jewish refugees. The frequently discussed espionage theory is close at hand.

It was at the initiative of the then American Minister to Stockholm, Hershel Johnson, that Wallenberg was commissioned to the Swedish Legation in Budapest and his efforts to help Jewish refugees was also financed with American money.

This was money that had been collected via Jewish organizations and channelled through a special refugee bureau - WRB - War Refugee Board.

When it comes to the American efforts to assist Sweden in its search for Raoul Wallenberg immediately after he disappeared they were almost moving. Hershel Johnson in particular brought up his case several times, and he was backed up by several leading politicians - e.g. Secretary of State Edward Stettinius and Secretary of Finance Henry Morgenthau. The latter was strongly involved and wanted to be kept personally informed about the development.

Hershel Johnson managed after a request to the Department of State to have Secretary of State Edward Stettinius on April 9, 1945 request to the U.S. Embassy in Moscow to give the Swedish Legation there "every support possible in its appeal to the Russian Government for assistance to determine Wallenberg's fate". In the telegram a special reference is made to the particular American interest in Wallenberg's activities in Hungary.

The American Ambassador to Moscow, Averell Harriman, reported to the Department of State in a cable dated April 12 that the Swedish Legation had no reason to believe that the Russians were not doing everything they could to find out what had happened to Wallenberg. The Legation did not find it desirable that the Americans made a request re Wallenberg to the Soviet Foreign Office.

These offers for help - which Sweden thus officially rejected - have been commented several times before. But after having studied the entire picture - when the authorities in the U.S. has released the material - the Swedish unwillingness to accept American support on this matter seems completely unforgivable.

The Raoul Wallenberg case might never have been a mystery if the U.S. had been allowed to intervene at this point in time. The American engagement was both strong and passionate. It was the actions by Swedish politicians and officials who caused Wallenberg's long sufferings - this is the

sad truth and this truth has to be repeated once again. Especially now when the enormous heap of Swedish Wallenberg papers - suitably cleaned - are expected to be released for the NSA shortly.

The American interest in Wallenberg has cooled off over the years. In a letter to Stig Ramel, head of the Nobel Foundation, written in 1974 by Henry Kissinger in answer to a request on account of Wallenberg's mother it says:

Dear Mr. Ramel:

Thank you for your letter of February 20, 1974 in which you on account of Mrs. Maj. von Dardel request certain information regarding Raoul Wallenberg's fate. Let me first say that I deeply sympathize with Mrs. von Dardel's efforts to once and for all find out what has happened to her son. It is indeed tragic that his case still has not been solved after so many years after the end of World War II. I am furthermore completely aware of the humanitarian actions of Mr. Wallenberg in saving so many people from the Nazi concentration camps.

In reply to your and the Swedish Government's request our archives have been scrutinized in order to determine if the U.S. Government disposes over information that can shed additional light on Mr. Wallenberg's case. Unfortunately, these efforts did not provide any such information which also the Swedish Government will be informed of. I regret that my answer is not more encouraging.

Sincerely,
Henry A. Kissinger.

And in this spirit the official and so far available American treatment of Raoul Wallenberg's disappearance ends. But in the wings there is still material which is highly classified. In my research here entire documents have been withheld with reference to that they are too sensitive - and it did not help to appeal to higher authorities either - and also pages or parts of certain pages in the available material was omitted or crossed out for the same reason.

This might be the proof that Raoul Wallenberg was not only working to protect and liberate Jewish refugees. The often discussed spy theory is close at hand. The American Organization Office of Strategic Studies, which preceded CIA, was in its most active period in the mid-1940's, and it needed agents not least in the Balkan States for its activities. Raoul Wallenberg was with his background (for example academic studies in the U.S. and his position at the Swedish Legation in Budapest) a perfect candidate for this. It is also when statements about Wallenberg's tasks as a spy are commented in the now released documents from the Department of State in Washington that the authorities decided to censor the material.

In a confidential dispatch from Stockholm to State Department on February 25, 1957 (two days after the USSR spoke up and declared that Wallenberg was dead) the Swedish reactions to the reply were summarized. In a comment to these a large portion of the text was erased. It comes after the following introduction:

Article by Mats Holmberg:

NFA Official: "The cold war came in between"

"We have no notes to the effect that the U.S. by itself offered to look for Raoul Wallenberg. On the other hand it's correct that Sweden was considering to request assistance from the Americans. The reason we never did was probably the general political situation in 1945. The cold war had begun and it was uncertain how the Russians would have reacted to an American intervention."

This is what Sven Hirdman at the NFA's Political Section says. Hirdman's explanation coincides with the official story that the NFA established already in 1965. Sweden's Ambassador to Moscow in 1945, Staffan Söderblom, also supports this version.

"If we rejected an American offer for assistance it must have been because we did not know if such an intervention would have helped or made the matter even more difficult. We have no reason to believe that Wallenberg was a U.S. spy" Söderblom says.

The Russians already from the very beginning made apparent efforts to see to it that the Raoul Wallenberg affair would not upset Swedish-Soviet relations, Staffan Söderblom says.

"We heard from them unusually quickly and they told us that Wallenberg, at his own initiative had surrendered to the Russian troops in Hungary" he says.

"They said that he felt threatened by the Hungarian Nazis and this was the reason why he turned himself in to the Russians. I find it hard to believe that the Russians would have said this if they had the intention of killing him."

Staffan Söderblom got to call on Joseph Stalin to bring up the matter - a remarkable gesture from the Russians, he says.

"I made the statements which I had prepared - about how the Government and people of Sweden wished for correct relations with the Soviet Union, and Stalin interrupted me immediately with the words "just what I wish too". Then I thought the audience was over, when Stalin suddenly asked me if I had any special wish.

Stalin took down Raoul Wallenberg's name, letter by letter, Staffan Söderblom says.

"Then we did not hear anything, and I believe we will have to realistically face the fact that the entire case will remain a mystery. This is sad, but the Swedes did what they could" Söderblom said.

01/22/

~~CONFIDENTIAL~~

FRP: , , , , 161

STATE

ACTION: NONE

INFO: [REDACTED]

79 2170554

PAGE 001

NC 2170554

TOR: 191627Z MAR 79

DD RUEA118
ZNY CCCCC ZOC STATE ZZM
TSTU331:
DD RUEHC
DE RUDKFM0 1190 0781550
ZNY CCCCC ZZM
O R 191531Z MAR 79
FM AMEMBASSY STOCKHOLM
TO RUEHC/SECSTATE WASHDC IMMEDIATE 6273
INFO RUDKPN0/AMEMBASSY COPENHAGEN 6524
RUDKHLO/AMEMBASSY HELSINKI 3755
RUDTC/AMEMBASSY LONDON 5070
RUDKSN0/AMEMBASSY OSLO 5006
RUEHMO/AMEMBASSY MOSCOW 1306
RUDISDF/AMEMBASSY REYKJAVIK 2550
BT
C O N F I D E N T I A L

LIMITED OFFICIAL USE STOCKHOLM 1190

E.O. 120651 N/A
TAGS: PEPR, PINS, SM, UR, US
SUBJ: SWEDISH PAPER ALLEGES SECRETARY KISSINGER BLOCKED ATTEMPT
TO LOCATE RAJUL HALLENBERG

REF: STOCKHOLM 0430

1. STOCKHOLM DAILY DAGENS NYMETER GAVE BROAD COVERAGE
MARCH 18 TO ARTICLE ALLEGING THAT FORMER SECRETARY
KISSINGER, IRRITATED BY SWEDISH CRITICISM OF US
VIETNAM POLICY, STOPPED AN INSTRUCTION TO THE US
EMBASSY IN MOSCOW IN OCTOBER 1973 REQUESTING THE EMBASSY
TO TAKE UP THE CASE OF THE MISSING SWEDISH DIPLOMAT
RAJUL HALLENBERG WITH SOVIET FOREIGN OFFICE. THE
ARTICLE WAS WRITTEN BY SWEDISH RADIO'S LONDON
CORRESPONDENT SVEN STROMBERG WHO OBTAINED NUMBERS OF
FORMERLY CLASSIFIED DEPARTMENT DOCUMENTS UNDER THE
FREEDOM OF INFORMATION ACT. SUMMARIES OF STROMBERG'S

~~CONFIDENTIAL~~

Pets
S. Paul
(only one copy)
recd

~~CONFIDENTIAL~~

STATE

70 2170554

PAGE 002
TOR: 191627Z MAR 79

MC 2170554

ARTICLE HAVE BEEN PUBLISHED BY MOST OTHER PAPERS
AND GIVEN PROMINENT COVERAGE ON RADIO AND TELEVISION.

2. SEQUENCE BEGAN WITH MAY 1973 LETTER TO KISSINGER FROM
WALLENBERG'S MOTHER, MAY VON DARDEL WALLENBERG, REQUESTING
US ASSISTANCE. THIS LETTER REACHED KISSINGER IN
AUGUST 1973 ACCOMPANIED BY EUR BRIEFING MEMORANDUM,
SUGGESTED LETTER ON BEHALF OF SECRETARY TO MRS.
WALLENBERG, AND CABLE INSTRUCTION TO EMBASSY MOSCOW.
CABLE WAS IN THREE PARTS, OF WHICH FIRST TWO WERE BACKGROUND.
THIRD SECTION OF CABLE REQUESTED AMBASSADOR TO CONTACT
MFA AND OBTAIN INFORMATION ON WALLENBERG. EXERCISE
ENDED, HOWEVER, ON OCTOBER 15, 1973 WITH KISSINGER VETO.
NEITHER CABLE NOR REPLY TO MRS. WALLENBERG WAS SENT.
PRESS NOTED THAT MRS. WALLENBERG DIED SEVERAL MONTHS AGO.

3. COMMENT: WHILE STROMBERG DOES NOT CLAIM WALLENBERG
MYSTERY WOULD HAVE BEEN SOLVED HAD MOSCOW DEMARCHE
BEEN AUTHORIZED, ARTICLE IS REplete WITH HINTS THAT
THIS COULD WELL HAVE HAPPENED. ARTICLE ALSO CHIDES
SMED: H GOVERNMENT FOR NOT USING US CONNECTION MORE OFTEN
IN PAST TO CLARIFY WALLENBERG STATUS. EMBASSY POUCHING
TRANSLATION OF COMPLETE ARTICLE (EUR/NE).
KENNEDY-MINOTT

END OF MESSAGE

~~CONFIDENTIAL~~

Dagens Nyheter March 18, 1979

Article by Sven Strömberg:

Kissinger stopped U.S. action for Raoul Wallenberg

An official American action in Moscow to throw some light upon the Wallenberg affair was stopped as late as six years ago. The then Secretary of State Henry Kissinger suddenly in November 1973 said "no" to new actions and diplomatic pressures on the Soviet Union. The reason was that he was irritated about the Swedish criticism against U.S. involvement in Vietnam. The action, that had been well prepared, could have given the definite answer to the unanswered questions around the disappeared Swedish diplomat. This is all clear from classified documents in Washington that Sven Strömberg has studied.

Raoul Wallenberg was in the late 1973 being discussed a top political level in Washington. Detailed instructions were written down on a telex tape, and it only had to be fed into a teleprinter. The American Ambassador to Moscow was to be given a direct order to intervene in the Raoul Wallenberg affair.

A letter to the now deceased Mrs. Maj von Dardel, Raoul Wallenberg's mother, was written at the same time. It was dated July 26, 1973.

The letter contained far-going promises for help in her ardent attempts to determine her son's fate. But the letter was never signed, and it was never sent to Sweden. It was placed among other background material about Wallenberg together with the unsigned order to the Moscow Embassy in State Department archives. On top of the document it says: "Disapproved by Kissinger - 10/15/73.

So it was thus Kissinger himself - once persecuted himself as a Jew by the Nazis - who decided this matter and went against his own experts on the Soviet Union and Sweden in the EUR division of the Department of State.

Kissinger's decision is one example of the irony of this entire affair. Because it is as a matter of fact Wallenberg's work with helping Jewish refugees is the main thread in all American communications about the missing Swede. And his work for the Jews was the main point in the plan which Kissinger rejected.

The American ties to Wallenberg's work in Hungary during the war were also strong and have been proven many times - not least through direct payments of American money to pay for Wallenberg's work.

But 1973, when the plans for American direct efforts were outlined in the Department of State in Washington, was not a good year for Sweden in the U.S. This was particularly true when it came to Secretary of State Henry Kissinger and President Richard Nixon.

The extremely frustrated relations was a result of Sweden's increasingly critical stand against U.S. Vietnam policies. It has become known afterwards that most of the anger came from Henry Kissinger in person, who was especially insulted because of the allusions to Nazi-like crimes against Vietnam.

It is remarkable that the Raoul Wallenberg affair at all was given such a detailed attention in Washington at this late date. This indicates a permanent interest within the Department of State and that a great deal remains to be said about this matter.

Against the background of this and the amount of material there is in U.S. archives about Raoul Wallenberg and his connections with WRB (War Refugee Board - President Roosevelt's large aid program for Jewish refugees in Europe) makes it even more regrettable that the official Sweden did not try harder to get help from the U.S.

Thorough studies in various archives (National Archives, Washington State Department Archives, ditto. Roosevelt Library, Hyde Park, New York, and others) show that Wallenberg's work and disappearance as well as the efforts from Swedish authorities to determine his situation was carefully followed up in the U.S.

In the beginning of Raoul Wallenberg's absence, the U.S. offered to help in the search for him by using pressure in Moscow, but Sweden did not wish to take the U.S. up on the offer. The interest in Wallenberg was then at its peak and the case was carefully followed up by several secretaries in Roosevelt's cabinet.

It is thus completely conceivable that a joint Swedish-American diplomatic project could have been worked out to once and for all determine what had happened to Raoul Wallenberg.

The Department of State certainly had the interest and this interest might have been revived after Kissinger's resignation and the restored Swedish American relations.

Now it seems as if the case - in spite of a reawakened interest because of witnesses testifying that Wallenberg still was alive in 1975 - will be placed in the historic files through the Government's decision to release the Swedish Wallenberg archives.

The MFA says that the efforts to create full knowledge about Wallenberg's fate are to be continued, but every new request to the Soviet authorities get the same answer and follow the same vain pattern.

It should not be this way. With more of an effort the collective American Wallenberg picture should have been used to initiate a cooperation with the Americans.

The Freedom of Information Act is an excellent instrument for research in the U.S. By requesting in writing to study classified documents, otherwise highly confidential material can become available. It is up to each and everyone to make such research in American archives, and it is also this ~~same~~ method that was applied to obtain the information in this article.

In the same way it can now also be shown how Mrs. Maj von Dardel carried on her fight all alone in the U.S. with letters and calls. She was the person behind the final persuasion of the U.S. to intervene - which they would have done had it not been for Mr. Kissinger.

In a letter, where she also criticized the Swedish Government for its passivity, she turned in May 1973 to the Department of State and requested help. They were moved there by her long uncertainty and emphasized in particular the picture of the aging mother, more than 80 years old, who could not find peace until she knew what had happened to her son. In the letter, which was sent directly to Kissinger, but out of routine was handled by EUR, May von Dardel wrote the following among other things:

" Djursholm, May 4, 1973

Mr. Henry Kissinger:

I have with the greatest admiration followed your unflagging and successful fight for peace in the Far East. I now turn to you about my son Raoul Wallenberg, born in 1912. His father was a cousin of Jacob and Marcus Wallenberg, whom I suppose you know well.

In 1944, at the request of the then U.S. Ambassador to Sweden, Hershel Johnson, my son accepted XM as a Secretary at the Swedish Legation in Budapest to lead a rescue operation for Hungarian Jews, persecuted by the Nazis. Thanks to his successful efforts several thousand Jews were saved.

When the Soviet troops arrived in Budapest in January 1945, my son was taken prisoner by them, since they paradoxically enough believed he was a spy. He was brought to Moscow and imprisoned.

Repeated requests from Swedish authorities regarding my son's fate remained unanswered until August 18, 1947, when the Soviet Minister for Foreign Affairs, Vyshinskiy, in a memorandum explained that Raoul Wallenberg was not in the Soviet Union and must be considered killed during the fighting in Budapest or imprisoned by the Nazis.

Later on a number of repatriated prisoners assured us that they had been in contact with my son in various prisons in Moscow during the years 1945-1947. Their testimonies were transmitted to the Soviet Foreign Minister.

In a memorandum dated February 6, 1957 Foreign Minister Gromyko informed the Swedish authorities that they had found no trace of Raoul Wallenberg, but on the other hand they had found a document among the Lubjanka Prison files which referred to him.

The document, a hand-written report from July 17, 1947 and signed by the head of the prison hospital, Colonel Smoltsov, and transmitted to the then Minister for Domestic Soviet Security, Abakumov, declared that the prisoner Wallenberg had died during the night, probably from a heart attack. According to Gromyko's memorandum it must therefore be assumed that Wallenberg died in July 1947. With reference to this document both Chrustjev and Kosygin later on answered Swedish requests regarding my son that he was dead.

Several returning prisoners, however, assured that Raoul Wallenberg still was alive in Soviet prisons after 1947. A Soviet scientist said in 1961 that Raoul Wallenberg was at a Soviet mental hospital at the time. In spite of this the Swedish Government is presently unwilling to make additional requests at the Soviet authorities regarding my son.

I now ask you, who through your outstanding efforts have freed thousands of prisoners, to against the background of my tragic uncertainty about what really happened to my son after he was imprisoned, to inform me if you have a possibility to do something which could shed new light on my son's fate, and if he still is alive to bring him back to freedom.

With outmost respect,

Maj von Dardel Wallenberg."

On August 21, 1973 - nearly four months later - the letter reached Henry Kissinger. Attached was a classified memorandum where Mrs. von Dardel's viewpoints were commented and also including a detailed description of the entire Wallenberg case.

In this file there is also an unsigned letter to Maj von Dardel and a cable all ready to be telexed to the U.S. Embassy in Moscow ordering them to begin new investigations.

The classified documents also include a recommendation to Kissinger to approve the project and it was signed by five different political and diplomatic experts at various levels within the Department of State. It reads:

Confidential Memorandum to Henry A. Kissinger, The White House.

Subject: Letter to Mr. Kissinger re Raoul Wallenberg.

The attached letter and memorandum from Mrs. Fredrik von Dardel regarding her son, Raoul Wallenberg was sent to our Embassy in Stockholm with a request that it transmitted to letter to you. In her letter, Mrs. von Dardel asks you to make requests (presumably among the Soviet leaders) re her son.

He was a Swedish diplomat in Hungary and was captured in 1945 by Soviet authorities in Budapest. Despite the fact that the Swedish Government has made repeated efforts to determine Wallenberg's fate, the Soviet Government has maintained that Wallenberg died in a prison in Moscow on July 1947.

The Swedish Government has been unwilling to make additional requests about Wallenberg since 1965, in spite of the unsatisfactory answers from Soviet. As Mrs. von Dardel points out, her son went to Budapest in 1944 at the request of the then U.S. Ambassador to Sweden to lead a rescue operation for Hungarian Jews and his efforts saved thousands of Jews from death.

Since Mrs. von Dardel now is 80 years old and at poor health, she probably wishes to make one last attempt to determine her son's fate before she passes away. Considering the compassion on just feel in this case and the fact that the U.S. Government was behind Wallenberg's mission in Hungary, we are of the opinion that we ought to take a positive stand to Mrs. von Dardel's request and offer to make new inquiries at the Soviet Foreign Office without therefore giving her false hopes that this would lead anywhere.

Recommendation: that you approve the attached draft letter to Mrs. von Dardel and that it is signed by an officer at an appropriate level in State Department.

Thomas R. Pickering
Executive Secretary

Among those who worked out this material was J. P. Owens at EUR/NE and Walter Stoessel at EUR.

The letter to Mrs. von Dardel which was enclosed was thus ready for signature and reads:

Dear Mrs. von Dardel:

Dr. Henry Kissinger has asked me to reply to your letter and memorandum of May 4, 1973, in which you discuss your efforts to determine the fate of your son, Raoul Wallenberg, who has been missing since 1945.

First let me say that I sympathize deeply with your wish to find out definitely what has happened to your son. It is indeed tragic that so many years after the end of World War II your son's fate remains undetermined.

In view of the humanitarian nature of the case and your son's efforts on behalf of the Hungarian Jews during World War II, the United States Government is prepared to make inquiries regarding your son's fate of the Soviet Government through the American Embassy in Moscow. At such time as an answer is received, we will communicate it to you promptly. However, in view of the many years that have gone by since your son disappeared and earlier failures to provide further information about his fate, I must ask you not to be too optimistic regarding our possibilities of obtaining ~~KXX~~ more exact information about his case.

With my deepest sympathy for your suffering during all these years.

Respectfully,

..... July 26, 1973

So far the letter which never reached Mrs. von Dardel.

The cable from the Department of State in Washington to the Embassy in Moscow consisted of three parts, of which the first two explained the nature of the matter and the background to what has been described in the Department's memorandum to Kissinger. The last paragraph orders the U.S. Ambassador to contact the Foreign Office (in Moscow) and request available information about Wallenberg.

The cable had been prepared and was already typed on a telex tape to be fed to the telex system which connects the headquarters in Washington with the Embassy in Moscow.

Everything was thus ready to go. All it took was a formal OK by Kissinger for the Wallenberg case to have entered a new and possibly concluding phase. But Kissinger said "no".

And the question remains with just as many question marks as before: Why is the Raoul Wallenberg such a difficult mystery to solve???

This affair was mentioned on the TV news on Sunday as well as in Aftonbladet and Expressen.

UTRIKESDEPARTEMENTET

EI/ESEK

Ambr L Olson

exp 960812/son

a.c.r. / Jw

T E L E F A X

Sid 1 (3)

Vid begäran om repetition:
Var god ange även den enhet
(EI/ESEK) som sänt faxet!

Datum
1996-08-12

Dnr

225/002

Dossierbet.

P 2 Eu

Kenne Fant
Frankrike

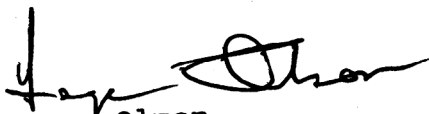
Fax nr: 009 33 93 77 73 72

Raoul Wallenberg

Bäste Kenne Fant,

Sent omsider har jag erhållit en översättning av Ditt
brev vilken jag härmed bifogar tillsammans med
originaltexten, som är skriven på ukrainska.

Med vänlig hälsning

Lage Olson

Dear Mr. Kenn Faut,

Dear Mrs. Susanna,

Dedicating your book to me You, Mr. Faut, gave me an unexpected and great honor.

I am also grateful to Mrs. Susanna. Without your assistance I would have no idea that a Swedish writer dedicated his work to me. I would like to meet you but Florida is so far away. I was there in 1987. I also visited Nort. From the house of Riznyk I admired the lake where fish - real sportmen lived, they jumped 2 meters high above the surface of the lake. It is a bit upsetting that people there do not have either spring or winter. People always like to wait for something, some changes to happen.

I express my deep gratitude to Mrs. Susanna because only due to You, Mrs. Susanna, I have the book. Hearing Your voice over the telephone I had an impression that you constantly need to devote your efforts to some activity which would fill in your great Sole.

Please, accept my apologies for being so talkative.

I wish you and Mr. Faut all the best.

Danylo Shumuk.

Шановний Панокенне Фаут. Шановна Пані Сусанне!

Ви, Пане Фаут, своїм присвяченням книжкі на моє ім'я, зробили для мене дуже велику і несподівану честь. Дякую Вам, дуже, дуже дякую і обнімаю.

Дякую також Пані Сусанні. Без Вашої участі я б навіть і не знав би про те, що шведський письменник присвятив мені свою працю. Хотілося б Вас бачити, але для мене Флорида надто далека. Був там в 1987 році.

У Норт також був декілька днів. З хати Різника любувався озером, у якому живуть риби-спортсменки; вони з води у гору вискакували на метрів два. Погано тільки, що люди там не мають ані восни, ані зими.

Люди ж завжди люблять щось ждати, щоб були якісь переміни.

Дуже дякую і Пані Сусанні, бо тільки завдяки Вам, пані Сусанна, я маю ту книжку. Почувши Ваш голос по телефону, у мене витворилося таке враження, що Вам завжди треба бути всеціло відданою якійсь справі, яка б заповнювала всю Вашу велику Душу.

Простіть мені за мою балакучість.

Бажаю Вам і панові Фаут
всіх благ.

Данило Шумук

27.5.99 р.

SVERIGES AMBASSAD
OSLO

Handläggare: Per Norström

1996-08-14

SID 1 (1)

DELGES/BF

SB
UM
BMK
KABS
URP
SS LUND
EC

INK. UTRIKESDEP.		
D.No		
1996 -08- 14		
AVD.	GR.	MÅL
0	2	Eu

UTRIKESDEPARTEMENTET

Re Raoul Wallenberg

För UD/EC (Hans Magnusson) från Norström

Under ett samtal med historieforskaren Sven Holtmark vid institutet för försvarsstudier (IFS) i Oslo kom Wallenberg-fallet upp. Holtmark, som talar flytande ryska, har regelbundet besökt Moskva och har tillgång till delar av MID:s arkiv. Han kunde berätta att han vid flera tillfällen stött på referenser till Raoul Wallenberg. Han utgick från att det mest var känt av svenska UD men var beredd, att om intresse finns, samtala med någon från svenska UD. Bl a hade han, efter att ha tagit del av originalmanuskripten, synpunkter på tolkningar som förekommit i olika artiklar om Wallenberg-fallet. Holtmark kan nås på IFS tel 009 - 47 - 22 40 31 05 eller privat: 67 12 34 35.

Anneling

MINISTRY FOR
FOREIGN AFFAIRS
Division for
European Integration
STOCKHOLM

T E L E F A X Page 1 of 1

exp 960815/88n

When requesting a repetition,
please state the following
Division: EI/ESEK

Dnr

227/003

Dossierbet.

P 2 Eu!

A. A.

DATE: 14 August 1996

TO: Ms Susanne Berger
USA or Hannover, Germany

Fax No: 009 1 703 536 6253
009 49 511 3900 139 ✓
009 49 511 6290 17

SUBJECT: Raoul Wallenberg

Dear Susanne,

As you may already know the next meeting on the RW case will be held on 3 September, 1996 in Moscow preceded by an internal meeting at our Embassy on 2 September. I do hope you will be able to go to Moscow and participate in the discussions. Could you, please, apply for a visa in Washington or New York?

Mr Magnusson will probably give more information about the two meetings in due course.

I am looking forward to hearing from you in the near future.

Yours sincerely,

Lage Olson
Lage Olson

PS I have sent a few Polish documents to your address in Hannover. Could you, please, inform me about your current postal address in the US?

MINISTRY FOR
FOREIGN AFFAIRS
Division for
European Integration
STOCKHOLM

T E L E F A X Page 1 of 1

When requesting a repetition,
please state the following
Division: EI/ESEK

Dnr

Dossierbet.

227/004

P2 EU¹

exp 9/6 08/15/96

a.a. / 10

DATE: 14 August 1996

TO: Ms Susan Mesinai
The Ark Project
New York, N.Y.
USA

Fax No: 009 1 212 691 6436
or 009 1 212 645 7495
(Computer Zone, Inc)

SUBJECT: Raoul Wallenberg

Dear Susan,

As you may already know the next meeting on the RW case will be held in Moscow on 3 September, 1996 preceded by an internal meeting on 2 September at our Embassy. I do hope you will be able to go to Moscow and participate in the discussions. Could you, please, apply for a visa in New York?

Mr Magnusson will probably give more details about the two meetings in due course.

I am looking forward to hearing from you in the near future.

Yours sincerely,

Lage Olson

MINISTRY FOR
FOREIGN AFFAIRS
Division for
European Integration
STOCKHOLM

T E L E F A X Page 1 of 1

exp 960815 / km

a.a. / to

When requesting a repetition,
please state the following
Division: EI/ESEK

Dnr

227/605

Dossierbet.

P 2 Eu'

DATE: 14 August 1996
TO: Dr Marvin W Makinen
University of Chicago
Chicago, Ill.
USA
Fax No: 009 1 312 702 0439

SUBJECT: Raoul Wallenberg

Dear Marvin,

As you may already know the next bilateral meeting on the RW case will be held i Moscow on 3 September, 1996 preceded by an internal meeting at our Embassy on 2 September. I have received your visa application and forwarded it to the Russian Embassy on 12 August.

I am looking forward to seeing you in Stockholm at the end of August. Hans and I will probably leave for Moscow on 1 September by SAS.

Yours sincerely,

Lage Olson

Avsändningsort

EC/depr Magnusson, am

Ärende

Raoul Wallenberg

Datum

1996-08-14

Avd

P

Grupp

2

Mål

En I

Adress

Ambassaden MOSKVA,

Text

Från EC (Magnusson)

Re Raoul Wallenberg

Nedan uppräknade frågor är sådana som vi ännu inte fått något säkert svar på under utredningen. De bör därför inkluderas i rapporten. Detta är ett utkast, varför den definitiva listan kan behöva kompletteras. Med detta förbehåll bör den överlämnas till Tatarintsev (om möjligt efter överläggning).

cit

XIII Utestående, icke besvarade frågor.

Såsom framgått.....(etc, v.g. se bif. kopia).....

25. Varför gav man 1957 icke ett fullständigt sanningsenligt svar från sovjetisk sida?

slutcit

CABINET

Ex t:

Klinga, EC

Foyer, EC

L Olsson, EI/ESEK

Magnusson, EC

exp J

XIII Utestående, icke besvarade frågor.

Såsom framgått av redovisningen ovan finns ett stort antal frågor som arbetsgruppen inte lyckats besvara på ett tillfredsställande sätt. Resonemangen har ju i hög grad grundats på hypoteser. För att underlätta fortsatta ansträngningar anges nedan de frågor som det vore önskvärt att få svar på.

1. Vem fattade beslutet att RW skulle arresteras och föras till Moskva och exakt när togs detta beslut? Var det Stalin personligen som vi har utgått ifrån? Varför fördes ingen annan av de svenska Budapestdiplomaterna till Moskva?
2. Vilka motiv föranledde detta beslut och RW:s kvarhållande i fängelse? Förändrades motiven över tiden? Varför ägnas RW så liten uppmärksamhet i förhören med Grossheim-Krisko och i de andra Smersjdokumenterna?
3. Försökte man 1946 antyda från sovjetisk sida att man var intresserad av en utväxling?
4. Vad hände den 17 juli 1947? Om RW då avled - hur gick det till? Om RW avrättades, vem fattade beslutet? Var begravdes han i så fall?
5. Var och när påträffades Smoltsovrappporten och av vem?
6. Hur tillkom rapporten?

7. Vad stod i Abakumovs brev till Molotov av den 17 juli 1947? Var finns brevet?
8. Vad hände egentligen med Roedel hösten 1947 och vilket blev Langfelders närmare öde?
9. Var RW i Stockholm hösten 1944? Talade han då med Kollontaj?
10. Förhördes RW egentligen oftare än vad förhørsjournalerna utvisar?
11. OM RW:s tillhörigheter under 50-, 60- och början av 70-talet förvarades i en mapp hos en tjänsteman på KGB:s arkivavdelning, såsom framgått av våra intervjuer, är det väl mindre sannolikt att de kunde påträffas på en hylla i källaren?
12. Varför gavs beteckningen "arresterade nr 7" åt det material som överlämnades till KGB:s arkivchef Gertsovskij 1947?
13. Vem gav diplomaten och KGB-mannen Vladimirov i Helsingfors order att 1956 via finska UD sondera Sverige om möjligheten av underhandsdiskussioner innan svaret överlämnades 1957? Var bevaras denna instruktion nu? I SVR:s arkiv?
14. På vilka nivåer inom KGB fanns fullständig kunskap om RW vid mitten av 50-talet och ev. senare?
15. Varför finns inte fler interna KGB-dokument ens från 1956-57 bevarade? När och på vems order har dokument förstörts?
16. Varför bevarades inte brevet från Sjirjagin i Charkov våren 1956? Finns inte instruktionen till KGB i Charkov bevarad?
17. Hur mycket visste man i Moskva 1944-45 om RW:s kontakter med Ivar Olsen, om Wallenbergfamiljens ekonomiska transaktioner med Tyskland och vad trodde man härom?
18. Kände Moskva till något om Wallenbergföretagens ev. överenskommelse med USA att försöka motverka utnyttjandet av miljardkrediten till Sovjet efter oktober 1946? Hade det i så fall någon betydelse för RW:s öde?
19. Hur mycket visste Molotov från början om RW:s arrestering?
20. Varför informerade Dekanozov svenska beskickningen i Moskva den 16 januari 1945?
21. Vilka åtgärder vidtogs på sovjetisk sida efter Stalins samtal med Söderblom i juni 1946? ~~Finns någon samtalsuppteckning bevarad?~~
22. Varför redovisade Vysjinskij i PM till Stalin 1952 inte den verkliga versionen om RW:s öde?

23. Vilka sovjetiska arkivundersökningar företogs egentligen från 1954 och framåt och hur omfattande var de? Varför utfrågades inte de ansvariga inom Smersj och MGB 1956?

24. Exakt när målades hänvisningarna till RW och Langfelder i KBG-journalerna över?

25. Varför gav man 1957 icke ett fullständigt sanningsenligt svar från sovjetisk sida?

UTRIKESDEPARTEMENTET

Enheten för
Europeisk integration
Handläggare: Ambr L Olson

229/002
PROMEMORIA

1996-08-16

P 2 Eu⁷

Delges:

G Nilsson, UD/A2-BUD
Magnusson, UD/EC
Olson, UD/EI/ESEK

1996-08-16

Lu

a.a. / fo

Kostnader i anslutning till den svensk-ryska
arbetsgruppen rörande Raoul Wallenberg

Enligt uppgift fanns den 30 juni 1996 198 000 kr kvar av det anslag på sammanlagt 300 000 kr som anvisats för kostnader i anslutning till RW-arbetsgruppens verksamhet under innevarande budgetår.

Enligt den arbetsplan som föreligger, planeras ytterligare två formella möten med arbetsgruppen, innan denna avser publicera en rapport med en redogörelse för vad som framkommit i efterforskningen av RW.

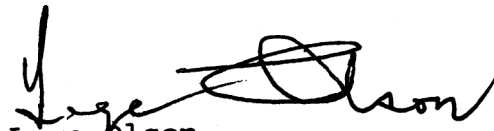
Nästa möte avses avhållas i Moskva den 3 september i år. Kostnader kommer därvid att uppkomma för resor för några av ledamöterna i arbetsgruppen, vilka måste bekostas av UD. I första hand gäller detta professor Guy von Dardel och f.d. rikspolischefen m.m. Carl Persson. Resebidrag kan dessutom bli aktuella för professor Marvin W Makinen, Ms Susan Mesinai och Ms Susanne Berger, samtliga verksamma i USA. Sammanlagt kan dessa kostnader preliminärt beräknas till 40 000-60 000 kr för nästa möte. Ett lika stort belopp torde kunna beräknas för det sista mötet med arbetsgruppen i slutet av detta år.

Utöver dessa kostnader kan man förutse kostnader för översättning av ovannämnda rapport till ryska uppgående till 3 000 USD. Slutligen beräknas en planerad granskning av en expert av överlämnade ryska dokument och en jämförelse med originalhandlingarna kosta 4 000 USD.

Det kan inte uteslutas att ytterligare kostnader, som idag inte kan förutses, kan uppkomma i anslutning till publiceringen av arbetsgruppens rapport eller vitbok.

M

En särskild budget för RW-ärendet, om än mindre än den nuvarande, får sannolikt förutses även under de närmaste åren i syfte att stödja fortsatta efterforskningar, seminarier om RW m.m.

Lage Olson

Ambassaden MOSKVA, dnr.....

Från EC (Magnusson)

Re Wallenberg

Inför nästa arbetsgruppsmöte skulle ambassaden till ryska sidan kunna överlämna följande lista över mer detaljbetonade frågor vi vill ha svar på till den 3 september(att skilja från den lista över frågor utredningen hittills inte lyckats få besvarade på ett tillfredsställande sätt).

- 1/ Förhörsprotokoll avseende Kurt Becher.
- 2/ Personakt rörande Nikolaj Ljalikov och uppgifter rörande hans öde(han satt i Vladimir)
- 3/ Personakter för Vorobej, Bentivegni och Kruminsh
- 4/ Tillfälle att än en gång samtala med förre KGB-medarbetaren Kondrasjov
- 5/ Förre KGB-medarbetaren Sjtjerbak; förfrågan till denne med anledning av att han omnämns i dokument från 1956 om finske fången Mäntynen
- 6/ Isaac Wolfins öde. Personakt?
- 7/ När hölls Kopeljanskijs förhör med Gfrorner?
- 8) Uppgifter rörande förre TASS-resp. KGB-medarbetaren Alexander Pavlov
- 9/ Ytterligare uppgifter med anledning av utredning av polska fångarnas vittnesmål.

CABINET

UTRIKESDEPARTEMENTET

EI/ESEK

Ambr L Olson,

T E L E F A X

Sid 1 (/)

Vid begäran om repetition:
Var god ange även den enhet
(EI/ESEK) som sänd faxet!

Datum
1996-08-16

Dnr

113

Dossierbet.

P 2 ku^I

exp 960816/son

a.a. / L

Ambassaden Moskva

Re RW-mötet i Moskva 3 september 1996

För Stefan Gullgren

Från EI/ESEK

Inför mötet den 3 september i RW-ärendet i Moskva vore vi tacksamma om ambassaden ville försöka underlätta viseringsförfarandet för några personer genom att anmäla till MID att följande ansökningar torde vara att vänta:

Dr Marvin Makinen har redan inlämnat ansökningshandlingar för visering till ryska ambassaden i Stockholm. Han avreser härifrån ca 26 augusti till Moskva via Berlin.

Ms Susan Mesinai torde ansöka om visering vid GK i New York.

Ms Susanne Berger torde ansöka om visering vid den ryska ambassaden i Washington.

Martin Hallqvist torde söka visering i första hand i Stockholm och i andra hand i Kiev.

Cabinet

MINISTRY FOR
FOREIGN AFFAIRS
Division for
European Integration
STOCKHOLM

T E L E F A X Page 1 of 1

When requesting a repetition,
please state the following
Division: EI/ESEK

Dnr

Dossierbet.

029/002

P2 EU¹

Exp. 96-08-16
L

a. a. / h
DATE: 16 August 1996
TO: Dr Marvin W Makinen
University of Chicago
Chicago, Ill.
USA

Fax No: 009 1 312 702 0439

SUBJECT: RW *allenbers*

Dear Marvin,

I have been told by Hans Magnusson that you would like to go to Berlin on 26 August to interview Mr Hans Loyda one more time. After contacting our Embassy Office (Aussenstelle) in Berlin I have found out that due to drastic staff reductions the Office has only one driver left. Unfortunately, it will therefore not be possible for our Office to assist you with a car and a driver as on previous occasions. However, I am quite sure you will be able to arrange the necessary transport to Loyda's home on your own.

I am looking forward to seeing you in a few days' time in Stockholm.

Yours sincerely,

Lage Olson
Lage Olson

INK. UTRIKESDEP.		
D.No 226/004		
1996 -08- 20		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu

a.a.-/h

Den 13 aug. 1996

Bästa Lage Glenn,

Behöf. Rasmus Wallenberg

En hjärtligt tack för vänligheten att sända
översättningen av ett brev från en man
med 42 års rykt fängelse och en erfaren
liv ...

Med vänlig hälsning
Kenne Fant

mm

UTRIKESDEPARTEMENTET

EI/ESEK,
Ambr Lage Olson

T E L E F A X

Sid 1 (1)

Vid begäran om repetition:
Var god ange även den enhet
(EI/ESEK) som sänt faxet !

Datum	Dnr	Dossierbet.
1996-08-20	15	P 2 Su'

*Exp 960820/Ambr**(51)*

Sveriges Ambassad
Kansliet
Berlin

Re Besök av professor Makinen

För Carl Nylén

Från EI/ESEK

Professor Marvin W. Makinen vid University of Chicago, vilken ingår i Raoul Wallenberg-arbetsgruppen, avser måndagen 26 augusti intervju RW-vittnet HANS LOYDA. Vi vore tacksamma om kansliet ville underrätta Loyda om Makinens besök. Han avser anlända till Loydas hem sent på förmiddagen. Enligt uppgift bor LOYDA på följande adress:

Gerhard Hauptmannstrasse 42
09251 Lauenheim
Mittweide
Tel. 91674 eller ev. 2298871

Det vore värdefullt att få uppgift på om Loyda, som besökts av Makinen ett par gånger, är beredd att återta emot Makinen.

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET

EI/ESEK,
Ambr Lage Olson

T E L E F A X

Sid 1 (1)

Vid begäran om repetition:
Var god ange även den enhet
(EI/ESEK) som sänt faxet!

Datum
1996-08-20

Dnr
115 ✓

Dossierbet.
P 2 Eu¹

exp 960820
Kön

(EI)

Ambassaden Moskva

Re RW-ärendet

För Stefan Gullgren

Från UD/EI/ESEK

Tacksam ambassaden ville boka hotellrum på ITEP för
von Dardel och Makinen följande dagar:
28 och 29 augusti
jämfte 1-4 september.

Cabinet

KOPIA TILL:

SB
UM
BMK
BMK
KABS
URP
BURP
SS LUND
EC
EI-ESEK

AVD.	GR.	MÅL
p	2	Eu I

aa / aw

AMBASSADEN MOSKVA

1996-08-21

UD STOCKHOLM

FÖR EC (MAGNUSSON) DELGES EI-ESEK
(OLSSON)✓

RE WALLENBERG ✓

14/8

16/8

p 2 Eu 1

FORTS.

RE WALLENBERG

1. ROGINSKIJ SAMMANTRÄFFADE MED VINOGRADOV I FREDAGS (16 AUG.) FÖR ATT DISKUTERA HUR ARBETET ATT STUDERA DOKUMENT I SITT ARKIVSAMMANHANG SKALL LÄGGAS UPP. ROGINSKIJ VILL DOCK ATT ARBETSGRUPPEN 3 SEPTEMBER FASTSTÄLLER KLARA RIKTLINJER FÖR ARBETET OCH ATT ROGINSKIJS OCH HANS MEDARBETARES ROLL OCH BEFOGENHETER TYDLIGT DEFINIERAS AV ARBETSGRUPPEN. GULLGREN AVSER SAMMANTRÄFFA MED ROGINSKIJ NÄSTA VECKA FÖR ATT UTREDA DENNES EGNA ÖNSKEMÅL HÄRVIDLAG.

2. BETRÄFFANDE FÖRFRÅGAN TILL INRIKESMINISTER KULIKOV OM MÖJLIGHETEN ATT FÅ GENOMFÖRA VISSA UNDERSÖKNINGAR I VLADIMIR HAR GULLGREN FRÅN MVD:S INTERNATIONELLA AVDELNING INHÄMTAT ATT ÄRENDET F.N BEFINNER SIG I KULIKOV'S KANSLI. BESKED HAR UTLOVATS MOT SLUTET AV INNEVARANDE VECKA.

3. FÖRTECKNING ÖVER MER DETALJBETONADE FRÅGOR SOM DEN SVENSKA SIDAN ÖNSKAR SVAR PÅ TILL ARBETSGRUPPSMÖTET 3 SEPTEMBER (ÖVERSÄNDES TILL TATARINTSEV 20 AUGUSTI MED MISSIVBREV FRÅN GULLGREN. I GULLGRENS BREV FRAMHÅLLS ATT DEN SVENSKA SIDAN UTGÅR FRÅN ATT EN KOPIA AV KGB-DOKUMENTET FRÅN 1955 KOMMER ÖVERLÄMNAS I SAMBAND MED ARBETSGRUPPSMÖTET.

4. UTKAST TILL AVSNITT XIII I DEN SVENSKA SIDANS SLUTRAPPORT (ERT KRYFAX NR 223) ÖVERSÄNDES TILL TATARINTSEV 21 AUGUSTI MED MISSIVBREV FRÅN GULLGREN. TYVÄRR ÄR AMBASSADENS ÖVERSÄTTARRESURSER F.N. YTTERST BEGRÄNSADE VARFÖR UTKASTET ÖVERSÄNTS ENDAST I SVENSK VERSION.

5. TACKSAM I SINOM TID ERHÅLLA EN FÖRTECKNING ÖVER DELTAGARNA PÅ SVENSK SIDA UNDER ARBETSGRUPPSMÖTET DÅ EN SÅDAN MED SÄKERHET KOMMER EFTERFRÅGAS FRÅN RYSK SIDA.

DAHLSTEIN

FORTS.

SVERIGES AMBASSAD
KANSLIET BERLIN

T E L E F A X

sid 1 (1)

Datum 1996-08-21	Dnr 47	Dossierbet. HP 1
---------------------	-----------	---------------------

a-a. / *[Signature]*

1996-08-21
Lage Olson/ESEK
Åtgärd:
Fax till Makinen

exp 96 08 21 / [Signature]

Utrikesdepartementet

Re besök av professor Makinen
Fax 15 U 1996-08-20

För EI/ESEK/Lage Olsson

Har haft telefonkontakt med Hans Lojda som sagt att han ej - repeterar ej - är villig att träffa Makinen. Allt som kan sägas har sagts sade Lojda och ytterligare samtal skulle inte tillföra något. På min förfrågan om han ända inte kunde ta emot Makinen - om Makinen nu ansåg att ett samtal skulle vara värdefullt - svarade Lojda ett klart nej. Därefter kom Lojdas hustru in på linjen och sade att man inte ville ha besök.

Hans Lojdas korrekta adress är

Gerhart Hauptmannstrasse 42
09648 Lauenhain (Mittweide)
Tel 03727/91674

NYLÉN

INK. UTRIKESDEP.		
D.No		
1996 -08- 21		
AVD. P	GR. J	MÅL E

MINISTRY FOR
FOREIGN AFFAIRS
Division for
European Integration
STOCKHOLM

T E L E F A X Page 1 of 1

exp 160821/82

When requesting a repetition,
please state the following
Division: EI/ESEK

Dnr

234/004

Dossierbet.

P2 Eu!

DATE: 21 August 1996
TO: Dr Marvin W. Makinen
University of Chicago, Ill.
USA
Fax No: 009 1 312 7020439
SUBJECT: RW-interview with Hans Loyda

Dear Marvin,

Unfortunately, Mr Loyda has given a negative response via our Embassy Office in Berlin, stating that he has nothing new to tell you. His wife added that they did not want to have any visit.

Maybe you could write to him or call him instead. His current address and telephone number are as follows:

Hans Loyda
Gerhart Hauptmannstrasse 42
D-09648 Lauenhain (Mittweide)
Germany
Tel. +49 3727 91674

Yours sincerely,

Lage Olson
Lage Olson

SVERIGES AMBASSAD
HAAG

T E L E F A X sid 1 (2)

Datum 1996-08-21	Dnr 218 ✓	Dossierbet.
---------------------	--------------	-------------

*a.a. / sh**(81)*

INK. UTRIKESDEP.		
D.No		
1996 -08- 22		
CD.	GR.	INL
P	2	Eu

Utrikesdepartementet

Re Wallenberg-ärendet

Tjänste för UD EI ESEK/Lage Olsson

Broder,

På bifogade kopia av Ditt memo finner Du anteckning
om en bok på nederländska om Raoul Wallenberg.*Hälsningar!*
Thomas
Thomas Ganslandt

Författare: Lage (UD) Olson på (Pk)UD-3
Datum: 1996-08-14 9.41
Prioritet: Standard
TILL: Thomas Ganslandt på HAAG/AMS
Ärende: RW

----- Innehåll -----

Broder,

Inför redigering och utgivning av ny vitbok i Raoul Wallenberg-ärendet undrar jag om det finns någon bok på nederländska som borde tas med i litteraturförteckningen. Känner Du till något verk som bör vara med? I så fall vore jag tacksam erhålla uppgifter om bokens namn, författare, förlag, tryckår och tryckår.

Hälsningar

Lage Olson

Bok på nederländska om Raoul Wallenberg:

Bokens namn: Raoul Wallenberg

Författare: Nicholson, Mike

Förlag: Tirion/Davidsfonds, Baarn (Telefon: 035-5412050)

Tryckår: 1995

ISBN: 9065652655

Nlg 11.50

960811

60819
Sed 2(2)
Vore
1. Varkomen åter!
2. Kan du hjälpa
mig med detta?
1

Wallenbergförsäkring

INK. UTRIKESDEP.		
D.No 234/001		
Inb -08- 2 2		
AVD.	GR.	MAL
P	Q	Eu

Professor Guy von Dardel
Hem: 43 Route de Peney-Dessus;
CH-1242 Satigny Tel & Fax: 41+22-753 1619

CH-1242 Satigny, 21/08/1996.

Er referens:
Min referens:

Departementsrådet Hans Magnusson
UD

Beträffar:

EX

am/w

Faxnr 723 1176

Broder,

Kommentarer till Utkast till rapport över den svensk-ryska arbetsgruppens verksamhet 96-07-03

Jag vill börja med att uttrycka min beundran för det utkast till rapport från arbetsgruppen som Hans utarbetat. De synpunkter som nedan kommer att framföras minskar inte denna beundran, även om de ofta går emot Hans's framsällning. Det ligger i sakens natur att i ett så svårarbetat problem Raoul Wallenberg-fallet, då ett utomordentligt omfattande och komplicerat material skall bedömas, synpunkterna ofta måste gå isär. Det rör sig ju inte här om att komma fram inte till en slutanalys, efter vilken vi anser oss kunna avsluta projektet, utan till en temporär analys, som bör leda till rekommendationer för, hur arbetet i fortsättningen skall bedrivas, i och med att Hans tillträder sin nya befattning.

Utkastet är inte det första utan har företratts av åtminstone ett tidigare från 1993 av vilka delar använts till det nu aktuella utkastet. Detta är ett tecken på hur flytande situationen har varit och sannolikt fortfarande är när det gäller resultatet av gruppens verksamhet. Det föreliggande utkastet kan alltså inte, och ger sig inte heller ut för att vara en slutrapport, utan en lägesrapport.

Det skulle vara mycket önskvärt att få diskutera utkastet till lägesrapport med utomstående forskare och andra personer som sitter inne med erfarenhet och kunskaper som inte är representerade inom arbetsgruppen. Utkastet är emellertid hemligstämpelat. Så länge vi inte är helt säkra på den ryska viljan att komma fram till sanningen - och det anser jag att vi av olika skäl inte är - måste också utkastet behandlas med mycken försiktighet.

Utkastet är inte komplett utan måste kompletteras med redogörelser för huvuddelen av vår kunskap om tiden efter 17/7 1947, som bara är påbörjad i den föreliggande versionen. Slutligen bör vi väl ha en slutbedömning där alla de olika informationerna vägs mot varandra.

Tidpunkten för lägesrapporten är väl vald då vi är i en situation där vi väl i stort sett har kört fast när det gäller forskningen i de ryska arkiven. Om detta beror på att det inte finns något mer att hämta där eller på att den ryska sidan inte önskar fortsätta utan tycker att det räcker nu, vill jag inte uttala mig om. Skall vi fortsätta också med de ryska arkiven måste vi få bättre möjligheter till forskning där. Det må vara att de nya, strängare, bestämmelserna för tillträde till de ryska arkiven, särskilt när det gäller utlänningar, kanske har sina berättigade skäl i missbruk under den första tiden efter putschen. Men det finns ingen anledning att vi som noga följt bestämmelserna inte skall få dispens från dem.

Parallellt med fortsatt forskning i de ryska arkiven finns det naturligtvis mycket att göra i utomryska arkiv, så som framstod av artikeln i Komsomolskaja Pravda artikeln 1991. En del har redan gjorts i amerikanska och engelska arkiv, både av de officiella och inofficiella medlemmarna, och bör diskuteras i arbetsgruppen. Vad som återstår är dels paradoxalt nog de svenska arkiven där i väjre fall de inofficiella medlemmarna av arbetsgruppen inte haft tillgång, dels "färetags och bankarkiv i Tyskland, Sverige och Ungern" som kan kasta ljus över de viktiga ekonomiska faktorerna som kan ha legat i grunden för Raouls öde. Efter denna kanske alltför långa inledning vill jag göra en detaljgranskning av utkastet.

De fem första kapitlen ger en i mitt tycke utmärkt inledning, följt av en översikt över den politiska bakgrunden, de ryska säkerhetsorganen och RW:s aktivitet i Budapest.

Kapitlet har genomgående uppdelats i två sektioner: Dokument och Muntliga uppgifter. Denna uppdelning gör utkastet svårsläst eftersom man hela tiden måste referera från den ena till den andra sektionen.

Sid. 2 Jag vänder mig mot att redan där ge ett omdöme om RW:s död 1947. Det bör komma i ett sista kapitel med slutsatser. Det svenska tacket bör också riktas inte bara till ryska tjänstemän utan också till de privatpersoner av alla nationaliteter som hjälpt till i arbetet. Jag skall försöka utarbeta en lista, och föreslår att Du skriver ett tackbrev till var och en, där Du uttrycker Din förhoppning att även i det fortsatta arbete få räkna med deras hjälp. Listan kan lämpligen gå i en bilaga.

Sid 3. Raouls kalender innehöll också en betydelsefull adresslista.

Sid. 4: Listan över medarbetare är inkomplett (se ovan)

sid 6. Förutom Langfelder sökte vi lokalisera RW:s sista cellkamrat tysken Willy Rödel.

sid. 8 Protokoll över förstöring av akter skall normalt föras och detta var också fallet vid fängelset i Vladimir där ett stort antal akter förstördes på 80-talet.

sid.13 Abakumovs livvaktchef skulle vara intressant att få kontakt med!

sid 17. RW hade diplomatpass redan 1941 för resor för Jakob W. JOINT var Jewish Joint. Även schweiziska banker utnyttjades av RW

Sid 19. En fråga som kommit upp är om legationen hade radioförbindelse med Stockholm, eller om allt gick via telefon med chifferering. Vet vi om tyskarna och ryssarna kunde läsa svensk chiffer?

Av Lauers brev till RW framgår det klart att åtminstone denne önskade att Raoul skulle fortsätta affärsverksamheten i Ungern.

Sid. 21. Om RW:s Stockholmresa skedde med tyskt kurirplan som säkert bara kunde vänta ett par timmar är det inte alls osannolikt att han inte haft tid med ett besök på UID eller hemma. Det var säkert också ett vilkor från tysk sida att besöket och den tyska faktorn i det hölls hemligt.

sid 24. När det gäller RW och OSS har jag hört det sägas att RW hade mer att ge än OSS. Förutsättning för hans arbete var att han hade tillgång till en väl fungerande privat underrättelsetjänst som tillät honom att snabbt få reda på planerade aktioner mot judelusen.

sid. 30 I anslutning till Helen Carlbäck - som jag inte har stor förtroende för och hennes utredning om de ryska militärer som RW fick kontakt med, kan jag nämna att den ryske journalisten Alexej Kartsev också genom Komsomolskaja Pravda fick kontakt med antal personer som haft kontakt med RW i Budapest. Han kom bl. a. på en man som sade sig fortfarande ha nyckeln till RW:s bil! Detta material bör granskas och om möjligt inkluderas.

Sid 33. De ryska förhören med Anger, Berg, etc, finns inte i deras rapporter när de kom till Moskva, vad jag vet. Finns det några protokoll från deras sida om förhören?

Sid 38. Vi borde begära de tyska protokollen rörande Abwehrmannen "C" och också Kurt Bechers, där det här framgår vad ryssarna var ute efter vid förhören.

Sid. 39 Vi borde begära få del av Spisjaks handlingar, var de nu kan finnas i dag!

Sid. 43 Jag håller med om att Bengt Schillers tes inte är mycket att hänga i julgran. Jag tror emellertid att hypoteserna om varför RW arresterades är alltför hypotetiska för att förtjäna att behandlas så ingående. Det skulle räcka med en rad för varje.

Kap VIII. Du börjar här genomgående ett system där Du först behandlar påträffade dokument och sedan muntliga vittnesmål. Det framgår också att Du i allmänhet betraktar dokumenten som mer pålitliga än de muntliga. Det må vara

att detta gäller approximativt för länder som USA med sin Freedom of Information Act, men jag är inte säker att den ens gäller för Sverige, t. ex när det gäller regeringssammanträdet om Svingel- och det gäller definitivt inte för gamla Sovjet där vi ju vet att förstöring och förfalskning av dokument ofta förekom. Dessutom är jag inte alls övertygad om att våra ryska vänner alltid ger oss den fulla sanningen om dokumentens existens, proveniens och innehåll. Sanninghalten hos både dokument och muniliga utsagor måste bedömas på andra grunder.

Sid. 54 ff Din framställning av de olika förhørsledarna blir något förvillande när Du vill respektera deras anonymitet och samtidigt identifierar dem genom en begynnelsebokstav. Det gäller särskilt (K), t.ex. 2:a stycket sd 55 där Du talar först om "den utpekade kollegan" och en halv sida längre identifierar honom som (K).

Hur skall vi komma vidare med förhören rörande Ijubljanka. Jag tror fortfarande att vi måste antingen själva eller genom våra oberoende ryska medhjälpare, som vi anser oss kunna lita på få omedelbar tillgång till arkiven där. Efter valen har väl mycket ändrat sig och det kanske inte helt omöjligt att få en bättring till stånd nu.

Sid 58. Här citerar du för första gången Söderbloms ominösa uttalande att RW nog är död, som jag tror är det största misstaget från svensk sida, om man nu tror att Undéns förslag att ge skulden på Beria är resultatet av en feltolkning. Men jag antar att det inte finns några ytterligare upplysningar som skulle kunna klarlägga bilden. Stalins och Molotovs arkiv borde vi få tillgång till!

Sid. 62. Frågan tolkningen av "likvidering": Som Du skriver på svenska "ärendets likvidering" måste det ju syfta på "ärendet". Hur låter det på ryska och hur skulle de två versionerna låta?

sid.67. Scrov hänvisar i sitt svar till Gromyko av 52-10-13 till ett besked 52-03-03. Har vi sett det?

sid 68. Som du vet har vi olika uppfattningar om Undéns uttalande för Rodionov.

sid 69-70 Jag kommer inte ihåg att jag tidigare sett papper om Sjirjagins bortkomna brev. Det verkar intressant. Frågan är om vi borde få rysk TV att hjälpa till att spåra honom eller hans efterkommande.

sid 71. Hur var den ryska förfrågan utformad som muntligen? framfördes i maj 1956? Innehöll det inte också frågan om vi inte hade ytterligare, senare material, och vi svarade nej på den frågan vilket tillät ryssarna att gå vidare med dödsdatum 12/7 1947?

sid 78. Innehåller Kuznetsovs svar om Nanna Swartz's version bara att de "ej motsvara verkligheten" men inga detaljer, dvs det vanliga ryska avvisandet?

sid. 80. längst ned. Bör året för genomgången vara 1956 och inte 1965? Vad som inte omnämns i detta sammanhang är att ubåtsincidensen vid ungefär denna tid inte på något sätt utnyttjades för att få klarhet. Var det inte också en miss?

sid. 81. Bortsett från Komsomolskaja Pravda artikeln, finns det en officiell redogörelse för hur tillhörigheterna hittades och när de hittades?

sid. 84. Du talar där igen om de två tolkarna vars namn Du inte vill nämna. Tidigare har Du kodat den ene som "K" medan den andra inte verkar ha ngn kod. Låt oss t.v. kalla honom "X". Var det K eller X som lämnade paketet med mtrl rörande "7" till Certsovski? Längst ned på sid 85 inför Du f.ö. beteckningen K. för en helt annan person!

Vladimirov lyckas bekräfta vad jag skrivit under sid 74.

sid 89. Vad är AVO och vem rapporterade AVO-mannen till 1984?

Kap X. Vad hände med RW i juli 1947.

Denna period är relativt rik på uppgifter från rysk sida, sannolikt beroende på att det ryska svaret 1947 fordrade diskussioner, beslut och insatser inom många organ, som inte helt kunde döljas, och som på olika sätt berörde ett stort antal personer. Detta innebär givetvis inte att de uppgifter som framkommit skulle vara särskilt tillförlitliga, snarare tvärtom eftersom det är mycket svårare att ljuga övertygande än att säga sanningen.

När det gäller de muntliga uttalandena rörande denna tid särskilt av vittnen som i en eller annan form tjänstgjort i organen är det påfallande hur få av dessa som vågar framträda öppet. Nästan alla vågar bara göra anonyma uttalanden. Trots denna anonymitet ansluter de sig nästan helt genomgående till den officiella tesen med vissa relativt betydelselösa variationer: naturlig eller framkallad död, arkebusering eller giftspruta, Tjublanka eller annan avrättningsplats, kremering eller icke, etc. Att avgöra vad som verkligen har hänt 1947 - om verkligen något har hänt - enbart på upplysningarna från denna tidsperiod är därför mycket svårt till omöjligt. Det bästa motbeviset skulle givetvis vara ett absolut säkert bevis för att RW levde efter 1947.

Kap XI. Vittnesmål för tiden efter 1947.

Åt detta tema ägnas i det utkast jag fått de 4 sista sidorna av 114, givetvis helt otillräckligt för att göra rättvisa åt 50 års ansträngningar. Det är givet att mycket information som arbetsgruppen insamlat inte ryms inom dessa sidor, och inte heller vittnesmål som framkommit oberoende av arbetsgruppen, inte kunnat beredas plats.

Kap XII. Utestående icke besvarade frågor (tillägg).

Under denna rubrik upställs 25 konkreta frågor, huvudsakligen ställda till ryska myndigheter. Antalet skulle antagligen mångdubblas om man tog in åtgärder från andra organisationer, företag och myndigheter än de ryska. Jag hänvisar bl. a. till de förslag som på ett tidigt stadium 1990-91 gjordes av Bakatins vice minister N Stoljanov i Komsomolskaja Pravda och något tidigare av journalisten Alexander K i Moscow Times. De föreslår båda att sanningen kan ligga begravd inte bara i de ryska arkiven utan också i arkiv hos västerländska myndigheter, organisationer, banker och företag. Dessa förslag har nästan helt lämnats utan avseende i arbetsgruppens verksamhet tills helt nyligen. Det är min uppfattning att det är i denna riktning som sanningen måste sökas. Kanske inte sanningen om hans död eller - om han ännu lever - åtminstone vad eller vem som utlöste den utveckling som ledde till hans tragiska öde.

Jag kan höra suckar: "Skall vi fortsätta i evighet med denna fruktlösa sökande efter en man som i dag skulle vara 84 år gammal, om han ännu lever. En dag måste vi naturligtvis sätta stopp. Jag vill minnas att ett särskilt riksdagsbeslut satte år 2000 som en gräns från vilken RW - även i avsaknad av pålitliga uppgifter om hans död - skulle kunna dödförklaras i sin frånvaro. Jag tror detta skulle vara en rimlig gräns, och att vi bör fortsätta arbetet fram till denna gräns, givetvis med annan sammansättning på arbetsgruppen för att ta hänsyn till den ändrade inriktningen.

CEI 1242 Satigny, den 21 augusti 1996.

Guy von Dardel
Guy von Dardel

KOPIA TILL:

SB
UM
BM
URP
BURP
SS KARLSSON
SS LUND
EC
EI

Ka Bs

AVD.	GR.	MÅL
<i>p</i>	<i>2</i>	<i>Eu I</i>

AMBASSADEN MOSKVA

1996-08-23

aq
m
UD STOCKHOLM

(OLSSON)

✓ FÖR EC (MAGNUSSON) KOPIA TILL EI-ESEK

RE WALLENBERG

m
FORTS.

RE WALLENBERG

VID KONTAKT MED MVD IDAG PÅ EFTERMIDDAGEN FRAMKOM
ATT FÖRFRÅGAN OM MÖJLIGHETEN ATT GENOMFÖRA
UNDERSÖKNINGAR I VLADIMIR FORTFARANDE BEFINNER SIG I
INRIKESMINISTER KULIKOV'S KANSLI. DRÖJSMÅLET MED SVAR
SADES BERO PÅ "OBJEKTIVA ORSAKER" VILKET TORDE
FÖRSTÅS SOM ATT KULIKOV F.N. ÄR UPPTAGEN MED
TJETJENIEN. PÅ MVD:S INTERNATIONELLA AVDELNING VAR
MAN DOCK OPTIMISTISK BETRÄFFANDE MÖJLIGHETEN AV ETT
SVAR FÖRE 3 SEPTEMBER.

VI TAR EN NY KONTAKT MED MVD PÅ MÅNDAG OCH PLANERAR
DÄREFTER VID BEHOV EN FRAMSTÄLLNING PER TELEFON TILL
TATARINTSEV PÅ CHARGE-NIVÅ.

DAHLSTEIN

KL 17.00 CD

Facsimile Cover Sheet

AMERICAN EMBASSY STOCKHOLM
POLITICAL SECTION

Strandvägen 101
115 89 Stockholm
Sweden

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 239/001		
-08-27-26		
AVD P	GFI 2	MAL Eu

To: Hans Magnusson *ECX*
Russian-Swedish Working Group; Foreign Ministry
Phone: 405 52 05
Fax: 723 11 76

From: Walter Andrusyszyn *Walt*
Name: Political Counselor
Phone: 0046(8) 783-5319
Fax: 0046(8) 783-5324

Date: 08/26/96

Pages including this
cover page: 2

Comments: Please Deliver Immediately

Dear Hans: Earlier this summer I sent you a copy of a letter Ambassador Pickering sent to the Russian Foreign Ministry regarding the Wallenberg case. I just received a cable from our Embassy in Moscow with a copy of the unsigned and undated response to Amb. Pickering's letter. I'll be in Sarajevo until September 20, but hope we get a chance to see each other afterwards. Regards, Walter

Unsigned/Undated Response to Ambassador Pickering's
Letter regarding the Wallenberg Case

Begin Text

We react with understanding to the concerns of the American side in the case of Swedish Diplomat Raoul Wallenberg. This concern is shared in full measure by us. The Russian side has done and will do all that is possible, both by our own efforts and in the context of the Swedish-Russian working group, created in accordance with a decision by the leadership of our countries for the clarification of the case of R. Wallenberg, in order to bring about the greatest possible clarity in this matter.

The Russian and the Swedish sides are of one mind in that the work of the group, coming forward to a concluding stage, be carried out in a spirit of constructive cooperation. There is a mutual understanding, reaching the highest levels of the Governments of our countries, that the matter of R. Wallenberg is a problem of bilateral relations, pulled out from the political plane into the sphere of practical expert interaction.

The working group does not object in principle to the participation in its activities of independent foreign experts. Together with this beyond enthusiasm, realism is necessary. Demands regarding the trips of the experts through the cities and regions of Russia should be sufficiently justified. Thus, after repeated visits to Vladimir by the Swedes and by other activists in the case of R. Wallenberg, it is unlikely that there remain materials deserving attention which have not been studied. As for the trips through Vokruta and Bratsk, as in other regions of the country, examinations on these were carried out several times by the Russian side, in which connection no information concerning the stay of R. Wallenberg was discovered. There is no necessity for the independent experts to visit these points (and the official members of the Swedish part of the Working Group do not set such tasks.) There is documentary proof that R. Wallenberg was held only in Moscow -- in the Lubyanka and Lefortovo prisons.

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SIDNR 1 (5) /

DELGES/ATB

SB

UM

BM

KABS

URP

BURP

SS LUND

SS KARLSSON

EC

EC, Deps Neguasson, am 1996-08-27
Kryptofax L't 960902 ✓

BRÅDSKAND

EC.

INCK. UTRIKES DEP. D. No		
96 -08- 2827		
AVD. <i>P</i>	GR. <i>2</i>	MAL <i>Eu</i>

BRÅDSKANDE

UTRIKESDEPARTEMENTET

plei 2

För EC (Magnusson)

Re Raoul Wallenberg - svar på amerikanska stödbrevet
(2 bil.)

Ambassaden har erhållit bifogade fax från den amerikanska ambassaden med svar på det stödbrev i Wallenberg-ärendet som tillställts utrikesminister Primakov.

DAHLSTEIN

SVERIGES AMBASSAD 1996-08-27
Arbetsöversättning

Vi hyser förståelse för den amerikanska sidans oro över den svenske diplomaten Raoul Wallenbergs öde. Denna oro delas till fullo även av oss. Den ryska sidan har gjort och gör allt som står i dess makt för att bringa klarhet i denna fråga, såväl med egna ansträngningar som inom ramen för den särskilda arbetsgrupp som våra länders ledningar beslutat inrätta.

Både den ryska och den svenska sidan är ense om att gruppens arbete, som nu inträtt i sitt avslutande skede, utförs i en konstruktiv samarbetsanda. Det råder ett samförstånd, vilket även har uppnåtts på regeringschefsnivå, om att Wallenberg-ärendet är ett problem för de bilaterala förbindelserna, som övergått från det politiska planet till praktisk samverkan mellan experter.

Arbetsgruppen har i princip inga invändningar mot att oberoende utländska experter deltar i dess arbete. Samtidigt behövs förutom entusiasm här även realism. Förfrågningar om experters resor till olika städer och regioner i Ryssland måste vara motiverade i vederbörlig grad. Efter upprepade besök i Vladimir av såväl svenska som andra engagerade i fallet Raoul Wallenberg, återstår det därför knappast något material som förtjänar uppmärksamhet eller som ännu inte studerats. Vad beträffar episoderna Vorkuta och Bratsk, liksom övriga regioner i landet, så har den ryska sidan genomfört granskningar upprepade gånger. Några uppgifter om att Raoul Wallenberg skulle ha vistats där har inte framkommit därvid. Något behov för de oberoende experterna av att besöka dessa ställen föreligger inte (och de officiella

medlemmerna av den svenska delen av arbetsgruppen har inte ställt någon sådan uppgift). Det har genom dokument fastställts, att R. Wallenberg endast var i fångenskap i Moskva - i Lubjanka- och Lefortovo-fängelserna.

27-AUG-1996 16:17

UNITED STATES EMBASSY - MOSCOW
POLITICAL SECTION

FAX TRANSMITTAL SHEET

Date: August 27, 1996

To: Mr. Stefan Dullgren
Embassy of Sweden

Fax Number: 956-1202

From: Benjamin Weber
Human Rights Officer

FAX NUMBER: 956-4290

Number of Pages (Including Cover Sheet): 2

Comments: Attached is the text of a response we received from
the Foreign Ministry regarding the case of Mr. Raoul Wallenberg.

I hope it will be useful for you.

Best regards.

POL SEC Direct Telephone Numbers:

956-4106; 956-4275; 956-4279; 956-4212

Novinski Bulvar 19/23
Bolshoi Davyatinski Perulok 8
121099

Embassy Telephone Number: 252-2451

С пониманием относимся к озабоченности американской стороны судьбой шведского дипломата Рауля Валленберга. Эта озабоченность в полной мере разделяется и нами. Российской стороной делалось и делается все возможное, чтобы как собственными усилиями, так и в рамках специально созданной по решению руководства наших стран российско-шведской рабочей группы по выяснению судьбы Р.Валленберга внести максимальную ясность в этот вопрос.

И российская, и шведская стороны едины в том, что работа группы, вступившая в завершающую стадию, осуществляется в духе конструктивного сотрудничества. Имеется взаимное понимание, достигнутое в том числе на уровне глав правительств наших стран, что дело Р.Валленберга - проблема двусторонних отношений, выведенная из политической плоскости в сферу практического экспертного взаимодействия.

Рабочая группа в принципе не возражает против участия в ее деятельности независимых иностранных экспертов. Вместе с тем, помимо энтузиазма здесь необходим и реализм. Запросы о поездках экспертов по городам и регионам России должны быть в должной мере обоснованы. Так, после неоднократных посещений Владимира как шведскими, так и иными активистами дела Р.Валленберга, вряд ли остались какие-либо заслуживающие внимания и до сих пор не изученные материалы. Что касается эпизодов по Воркуте и Братску, как и прочим регионам страны, то проверка по ним с российской стороны проводилась неоднократно, причем никаких сведений о пребывании там когда-либо Р.Валленберга не выявлено. Какой-либо необходимости в посещении этих пунктов независимыми экспертами (а официальные члены шведской части рабочей группы такой задачи не ставят) нет. Документально установлено, что Р.Валленберг содержался только в Москве - в Лубянской и Лефортовской тюрьмах.

Sveriges Ambassad
KIEV

p.t. Köpenhamn, 1996 08 20

a.a. / to

Ambassadör Hans Magnusson

Ex till:

Kab.sekr
von Dardel
Carl Persson
Magnusson, EC
Hallqvist, EC
Olson, EI/ESEK
Foyer, EC
Wallenberg-Föreningen
Amb. Moskva

233/002
Amb. Kiev

INKOM UD			
1996-08-30 27			
Avd	Gr	Mål	Eu
D	2		I

exp. 96-08-29 / 60

Broder,

På väg hem till semestern passade jag på att göra två intervjuer med personer som i brev till ambassaden uppgivit sig ha intressanta uppgifter att meddela om Raoul Wallenberg. Det var dels Jevhen Fedorovyty Kotjan i Zjovkova, norr om Lviv, dels Jelizaveta Jurievna Savtjuk i Mukatjevo i Transkarpatien.

Jag kan inte påstå att något av dessa möten var givande ur efterforskningssynvinkel. Det säger kanske en del om Raoul Wallenberg som en mytgestalt i det forna Sovjetunionen. Jag fick också en del inblickar - som ambassadörer kanske mera sällan får - i hur torftigt människor kan ha det i ett postkommunistiskt samhälle, och hur de försöker på olika, mer eller mindre realistiska sätt, att leva vidare. På så vis är detta brev kanske mera intressant som en rapport från Ukraina av idag än som ett handbrev i RW-ärendet.

1. Jevhen Fedorovyty Kotjan hade skrivit till ambassaden för ett bra tag sedan, men jag hade inte ansett det vara värt att fara så långt enkom i detta ärende. Dels uppgavs endast på ganska vaga grunder att RW skulle ha varit i livet 1953, dels att uppgiftslämnaren ville ha betalt för att lämna ytterligare information.

Lämpligt tillfälle gavs fredagen den 12 juli på semesterresan hem till Sverige med bil. Efter att vi hade checkat in på Grand Hotel i Lviv for jag norrut två och en halv mil till Zjovkova. Det var inte svårt att ta sig fram till Kotjans adress, Ukrainska partisanarméns gata 6 a. Det var en gata med viss militär prägel, kaserner och andra regementsbyggnader. En äldre man som jag frågade om vägen upplyste mig om att det var gamla Röda Armégatan.

Jag körde in på gården till huset nummer sex, ett trevånings hyreshus. Där satt bänkade i sommarskymningen en grupp kvinnor som på min fråga i korus talade om att Jevhen Fedorovyty bodde i det lilla gråa gårdshuset rakt fram.

Jag var väntad sedan någon timme av en prydligt vattenkammad man med mustasch. Han hade kostym, kulört skjorta och slips, och kom ut på förstubron innan jag hunnit knacka på. En katt med tre små ungar smet runt knuten.

MF

Jag bjöds in att sitta i ett avlångt, mycket smalt vardagsrum, med möblerna längs väggarna, ett fönster på ena kortsidan, heltäckande matta, mattor också på väggarna. Vitrinskåp med lite böcker och prydnadsföremål, mest i porslin, och så något omotiverat några miniatyrflaskor, sådana man brukar få på flygplan. Tavlorna hade mest religiösa motiv.

Efter en stund kom hustrun. Hon hade dröjt eftersom de hade grälat, enligt vad mannen visste berätta. Hon var klädd i grått, saknade en framtand. Hon ville bjuda på middag, eller åtminstone ett glas champagne. Det blev till sist ett glas Fanta med citronskivor och salt vid sidan om. De var förvånade över att jag körde bilen själv, utan chaufför. Det var den unga söta dottern som kom in med läskedrycken, sedan hustrun avlägsnat sig.

Herr Kotjan, som var i femtioårsåldern, var före detta ingenjör. Nu höll han på att bygga upp ett museum. Han hade varit politiskt organiserad i Republikanska partiet, med vilket han dock kommit på kant. Jag antar att han stod ännu något mera till höger, i varje fall var han ukrainsk nationalist. Han visade mig en bok av parlamentsledamoten Bilas, "Det repressiva rättssystemet i Ukraina 1917-1953".

Han gav mig ett papper som handlade om ett möte under en fängtransport på ett tåg nära Moskva 1953. En man som fortfarande var i livet "någonstans i östra Ukraina" hade sagt sig ha träffat en man som skulle ha talat med litauisk accent, men som uppgivit sig ha varit svensk diplomat. Det skrivna arket närsluts här. Det bär rubriken "En dag i Raoul Wallenbergs liv".

Den gamle mannen var beredd - mot en viss ersättning - att berätta mera om sitt möte med Raoul Wallenberg, och själv var Kotjan villig att förmedla kontakten. Mera intresserad var han emellertid av att spela in en film om Raoul Wallenberg. För att rätt kunna förbereda sig för en sådan uppgift ville han resa till Sverige, och undrade om jag kunde förmedla en inbjudan, eller åtminstone skaffa honom adressen till Raoul Wallenberg-Föreningen. Det sista kunde jag stå till tjänst med, men jag gav honom inga förhoppningar om att föreningen skulle kunna hjälpa honom med att realisera filmplanerna.

Efter en liten stund, då han insett att jag inte skulle vara till så stor nytta med detta projekt, undrade han om jag möjligen kunde hjälpa hans dotter till ett arbete i Sverige. Hon hade gått ur skolan och var arbetslös för närvarande, vilket var mycket svårt för både henne och familjen.

Jag fann nu att tiden var inne att säga adjö, och för att avrunda det hela i en något mera positiv anda, bad jag att få ge ett litet personligt bidrag till Kotjans museum.

Det fick ske på ett villkor: Att han fick visa mig museet först.

Detta var logiskt, och tillsammans för vi genom den allt mörkare staden till en stor gammal borg. I ett hörn av borggården fanns ett åttakantigt kruttorr. Vi gick upp för en mycket smal trappa på utsidan av tornet och in i själva museet.

Det var ett prydligt litet museum, mest med allmogeföremål, men också med porträtt på väggarna av gamla ukrainska hetmaner och frihetskämpar. Under andra världskriget hade kruttorrnet varit nazisternas häkte.

I staden fanns för övrigt ett renässansslott från omkring år 1600. I slutet av 1600-talet beboddes det av kung Jan Sobieski. Vid ungefär samma tidpunkt fanns en stor konstnärskoloni i staden. Då lades grunden till den realistiska västukrainska konsten. Vi for också förbi flera intressanta träkyrkor.

Vid torget planerade man ett nytt fint affärscenter. Min förhoppningsfulle guide menade att detta vore någonting för Skandinaviska Enskilda Banken att satsa på, eller kanske Tetra Pak.

När jag kört honom hem, hämtade herr Kotjan en bok i två delar som han skänkte mig. Det var en ambitiöst gjord skildring av stadens historia.

Den är säkert ytterst intressant. Det är en stad rik på historiska minnesmärken, de flesta från den polska tiden, men också en mycket fattig och sliten stad. Den skulle bli mycket fin som restaurerad, men för vilka pengar skulle det ske?

Kotjan var naturligtvis smått desperat i sin jakt på projekt och idéer som kunde ge pengar, till honom själv, hans familj och staden. Men han var också bekymrad över hur det skulle gå med hela landets ekonomi, och på sikt även med självständigheten.

Nästa dag for vi söderut, över Karpaterna, till Mukatjevo, inte långt från ungerska gränsen. Den delen av Ukraina, Transkarpatien, tillhörde Österrike-Ungern före första världskriget, blev 1918 en del av Tjeckoslovakien. 1938 blev det för en kort tid självständigt, för att 1939 ockuperas av Ungern. I oktober 1944 anslöts Transkarpatien till den ukrainska sovjetrepubliken.

Mukatjevo grundlades på åttahundratalet och har en skiftande historia, som bland annat ungersk utpost i öst med en fästning som minner därom. I dag har staden 90 000 invånare.

Den femte juli, några dagar innan vi for på semester, hade vi fått ett brev till ambassaden från en kvinna i Mukatjevo, Elizaveta Jurevna Savtjuk, som uppgav sig vara mycket sjuk, och därför utbad sig om ett besök från ambassaden, så att hon skulle kunna berätta för oss om tidpunkten för Raoul Wallenbergs död.

Eftersom vi var på väg till Prag via Slovakien, var det ingen större omväg vi tog då vi beslöt söka upp kvinnan i fråga i Mukatjevo. Vi gjorde det lite på vinst och förlust, då ambassaden inte lyckats nå henne på det uppgivna telefonnumret.

I brevet hade hon angivit sin adress som Leningatan 5 A. Vi satsade på att det var en tämligen centralt belägen gata, vilket stämde. Dock var den numera omdöpt till Jaroslav den Visers gata.

Gamla Leningatan låg mycket riktigt ungefär som Kungsgatan i Alingsås, mitt i byn. Jag steg ur bilen vid 5 A, men porten var låst, och det fanns ingen ringklocka. Min hustru som satt kvar i bilen ropade åt mig att det fanns en kvinna i fönstret ovanför dörren. Sedan jag sagt åt denna dam att jag sökte fru Savtjuk, kom hon nedspringande. Det var hennes svärmor! Själv hette hon Tanja och bodde egentligen i huset bredvid, men råkade av en händelse befinna sig i lägenheten ovanför porten. Svärmor bodde längre upp i huset, men var för närvarande på sjukhus. När jag förklarat mitt ärende, som egentligen inte förvånade henne, sade hon sig beredd att följa med mig till sjukhuset.

Hustru Solveig fick stiga ur bilen, eftersom baksätet var fullastat, och medan hon flanerade i centrum av staden, steg Tanja in i bilen med sin femårige son Zjenja, och vi for till sjukhuset, som låg lite längre upp på samma gata.

Tanja visste inte riktigt på vilken avdelning svärmodern låg, för hon hade inte varit där tidigare. Förhållandet dem emellan var inte särskilt gott, tillade hon. Hennes man, det vill säga fru Savtjucks son, hade omkommit något år tidigare i en bilolycka.

Det var ett ganska litet sjukhus, och vi fann snart fru Savtjuk i en sal med tolv sängar, men endast tre patienter. Hon var inte värre därän än att hon kunde stiga upp. Morgonrocken hade hon redan på sig. Snabbt kammade hon sina gråa lockar, och rättade till klädseln. Ur sockan drog hon fram några sedlar och skickade svärdottern att handla någonting. Hon var rundhyllt och hade pigga bruna ögon.

Så började hon att berätta. Hennes språk var ryska och ukrainska, eller snarare en blandning, som var rätt svår att förstå för mig, i synnerhet som hon talade snabbt och ganska tyst. Dessutom hörde hon illa. Hon sade sig dessutom vara flytande i ungerska, men det var till ingen nytta för stunden.

Hon hade arbetat i Budapest under kriget som cirkusartist. Hon hade träffat Raoul Wallenberg i ett skyddsrum i januari 1945. Hon hade följt honom till Tysta gatan den 17 januari, då han gick för att söka upp den sovjetiska militären. Nästa dag skulle hon träffa honom igen på samma ställe, men han kom aldrig.

Hon hade svårt att ge närmare detaljer om Wallenberg. Däremot skildrade hon i dramatiska ordalag miljön, bombningarna och gatustriderna.

Sedan hon sett program i TV om Raoul Wallenberg, med bland andra Nina Lagergren, hade hon skrivit till en präst, som svarat henne att Wallenberg avlidit i februari 1947 efter "svår behandling".

Fru Savtjuk blev nu allt ivrigare, och ville nödvändigt visa mig brevet. Vi skulle alltså hem till henne!

Medan hon klädde på sig väntade jag i korridoren tillsammans med Tanja, som nu kommit tillbaka. Hon förklarade sig vara tämligen skeptisk när det gällde svärmoderns uppgifter om Raoul - hon talade ofta om honom, som om det varit en nära vän, men hon hade också brukat skriva nyårskort till "en annan idol, Brezjnev".

Då jag undrade över hur hon så lättvindigt kunde gå hem från sjukhuset, förklarade Tanja att egentligen var inte svärmor särskilt dålig - men när pensionspengarna tog slut fick hon i alla fall mat på sjukhuset! Själv hade Tanja det heller inte särskilt fett på sin lön från kommunkontoret. Hon brukade dryga ut inkomsterna genom att fara till Slovakien och sälja cigaretter.

Efter en liten stund var Elizaveta Jurevna fullt påklädd och pyntad med ringar, brosch och allt. Hon fick nu åka bil med lille Zjenja, medan Tanja gick den korta vägen till fots. Det visade sig att man gick in från gårdssidan. Spänstigt som den gamla cirkusartist hon möjligen hade varit, ledde hon vägen fem trappor upp. Nu var även Solveig med. (Hon berättade senare för mig om sitt toalettbesök i en liten skrubben som dessutom hade visat sig vara kök med den lilla gasspisen framför toalettstolen och disken i badkaret). Fru Savtjuk städade nödtorftigt sitt rum, det vill säga bäddade sängen alltmedan hon muttrade "...armod....armod..."

5

Jag fascinerades av ett stort inramat foto på väggen av den unge Brezjnev i generalsuniform. Infälld i övre högra hörnet var ett ungdomsfoto av fru Savtjuk själv i uniform med båtmössa.

När hon så skulle visa mig dokumenten visade det sig att hon inte visste var hon gömt dem. Hon beställde ett telefonsamtal till Lena, en ung kvinna i grannstaden Uzjgorod, som tydligen var hennes betrodda, och som skrivit brevet till ambassaden åt henne. Innan den gamla fått samtalet hade hon emellertid funnit det hon sökte under en hög med dukar i linneskåpet.

Vad hon nu visade mig var brevet från prästen Vitalij Petrovitj, daterat den 18 januari 1992. Där sägs att Wallenberg avled på grund av svår behandling i februari 1947. Han skulle inte ha skjutits eller bragts om livet på annat sätt. Detta hade man erfarit genom "klarsyn och hänvändelse till det utomjordiska förnuftet". Brevet, som jag ombads behålla, närsluts.

Vidare fick jag kopian av en rysk intervju, jag antar ur Komsomolskaja Pravda. Den är gjord av Alexej Kartsev och det är medlemmen i styrelsen för ungerska Raoul Wallenberg-Föreningen Janos Zolnaj som intervjuas. Denne är kritisk mot KGB och tror att det finns mera material i arkiven om Raoul Wallenbergs öde. Han tror att Wallenberg togs av daga i början av femtiotalet. Artikeln torde vara några år gammal. Också den fick jag behålla. (Fotot i artikeln ingår för övrigt i det porträttgalleri jag fått från UD över tänkbara foton på RW - alltså ingen större idé att visa henne det!)

Ytterligare ett dokument visade hon mig. Det var ett brev hon fått 1994 från ambassaden i Moskva där hon ombads lämna mera detaljer om vad hon visste om Wallenbergs öde till ambassaden i Kiev.

Det var alltså på det brevet hon nu reagerat genom det brev vi fick den 5 juli, där hon uppgav sig vara för sjuk för att resa till Kiev!

Brevet från ambassaden i Kiev ville hon behålla, som ett minne.

Det var nu dags att fara vidare västerut. Tanja hade, sedan hon hämtat nescafé hemma hos sig och bjudit på en kopp, dragit sig tillbaka, och Zjenja lekte med kamraterna på gården.

Innan vi gick gav jag Elizaveta Jurevna som en personlig gåva tre miljoner karbovantser, ungefär 150 kronor. Hon hade inga som helst svårigheter att ta emot de pengarna, utan omfamnade mig och kysste mig rakt på munnen. Det var som en extra månadspension för henne.

När vi for ut ur Mukatjevo passerade vi en annan gata som uppenbarligen också blivit omdöpt - nu hette den Raoul Wallenbergs gata.

Bath katarina!
Lilja
Mikael

Martin Hallqvist

Mr. Yevhen Fedorovych Kochan

will be waiting for You July 13, 1996 some time after lunch

(For your info: in his letter he said that there was a reliable info that R.Wallenberg was alive in 1953. The person who met Wallenberg is also alive now. He wants some reward for the info. I explained to him that the Embassy would not pay for the info as well as the Swedish Government, it is a matter of principle. I also asked if, taking into consideration the aforementioned, he was still interested in meeting the Ambassador. He answered positively.)

His address:

in English

in Ukrainian

in Russian

Lvivska oblast

Львівська обл.

Львовская обл.

Misto (town) Zhovkova

місто Жовкова

город Жовкова

vul. (street) Voiniv UPA

вул. Воїнів УПА

ул. ВоенOV УПА

budynok (house) 6-a

будинок 6-а

дом 6-а

This town of Zhovkova is 25 KM from Lviv

Один день из жизни R.W

Нас вывезли последним рейсом навигации пароходом. Мы выехали etapом 15-18 августа

у ... тюрьму возле Москвы... Это было

1953 году конец августа или начало

сентября. Пассажирский поезд..., к которому был присоединен "столыпинский" вагон;

сделанный по проекту великого реформатора

Столыпина, можна было разместить в купе за решёткой 4-х заключённых. Сначала нас

было двое... По пути следования к нам поса-

дили в вагон генерал-майора... Он отбывал наказание вместе с преступниками. Он знал

что едет в Москву, что будет реабилитирован.

Ему отдали военную форму.

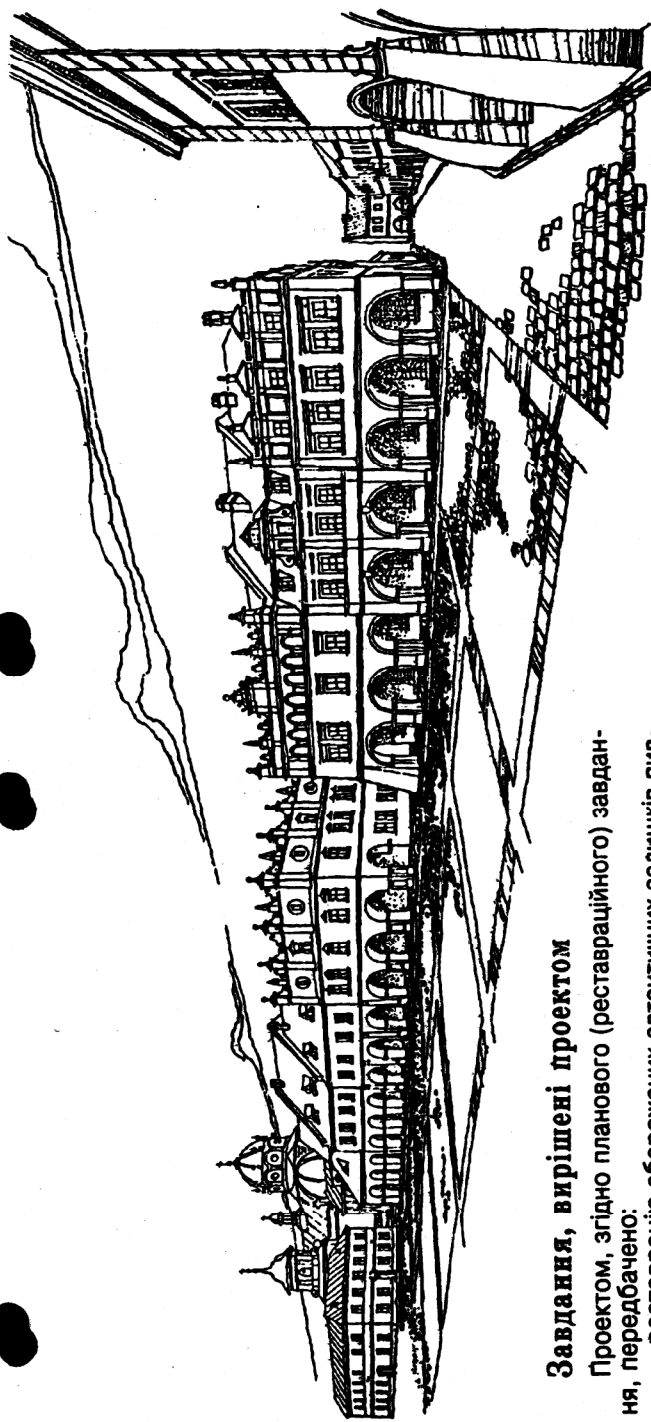
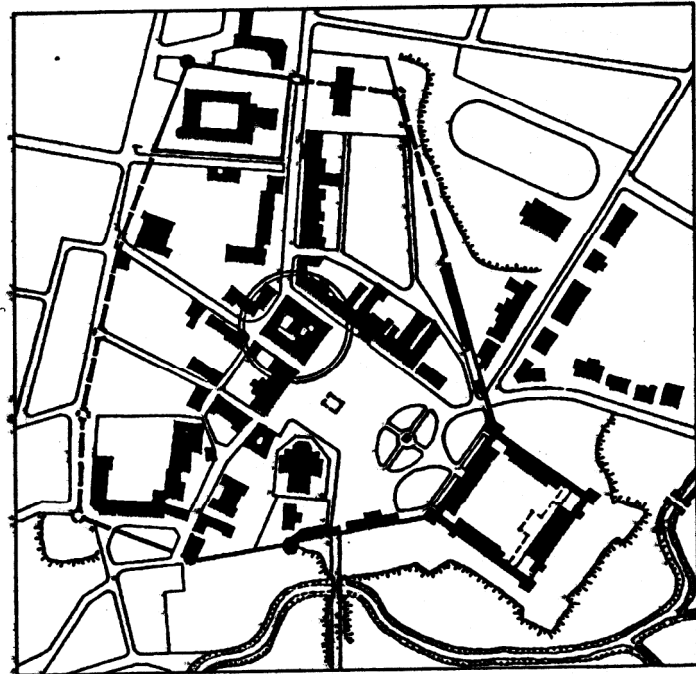
По дороге... в соседнем купе посадили неизвестного человека. Мы сразу поинтересовались у него бы выразительный литовский акцент. Мы думали: литовец. Однако незнакомцу сказал, что он есть шведский дипломат. Говорил с генералом но не знал куда его везут. Нас двоих сняли из "столыпина". На нас двоих прислали три конвоира, надели наручники и повели у

тюрму, там переночевали на другой день отвезли
"воронком" у другую тюрму. На "воронках" было
написано "Хлеб", так что никто не мог
загадаться в том дело.

На одній з найкрасивіших історичних ринкових площ Європи — площі Вічеїв в м. Жовкві розпочато роботи по відтворенню втраченого в роки Другої світової війни житлового кварталу XVI ст. Квартал шириною 40 м і глибиною 51 м розташовувався з північної сторони площі навпроти замку, займаючи домінуюче на рельєфі положення, звідки відкривається багата панорама історичних будівель площі, а вдаліні видніються покриті лісом круті уступи мальовничого Розточчя.

На даний час виконано повний комплекс науково-пошукових робіт передпроектної стадії — історико-архівні дослідження, архітектурно-археологічні дослідження з повним розкриттям пивниць та фундаментів (з розкопу вивезено 8 тис. м³ землі та завалів), архітектурно-археологічні обміри та натурні наукові дослідження збережених залишків кварталу, інженерні обстеження конструкцій пивниць та фундаментів, інженерно-геологічні дослідження, — узгоджено з відповідними службами міста розташування технічних споруд і приєднання до інженерних мереж, розроблено комплексний ескізний проект реставрації і пристосування.

Роботи виконуються будівельно-реставраційним та художнім МП «Ремесло» (м. Жовква) під науковим керівництвом та за участю кафедри реставрації та реконструкції архітектурних комплексів Державного університету «Львівська політехніка» (м. Львів) на замовлення підприємства «Агромаш» ТзОВ (м. Жовква). До виконання окремих видів робіт залучаються інші спеціалізовані організації.

Завдання, вирішені проектом

Проектом, згідно планового (реставраційного) завдання, передбачено:

— реставрацію збережених автентичних залишків пивниць з відповідним пристосуванням і можливістю експлуатації їх;

— відтворення всіх п'ятнадцяти будівель кварталу із збереженням його об'ємно-планувальної структури, її характерних особливостей і основних стильових ознак будівель;

— влаштування одно- і двоверхового підвалу під всією площею забудови та мансардного поверху в об'ємі горіщ для збільшення корисної площі;

— пристосування забудови кварталу під готель-пансіон з високим стандартом культури проживання і відпочинку, з повним набором обслуговуючих приміщень і закладів, розвинутими рекреаційно-оздоровочою і торговою функціями. Функціональне зонування комплексу, розташування майстерень і закладів громадського обслуговування вирішене у відповідності з характером традиційного побуту малого містечка і його атмосферою;

— виконання історичних інтер'єрів у всіх презентативних приміщеннях з індивідуально проєктованими меблями, каминами, печами і предметами вжитку у відповідних стилях;

— забезпечення повної автономності функціонування готельного комплексу, підвищеної надійності і економічності роботи інженерних систем;

— застосування найсучаснішого інженерного обладнання, передових технологій і матеріалів для забезпечення високих стандартів середовища проживання і відпочинку;

— відтворення найближчого історичного архітектурного середовища з пониженням рівня прилеглих вулиць, підсінь і частини ринкової площі та відповідним впорядкуванням і посиленням їх.

Функціональний склад готельного комплексу

1. Готель-пансіон вищого розряду на 60 місць:

— вестибольна група приміщень загальною площею 230 м² у складі: просторий вестиболь для прийому клієнтів, відпочинку і чекання з робочим місцем портьє і чергового адміністратора, міні-АТС з комп'ютером, телефоновим кабінетом, туалетом, відкритими парадними сходами, ліфтом; бар на 24 пос. місця з підсобними приміщеннями (бар має додатковий вхід для відвідувачів з міста); приміщення служби прийому і служби охорони; автомобільний в'їзд; табір для клієнтів, а також озеленений внутрішній дворик з галереями площею 110 м²;

— блок житлових приміщень у складі: 36 одно-, дво- і трьохкімнатних номерів різного класу житловою площею від 10 до 50 м², а тому числі номери «люкс» і апартаменти, обладнані санвузлами, кухонними нішами (25 номерів), камінами і печами-каминами (15 номерів), стильовими меблями, телефонним зв'язком, аудіо-відеопаратурою і іншими інженерними устаткуваннями; просторі холи (4 шт.) для відпочинку і чекання, поєднані з галереями, двоюрними і вітаними; два кабінети для кур'єрів з каминами; робоча кімната для ділової зустрічі клієнтів готелю з розвинутим офісним устаткуванням; адміністративне і робоче приміщення готельної служби, кладовки білизни, інвентарю, дрощів;

— блок службових приміщень і комунікацій з окремими службовими входами, сходами, вантажно-пасажирським ліфтом, розв'язувальними приміщеннями, складами, пральнею, ремонтним майстерним столом, слюсар, електрика, майстернями ремонту і правленням одягу та ремонту култи і шкідливості (обидві мають окремі входи для обслуговування клієнтів з міста), робочими приміщеннями адміністрації готелю і інженерної служби, гардеробами і санітарно-гігієнічними приміщеннями для персоналу;

— теплі приміщення інженерних систем: електропостачання з резервною ДЕС; водопостачання з буферними резервуарами запасу води на два дні роботи готелю, з окремим очисним вузлом і напірними басейнами; теплопостачання з компактними газовими котлами на горючих та розвинутими комбінованими системами опалення, вентиляції

і кондиціонування, систем пожежної і охоронної сигналізації і спостереження, систем супутникового телебачення і зв'язку та ін.

2. Ресторан на 110 пос.місць (харчо-кафе служба (готель) з повним циклом приготування широкого асортименту страв і кулінарних виробів з сиромови, нормованою площею 710 м², розташований в центрі міської забудови, обладнаний ванними і чотирма душовими ліжками. В т.ч. приміщення для відвідувачів: бар (малий зал) на 22 пос.місць, банкетний зал з каміном на 56 пос.місць, зимовий сад-аванзал площею 78 м² з відкритими сидіннями і галереєю, готельний зал з каміном на 32 пос.місць з аванзалом. Ресторан має парадний вхід з міста, теплий вхід з готелю і можливість обслуговування клієнтів в потовплених номерах. Службовий вхід, службові сади, розвантажувальне приміщення і вантний ліфт стільні з готельною службою.

3. Універсальний конференц-зал на 87 місць для глядачів, обладнаний артистичною сценою, камерою зберігання цінних предметів, апаратурою приміщення. Має парадний вхід з міста, ступінчастий з відкритою частинною сцену, зимовий сад, та вхід з готелю. Забезпечує проведення наукових конференцій, симпозіумів, ділових і міждержавних зустрічей, аудиторії творчих мистецтва, презентацій, регулюючих концертів класичної камерної музики і співу та інших культурних заходів.

4. Підземна теплова автостанція на 12 легкових автомобілів і мікроавтобусів в підвалі з двома автомобільними ліжками-платформами.

5. Фізкультурно-оздоровчий комплекс загальною площею 510 м², який надає консумляції послуги на засадах природних методів лікування і оздоровлення. В його складі: кабінет фізіотерапевта і стоматолога, приміщення пральних ванн, інтентий і електропроцедур, зал колор-массотерапії (50 м²), гімнастичний зал (60 м²), дві лазні з парилками по 6 місць, фобар з залом для відвідувачів площею 35 м², рекреаційні приміщення загальною площею 110 м².

6. Салон-перукарня на 5 робочих місць загальною площею 43 м².

7. Нотаріальна контора загальною площею 34 м².

8. Банк на 24 робочих місця з розширеним набором послуг для клієнтів, в т.ч. надання в оренду індивідуальних сейфів у стовпці. Має розвантажувальне приміщення-стоянку для спецтранспортів.

9. Художній магазин-салон з торговим залом 60 м², торгов-виставковим залом 62 м², виставковим двориком 44 м² та підсобним приміщенням.

10. Промислова крамниця предметів першої необхідності (галантерея) з торговим залом 31 м².

11. Крамниця пресів і стівнів площею 8 м².

12. Купити дворик для вивозу торф'яної площі 31 м² (у торговому пасажі).

13. Продувальний магазин фасованих товарів широкого асортименту з самообслуговуванням (універсам) торговим площею 93 м² і розвинутими допоміжними приміщеннями.

14. Дитячий (сімейний) ресторанчик на 50 пос. місць у двох залах в реставрованих пивничих загальною площею 190 м².

15. Кафе на 40 пос.місць у реставрованих пивничих загальною площею 120 м².

16. Зовнішні інженерні мережі і споруди:

— електропостачання передбачається від проектантської ЗПТ-2625 kVA, яка розташовується у сусідньому кварталі, резервовано кабельною лінією 0,4 кВ довжиною 110 м в колекторі;

— газопостачання передбачено від міського газопроводу нижнього тиску D=80 мм, який проходить на прилежній вулиці;

— водопостачання передбачено від міського водопроводу D=150 мм, з висосом його ділянки довжиною 120 м за межі забудови кварталу;

— відведення господарських стоків передбачається проєктованим самотічним каналізаційним колектором D=300 мм глибиною закладення 5,5 м довжиною 150 м до сусіднього міського колектора D=300 мм, на трасі якого проєктується комплітна очисна споруда типу «Мініклар» сповалюючого виробництва, з якої очисні стічні води

відводяться в міський каналізаційний колектор.

— відведення атмосферних стоків передбачається проєктованим колектором D=600 мм довжиною 80 м в сусідньому міському дощовому каналізаційному колекторі.

— приєднання внутрішньої телефонної мережі передбачається кабельною лінією довжиною 300 м в сусідній частині проєктованого телефонного каналізаційного вузла за межами розширення його АТС.

— при спорудженні прилеглої території передбачається пониження рівня прилеглих вулиць, підсилення частини площі в середньому на 0,5 м з демонтажем існуючих бетонних споруд колишнього монументу Леніна, з перекиданням 120 м газопроводу нижнього тиску D=80 мм і 100 м телефонної каналізації, передбачається перенос повітряних електроліній 0,4 кВ в кабельну каналізацію довжиною 240 м, влаштування вуличного освітлення.

17. Гаражно-складський комплекс, який планується розташувати на окремій території за межами центральної частини міста. Проєктування і будівництво його передбачається по окремому заданню в іншу чергу.

Вартість реалізації повної програми готельного комплексу (без гаражно-складського комплексу) складе 8 700 тис. дол. США в базових цінах 1996 року з врахуванням прогнозного збільшення вартості в 1,4 раза.

Замовник, органи місцевої влади і громадянська міська зацікавлені в залученні інвестицій для спорудження цього комплексу, який в багатьох відношеннях має ключове значення, гостро необхідний сьогодні і має перспективи подальшого розвитку.

Славне ім'я міста Жовки, пов'язане з багатьма видатними історичними особистостями і подіями, багата культурна спадщина, збереженість її історичного ядра, де на невеликій території Лаврентія історико-архітектурного заповідника зосереджено близько 40 пам'яток архітектури і монументального мистецтва, в центрі району цікаві традиційні міські вулиці і дерев'яного церковного зодчества, багатовіковий традиційний міський парк і дерев'яного церковного зодчества, багатовіковий традиційний парк, пам'ятники природи і культури, місцями релігійного паломництва, а також зручність транспортної сполученості біля міста економічного і культурного центру (Львова) творять всі передумови перетворення Жовки в регіональний центр культурного, екологічного і рекреаційного туризму.

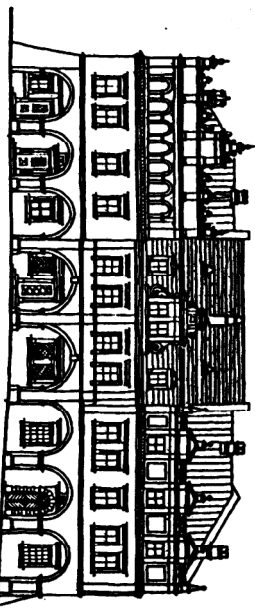
З пропозицією можна звертатися до:

Замовника — директора підприємства «Агрошанс» Віталія Рокана Михайловича — ж.Жовка, вул. С.Пеняшів 8, тел.(032-52) 22-065;

виконавця — директора будівельно-реставраційного підприємства «Ремесло» Кудря Михайла Володимировича — ж.Жовка, пл.Вічева 2, тел.(032-52) 22-549;

голови районної Ради народних депутатів і голови держадміністрації Тереша Володимир Петрович — ж.Жовка, вул. Дзержинська 40, тел.(032-52) 21-432;

голови міської Ради народних депутатів Тарасюк Михайла Михайловича — ж.Жовка, пл.Вічева 1, тел.(032-52) 21-264.

Відтворення житлового кварталу XVII ст. з пристосуванням під

ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС ВИЩОГО РІЗЯДУ

у м. Жовкві Львівської області

Площа забудови	—	2 450 м ²
Будівельний об'єм	—	37 000 м ³
Нормована площа	—	4 430 м ²
Корисна площа	—	5 380 м ²
Загальна площа	—	7 060 м ²

МП «Ремесло»
Жовка
1996

Wallenberg

Dear representatives of the Embassy,

I, Savchuk Yelizaveta Yuriyevna, know the exact date of the death of Raoul Wallenberg. I knew him very well in Budapest in 1944.

Information about Raoul Wallenberg I would like to pass over to his brother Gioron Derdel (?).

I am very sick and I can not come to Kyiv so if you are interested in the matter, please send someone to me, my address:

Zakarpatskaya obl.

town Mukachevo

5-a Lenina str., flat 7

tel. 2 17 77

Дорогие Представители
Посольства!

Я, Савчук Елизавета Юрьевна,
ищу точную дату смерти
Пауля Вашикберга. Его я хорошо
знала в 1944 году в Тудореште.
Сверкнув о Пауле я хотела бы
перевести его брату Юрию Вердано.

Я очень больна и не могу сама
писать в Киев, поэтому, если
Вас заинтересовало мое письмо,
прошу прислать кою-нибудь по адресу:

г. Мухомово
Закарпатская обл.
ул. Ленина д. 5^а кв. 7
тел. 2-17-77

295400, Закарпатская обл. Мукачёва
почта, до востребования Савчук Е.Ю.

Уважаемая Елизавета Юрьевна!

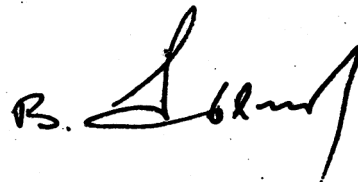
Простите, что отвечаю с большим запозданием. Но, получается как в пословице:
— скоро сказка сказывается, да не скоро дело делается —.

Я предельно внимательно отнёсся к Вашей просьбе и сделал всё, что мог.
Результат ясновидения и обращения к Внеземному Разуму такой:
Рауля Валленберга в настоящее время нет в живых — он погиб в феврале
1947 года в Москве. Более точно — получается что именно погиб, умер от
жестокости обращения, а не был расстрелян или как-то ещё убит.

Со своей стороны полагаю, что Ваша гадалка не знает истины.
Если бы он был жив в настоящее время, он признавал бы, что ему уже ничего
не грозит и давно открылся бы.

Очень сожалею, что сообщаю Вам такое неприятное известие в отношении
дорогого Вам человека, у которого такие большие заслуги перед человечеством.
Если у меня каким-то образом появятся другие сведения — я немедленно
сообщу о них Вам.

С уважением — Дьячков Виталий Петрович.

18 января 1992г. Кострома

Похищение в Будапеште

В начале июня мы уже рассказали читателям о трагической судьбе шведского дипломата Рауля Валленберга, похищенного в конце войны в Будапеште и, судя по официальным данным, позже погибшего в сталинских застенках. Несмотря на широкую международную кампанию по поискам исчезнувшего дипломата, в течение долгих десятилетий и в Венгрии, и у нас в стране имя Вал-

ленберга было окружено глубокой секретностью. Первой о Валленберге заговорила венгерская общественность, а в конце прошлого года в ВНР была создана новая общественная организация «Ассоциация Валленберга».

Наш специальный корреспондент Алексей Карцев посетил ее и взял интервью у члена президиума Яноша ЗОЛЬНАИ.

узнать что-то новое о нем!

— Пока нет. То есть различные подробности его деятельности в годы войны в Венгрии мы узнаем постоянно, потому что ведем поиск людей, оставшихся с Валленбергом в то время. Но обстоятельства похищения и гибели Валленберга по-прежнему окутаны тайной; по крайней мере так будет до тех пор, пока не предадут гласности секретные архивы НКВД того времени. Ведь единственное, что точно известно об исчезновении шведского дипломата, — это что в последний раз его видели 17 января 1945 года. После этого наступает период, в котором, из-за отсутствия документов, есть место лишь всевозможным гипотезам.

— Вы думаете, Янош, что в архивах НКВД того периода могут быть документы, касающиеся судьбы Валленберга? Не ведь по просьбам шведского правительства советские компетентные органы не раз проводили проверку архивов. И единственное, что удалось найти, — запись в архиве санслужбы Лубянской тюрьмы, сделанную начальником санслужбы полковником А. Л. Смольцовым

о том, что заключенный Валленберг внезапно умер в своей камере 17 июля 1947 года. Остальные документы, если они и были, вполне могли быть уничтожены по приказу тогдашнего министра государственной безопасности Абакумова, которого самого позже расстреляли. Так что выходит, что документов в архивах может и не быть... *правильно*

— Подозволю себе с вами не согласиться. Мы обсуждали эту проблему с некоторыми офицерами наших специальных служб, вышедшими на пенсию после войны работавшими в контакте со своими коллегами из НКВД. Они утверждают, что НКВД разработало самую подробную и совершенную систему документации в мире, из которой практически невозможно изъять и уничтожить какое-либо документное значение. А версия о том, что после похищения в Будапеште, переправки в Советский Союз, содержания минимум в двух разных тюрьмах (Лубянской и Лефортовской) в течение почти двух лет об иностранном дипломате осталась всего лишь одна запись в архиве службы, нам кажется спорной. Каждый шаг Валленберга был протоколирован, и скорее всего его «дело» должно насчитывать не один увесистый том. К тому же, если Абакумов начал уничтожать документы о Валленберге (а я думаю, у него были и более важные дела), почему же он оставил именно запись о его «внезапной смерти», то есть ту самую улику, которую и надо было в первую очередь уничтожить? Ведь полковник Смольцов запись о смерти Валленберга сделал не в своем личном дневнике, хранящемся в тайном месте, а в официальном журнале санслужбы. Найти эту запись людям Абакумова не

составило бы особого труда. Вот почему мы верим, что тайна Валленберга до сих пор остается тайной и будет раскрыта только после предания гласности материалов из архивов НКВД.

— Помимо официальной точки зрения, основанной на записи Смольцова, на Западе существуют различные другие мнения о судьбе Валленберга. Некоторые журналисты, например, убеждены, что шведский дипломат был жив еще в конце 70-х годов. Каково мнение по этому поводу вашей ассоциации? *Я думаю, что нет.*

— Я уже говорил, что среди нас много историков. Кстати, я сам окончил три года назад исторический факультет Будапештского университета. Поэтому у нас профессиональная привычка доверять только фактам, а их пока — не много. У нашей ассоциации есть своя версия того, что произошло с Валленбергом. Но подчеркиваю — это всего лишь версия. Мы считаем, что Валленберг был убит в начале 50-х годов, когда в Советском Союзе и других социалистических странах началась кампания борьбы с «космополитизмом». Ведь не секрет, что в оккупированном фашистами Будапеште Валленберг спас жизнь нескольким десяткам тысяч евреев, которые были обречены режимом на смерть. Вероятно, что знала Валленберга подозревали в шпионаже в пользу немцев (ему приходилось довольно тесно общаться со многими высокопоставленными офицерами фашистской армии), а потому выяснили, что он самый настоящий космополит. Вспомните «дело врачей», которых спасла от гибели лишь смерть Сталина...

Кстати, хочу вам сообщить, что Валленберг заочно получил американское гражданство и сбором материалов о нем в США активно занимается конгрессмен Томас Лантош, венгр по происхождению. В конце войны Валленберг спас его и его жену от смерти...

Будапешт — Москва.
НА СНИМКЕ: шведский дипломат Рауль ВАЛЛЕНБЕРГ.
Фото из журнала «Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» (США).

Дорогой Виталий Петрович! Если судьба Вам неуживчива
тогда встретитесь со мной, когда она Вам будет
удобна. Я Вас очень прошу.

СЛЕДСТВЕННЫЙ ОТДЕЛ

Управление внутренних дел Костромского облисполкома

«_____» 19____ г.

№ _____

Предприятия, учреждения и общественные организации обязаны не позднее чем в месячный срок рассмотреть представление следователя, принять необходимые меры и сообщить об этом следователю.

(ст. 140 УПК РСФСР).

Кому _____

наименование учреждения.

предприятия

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ

(В порядке ст. 140 УПК РСФСР)

ARKIVEXEMPLAR

UTRIKESDEPARTEMENTET
Enheten för ekonomi/
organisation

PROTOKOLL

1996-08-28

Avd Grupp Mål

P 2 Eul

A 2-BUD
Mary-Anne Sallery
Telefon 08 - 405 5189

Resa till Moskva i Wallenberg-ärendet

K
T.f. chefen för Utrikesdepartementet, statsrådet
Pierre Schori, medger att professor Guy von Dardel
får besöka Moskva i Wallenberg-ärendet den 28
augusti - 5 september 1996.

Kostnaderna, som beräknas uppgå till högst 14.000
kr, skall belasta tredje huvudtiteln, reservations-
anslaget A 5. Utredningar m.m. (kostnadsställe
4215-0, finansiering 105-7, verksamhet 25112-4).

Utdrag till:
Ch EC
Lage Olsson, EI ESEK
A 2/RED
A 2/BUD

Koll. *[Signature]*

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

960830

[Signature]

1
SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SIDNR 1 (4)

1996-08-29

DELGES/ME
SB
UM
BMK
KABS
SS KARLSSON
SS LUND
URP
BURP
EC
EI/ESEK

*Lage Olson, EI:
helan aa/lin*

FNK. UTRIKESDEP.		
D.No		
1996 -08- 29		
AVD.	GR.	MÅL
<i>P</i>	<i>2</i>	<i>Ex I</i>

UTRIKESDEPARTEMENTET

För EC (Magnusson), delges EI-ESEK (Olson)

B R Å D S K A N D E

Re Wallenberg

PRIMO

Nedan en redovisning av läget beträffande vår förfrågan om möjligheterna att genomföra undersökningar i Vladimir-fängelsets arkiv.

1. På morgonen den 27 augusti kontaktade Gullgren ånyo Gordijev på MVD:s internationella avdelning för att efterhöra ärendets läge. Gordijev förklarade att frågan skulle diskuteras under ett möte senare under dagen och bad Gullgren återkomma. När Gullgren tog en ny kontakt på eftermiddagen förklarade Gordijev att "frågan var avgjord" men att han ej hade befogenhet att ge ett muntligt besked om beslutets innehåll. Han hänvisade istället till Nikisjkin.

M

Nikisjkin å sin sida föreföll inte helt införstådd med vad Gordijev avsett med beskedet att "frågan var avgjord" men förklarade att han från sin utgångspunkt inte hade gjort några invändningar mot den svenska förfrågan. Nikisjkin såg det t o m som ett gemensamt svensk-ryskt intresse att undersökningarna kunde genomföras. Fortfarande krävdes dock ett godkännande från MVD:s straffenhets (ung. kriminalvårdsstyrelsen). På Gullgrens fråga förklarade Nikisjkin att han trodde man kunde hoppas på ett positivt besked till slut. Nikisjkin förklarade att han själv skulle vara borta på tjänsteresa till på måndag men bad Gullgren återkomma till Gordijev på torsdag.

2. Den 28 augusti blev Gullgren uppringd av Tatarintsev i Wallenberg-ärendet (se nedan under SECUNDO). Gullgren relaterade kontakterna med MVD dagen före och underströk ånyo att den svenska sidan fäste stort avseende vid förfrågan rörande Vladimir och framhöll att vi förutsåg ett positivt svar på framställningen. Tatarintsev svarade något svävande men gav intryck av att "allting nog skulle ordna sig". "Om Nikisjkin tror att det blir ett positivt svar, blir nog allt bra".

Jag hade kort därefter anledning att kontakta Tatarintsev i ett annat ärende och passade då på att ånyo påminna om förfrågan avseende Vladimir och understryka denna frågas vikt. Tatarintsevs besked till mig sammanfattades med att det finnes anledning tro svaret blev positivt, även om just nu inget kunde framföras.

3. Idag på morgonen (29 augusti) ringde Gullgren ånyo Gordijev som gav följande besked. Enligt ett beslut (det måste ha varit detta "beslut" Gordijev avsett i samtalet med Gullgren den 27 augusti) undertecknat av inrikesminister Kulikov instruerades Nikisjkins avdelning och ministeriets straffenhets att "pröva" ("rassmotret") den svenska framställningen och inkomma med beslutsrekommendation.

Gullgren underströk att den svenska sidan såg fram emot ett svar på sin begäran så snart som möjligt och tillade att en del av den svenska delegationen redan anlänt till Moskva (von Dardel och Makinen) och var redo att snarast bege sig till Vladimir. Gordijev förklarade att frågan ej var "enkel" och att straffenheten ännu ej avgivit sitt yttrande. Han bad dock Gullgren återkomma under morgondagen.

I anledning av Gordijevs besked kontaktade jag ånyo Tatarintsev på middagen. Jag redovisade vad vi erfarit (dvs främst att ärendet ju inte var avgjort utan dröjde ytterligare). Jag underströk åter det starka svenska intresset av att ges möjlighet besöka Vladimir.

Tatarintsev gav en lång redogörelse för just denna frågas historik. Vladimirfängelset hade varit speciellt (KGB), det var ingen enkel sak att ge tillstånd till det som nu begärdes. En annan sak var att Ryssland 1992 "var en rättslös stat", vilket möjliggjort för intresserade att besöka olika arkiv och utföra handlingar. I januari 1995 kom en lag som reglerar utlämnande av dylik information. Nu är Ryssland därvidlag som vilken västerländsk stat som helst. Ryska myndigheter själva lämnade inte ut vissa informationer, inte ens avseende terroråren 1937-38, med hänsyn till fångars integritet. "Allt" gjordes dock av MID för att bistå Wallenberg-utredarna. Undantagsvis - men det var inte enkelt, det måste vi förstå - kunde kanske ett tillstånd ges att se handlingar ("kort" i register), och göra anteckningar men inte videofilma som gjorts 1992. Detta, enligt Tatarintsev, inte minst eftersom man inte ville att "en massa information vid sidan om" skulle komma ut, och användas för andra ändamål, t ex bakgrunds-material för böcker. "Källor" hade vetat berätta för Tatarintsev att tidigare material kommit till sådan användning. Och nya böcker förbereddes, som inte hänförde sig till Wallenberg-ärendet. För övrigt, avslutade Tatarintsev sin långa tillbakablick,

"betyder Vladimir inget i sammanhanget (Wallenberg)". Tatarintsev upprepade dock att ingen möda sparades för att besök i Vladimir skulle kunna göras, och svaret på gjord framställning skulle nog bli tillfredsställande.

SECUNDO

Under samtalet med Gullgren igår meddelade Tatarintsev att Sergej Kondrasjov är redo sammanträffa med Magnusson på måndag 2 september. Mötet kommer äga rum kl 12.00 på Tatarintsevs tjänsterum i MID.

TERTIO

Vid samtal Gullgren-Roginskij idag framkom att Roginskij nu tillsammans med Kuzovkin inlett arbetet med att undersöka originaldokument i sitt arkivsammanhang. Roginskij vill dock att arbetsgruppen fastställer klarare riktlinjer för arbetet och klargör Roginskijs och hans medarbetares befogenheter. Mot bakgrund härav torde ett sammanträffande Magnusson-Roginskij vara ändamålsenligt inför mötet 3 september. Roginskij, och sannolikt även Petrov, finns tillgängliga på "Memorial" vid sex-tiden kvällen 2 september.

DAHLSTEIN

UTRIKESDEPARTEMENTET
Enheten för
Europeisk integration
Handläggare: Ambr L Olson

243/k02
PROMEMORIA
1996-08-30

D 2 En¹

Delges:

Kabs
Magnusson, EC
Hallqvist, EC
Olson, EI/ESEK
Amb Tel Aviv
Amb Moskva
Amb Washington

exp. 96-09-04

H E M L I G

Besök av israelisk emissarie avseende Raoul Wallenberg-ärendet

a.a. / *[initials]*

Den israeliske emissarien Dr Dov B Schmorak besökte den 28 augusti 1996 kabinettsssekreteraren för att diskutera Raoul Wallenberg-ärendet. Schmorak åtföljdes av ambassadrådet Shlomo Morgan vid härvarande israeliska ambassad. På svensk sida deltog Hans Magnusson, Martin Hallqvist och undertecknad. Sammanfattningsvis hade Schmorak fått i uppdrag av sitt utrikesministerium att besöka Moskva i syfte att inhämta information i Raoul Wallenberg-ärendet. Besöket i Stockholm ingick som ett led i hans förberedelser inför resan till Ryssland. Schmorak omtalade att Israel försökte att sammanställa nyttig information från ryska immigranter, information som kanske också kunde vara värdefull i RW-ärendet. På israelisk sida övervägde man vidare ett förslag att låta en penningbelöning utgå till den eller de personer i Ryssland som kunde lämna värdefull information om Raoul Wallenberg.

Kabinettsssekreteraren hälsade Schmorak välkommen till Sverige.

Schmorak berättade att han varit stationerad i Stockholm och lämnat Sverige för 33 år sedan. Föregående dag hade han dock haft nöjet att sammanträffa med sina gamla svenska kolleger Torsten Örn och Örjan Berner.

Israel hade sedan några år en RW-kommitté, som var mycket aktiv. Den leddes av en man i 40-årsåldern, viken immigrerat från Canada, där han inspirerats av

[initials]

Per Anger på sin tid.

I det israeliska Knesset hade man interPELLERAT i RW-ärendet. Utrikesministeriet hade svarat att man avsåg att sända en representant till Moskva i syfte att inhämta information i ärendet. Schmorak hade utsetts som israelisk emissarie. I syfte att utföra sitt uppdrag ville han först besöka Sverige, samtidigt som man avsett att invänta resultatet av det ryska presidentvalet.

Schmorak hade föregående dag sammanträffat med Peter Wallenberg och Guy von Dardel. Den senare hade sagt honom att han fortfarande trodde att RW kunde vara vid liv. Senare samma dag skulle han träffa Nina Lagergren.

Kabinettssekreteraren framhöll att vi alla måste tro, även om det såg mörkt ut. På svensk sida var man tacksam över allt som kunde kasta ljus över ärendet. Det fanns en ny ung generation, som inte varit med om Förintelsen men som sökte nya hjältar och som var livligt intresserad av RW och hans gärning.

Kabinettssekreteraren erinrade om att det israeliska underrättelseorganet Mossad kanske kunde bistå med material om RW.

Under påföljande dag skulle Schmorak få tillfälle att gå igenom detaljer i RW-ärendet med Hans Magnusson.

Politiskt sett hade det skett avgörande förändringar i Ryssland, även om man inte kunde tala om fullständig demokrati. På svensk sida såg man dock positivt på utvecklingen. Ryssarna hade visat sig vara mycket samarbetsvilliga. Det återstod dock en rad frågor att få svar på.

På svensk sida fanns ett utkast till en ny vitbok i RW-ärendet, vilken skulle publiceras senare i år.

Guy von Dardel var intresserad att gå vidare i sökandet efter RW och hade inlett eftersökningar i psykiatriska kliniker i Ryssland. Trots vissa svårigheter i arbetet med ryssarna beträffande bl.a. kontroll av olika dokument hade man haft ett fruktbärande samarbete. Arbetet hade nu pågått i fem år i arbetsgruppen.

På svensk sida välkomnade man med tillfredsställelse det israeliska intresset för ärendet. Israel kunde från sin speciella utgångspunkt spela en viktig roll och ge en signal till Moskva, som kunde bli värdefull i det fortsatta arbetet. Israel hade Mossads arkiv. Landet hade dessutom goda relationer med USA. På svensk sida var man beredd att dela med sig av tillgänglig information i ärendet.

Schmorak framhåller

Beträffande RW-ärendet hade man kommit till slutsatsen, efter samtal med flera experter, att man i Ryssland skulle vara beredd att samarbeta.

Magnusson underströk att man på svensk sida kunde konstatera att ryssarna på det hela taget haft en samarbetsvillig attityd, men att det alltid fanns ett litet uns av tvivel i bakhuvudet.

Schmorak framhåller att det i Ryssland, med flera regeringsskiftet på senare år, fanns en rad f.d. höga tjänstemän som borde veta sanningen om RW och som kanske skulle vara beredda att avslöja denna mot en dusör på kanske förslagsvis 10 000 - 15 000 USD. Läget i Ryssland var förtvivlat för många personer, och enligt experter som Schmorak rådfrågat kunde förslaget vara en bra idé. Mot förslaget talade bl.a. gamla ryska traditioner. En belöning borde inte heller utbetalas av USA eller av något annat land utan kanske

via någon privat organisation. Frågan var i så fall vilken organisation som skulle kunna vara lämplig. Ett frågetecken borde också göras för huruvida den ryska regeringen skulle godta ett sådant förslag.

Kabinettssekreteraren menade att

: Risken var stor att det kunde bli tal om en störtflod av information. Det var också en fråga om integritet. Det var därför viktigt att låta familjen få uttala sig om förslaget. I det fall man nu inte hade några invändningar, borde belöningen komma från t.ex. en NGO.

Schmorak medgav att man riskerade en störtflod av information, om förslaget genomfördes, och att det kunde behövas mycket folk för att gå igenom inkommet material.

Vid samtal med Guy von Dardel hade denne reagerat positivt på det framförda förslaget. Peter Wallenberg hade däremot varit mycket skeptisk och framfört att man i grunden inte ändrat sig i Ryssland, trots vad som hänt de senaste åren. Han var därför övertygad om att inga ryska medborgare skulle lämna ut någon information om RW.

Magnusson framhöll att belöningen måste komma via en privat källa. Ett sådant förslag skulle troligen haft en bättre chans att lyckas, om det hade gjorts för tre år sedan. Med den nuvarande patriotiska vågen i Ryssland var det dock inte särskilt troligt att någon skulle vilja lämna ut någon information. För övrigt hade frågan övervägts inom den svensk-ryska arbetsgruppen, som för övrigt lyckats identifiera alla personer av intresse inom säkerhetsorganen och intervjuat dem som ännu var i livet.

Schmorak nämnde att Guy von Dardel, som skulle resa till Moskva dagen därpå, hade sagt sig vilja träffa f.d. KGB-chefen Bakatin.

Magnusson nämnde att arbetsgruppen redan talat med denne och vissa andra f.d. höga KGB-chefer som var i livet.

Schmorak erinrade om att det förelåg ett åldersproblem. Man skulle emellertid ha tid att diskutera detaljer under lunchen påföljande dag.

Schmorak nämnde att han talat med en arkivchef om Eichmannprotokollen m.m. Vid en genomgång av dessa hade man endast funnit RW omnämnd i anslutning till den nazistiska perioden i Ungern. Däremot fanns ingenting nämnt om RW sedan Röda Armén tagit makten.

Schmorak omtalade vidare att Peter Wallenberg ställt sig avvisande till en eventuell appell av amerikanska senatorer att ta upp RW-ärendet med president Jeltsin. Varje amerikansk intervention i ärendet riskerade att bli kontraproduktiv.

Magnusson erinrade om att detta skett tidigare. I Ryssland var man underkunnig om att RW var amerikansk hedersmedborgare. Jeltsin hade därutöver vid flera tillfällen gjort utfästelser (commitments), bl.a. till statsministern, i ärendet.

Kabinettssekreteraren tillade att den amerikanske ambassadören Thomas Pickering i Moskva dessutom varit och fortfarande var mycket aktiv i RW-ärendet. Han hade nyligen skrivit ett brev till utrikesminister Primakov i ärendet. Schmorak borde under sitt planerade besök i Moskva sammanträffa både med Pickering och vår egen ambassadör Sven Hirdman.

Kabinettssekreteraren erinrade om att Schmorak skulle träffa Nina Lagergren senare samma dag. I det fall det

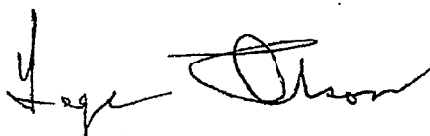
inte fanns några invändningar från hennes sida avseende det framförda förslaget, borde man utröna möjligheterna att betala ut en belöning via en privat organisation.

Magnusson erinrade om att det troligen fanns fler dokument om RW i amerikanska arkiv.

Schmorak påminde om att RW omnämnts som spion i massmedia.

Kabinettssekreteraren trodde att man skulle kunna erhålla ytterligare material från CIA.

Schmorak omtalade att polska diplomater för honom uttryckt sin överraskning över den öppenhet man på rysk sida visat i Katyn-ärendet. Sanningen (om RW) borde således finnas i Moskva.

Lage Olson

PS. Vid en lunch den 29 augusti som Magnusson gav för Schmorak tillsammans med härvarande israeliske ambassadören Gideon Ben-Ami, ambassadrådet Shlomo Morgan och undertecknad, nämnde Schmorak ytterligare ett israeliskt förslag. Enligt detta borde man överväga att låta en delegation med höga representanter från Canada, Israel, Sverige, Tyskland, Ungern och USA uppvakta höga vederbörande i Moskva i RW-ärendet. Magnusson uttalade sig försiktigt om detta förslag och menade att det krävde eftertanke. Så många appeller hade redan gjorts. Det fanns också andra vägar tillgängliga. DS